

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Analýza nezaměstnanosti v zemích Beneluxu

Bc. Michal Bulant

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Michal Bulant

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Analýza nezaměstnanosti v zemích Beneluxu

Název anglicky

Unemployment analysis in the Benelux countries

Cíle práce

Cílem práce je na základě analytických přístupů vyhodnotit nezaměstnanost ve vybraných členských zemích EU, a to v zemích Beneluxu – Belgii, Nizozemsku a Lucembursku. Dílčí – podpůrné cíle jsou následující:

- uvést základní teoretické principy a přístupy k nezaměstnanosti,
- pomocí míry nezaměstnanosti vyhodnotit výši nezaměstnanosti a trend v jejím vývoji v těchto zemích,
- srovnat výši a trend nezaměstnanosti v Beneluxu s ostatními státy EU,
- ověřit Philipsovu křivku a Okunův zákon ve zvolené časové řadě,
- vyhodnotit aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti jako možnou inspiraci

Metodika

Zvolená metodika odpovídá výše uvedeným cílům.

Rešeršní část se opírá o samostatná studia odborných zdrojů. Jedná se především o odbornou literaturu doplněnou o internetové zdroje.

Ve vlastním zpracování bude využita především trendová analýza a analýza struktury. Pro vyhodnocení pozice Beneluxu mezi ostatními členskými státy EU bude aplikována metoda komparace.

Pro srovnání nezaměstnanosti bude využit standardní ukazatel – tj. míra nezaměstnanosti.

Data budou získána z veřejně dostupných zdrojů. Nejčastějším zdrojem bude Eurostat. Mimo databáze EU bude práce, tam, kde je to možné, vycházet a dat a informací národních zdrojů (ministerstev, statistiky)

Doporučený rozsah práce

70

Klíčová slova

nezaměstnanost, EU, Eurozóna, Evropská unie, Benelux, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, politika zaměstnanosti, ESF

Doporučené zdroje informací

COLLINS, John. The General Theory of Employment, Interest and Money. London: The Macat Library, 2017. ISBN 978-1912127900

Dwivedi, D. N. Macroeconomics: Theory and Policy. 1. vydání, USA: Tata McGraw-Hill Education, 2005. ISBN 9780070588417.

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

NĚMCOVÁ, Ingeborg a Milan ŽÁK. *Hospodářská politika*. Praha: Grada, 1997. ISBN 8071694622.

NOVÝ, Ivan a Alois SURYNEK. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1705-0.

VEJMĚLEK, J. – SPĚVÁČEK, V. – ZAMRAZILOVÁ, E. – ŽDÁREK, V. – ROJÍČEK, M. *Makroekonomická analýza : teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5858-9.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Ivana Boháčková, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Konzultant

xxx

Elektronicky schváleno dne 2. 3. 2020

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 08. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza nezaměstnanosti v zemích Beneluxu" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. března 2020

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval prof. Ing. Ivaně Boháčkové CSc. za odborné a trpělivé vedení při psaní této práce a za její cenné a věcné připomínky. Dále děkuji své rodině, přátelům a blízkým za morální podporu.

Analýza nezaměstnanosti v zemích Beneluxu

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá nezaměstnaností ve vybraných zemích EU. Konkrétně se tato práce zaměřuje na země Beneluxu – Belgii, Nizozemsko a Lucembursko. Úvodní část této diplomové práce vychází ze studia literárních odborných textů doplněné o internetové zdroje. Na základě tohoto studia byla formulována teoretická východiska. Druhou část tvoří vlastní práce. Zde je v rámci stanovených cílů provedené studium a vzájemné srovnávání dostupných dat. Dále je rozebírána aktivní a pasivní politika zaměstnanosti v jednotlivých zemích a způsob využívání zdrojů z Evropského sociálního fondu. V závěru jsou shrnuty konkrétní výsledky. Ty jsou opatřeny komentářem a uvedeny do kontextu.

Klíčová slova: analýza, trh práce, nezaměstnanost, Evropská unie, EU, eurozóna, Benelux, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, ESF, politika zaměstnanosti

Unemployment analysis in the Benelux countries

Abstract

This thesis deals with unemployment in the selected EU member states. Specifically, it focuses on the Benelux countries – Belgium, Netherlands and Luxemburg. The first part of the thesis is based on a thorough study of reference books with addition of online sources. Based on that, a theoretical part has been assembled. The second part of this thesis is the practical part. A study and a mutual comparison of data has been done according the set targets. Furthermore, this thesis deals with the active and passive labour policies in each of the selected countries. It also deals with the ways, how each country uses resources from the European Social Fund. Specific results are presented at the end. These results are commented and put into context.

Keywords: analysis, labour market, unemployment, European Union, EU, Eurozone, Benelux, Belgium, Netherlands, Luxembourg, ESF, labour policy,

Obsah

1 Úvod	12
2 Cíl práce a metodika.....	13
2.1 Cíl práce.....	13
2.2 Metodika.....	13
3 Teoretická východiska	16
3.1 Nezaměstnanost, jako ekonomická kategorie.....	16
3.2 Příčiny nezaměstnanosti	25
3.3 Typologie nezaměstnanosti	27
3.4 Měření nezaměstnanosti	33
3.5 Důsledky nezaměstnanosti	34
3.6 Možnosti řešení nezaměstnanosti.....	38
3.6.1 Politika zaměstnanosti.....	39
3.6.2 Evropská strategie zaměstnanosti	41
4 Vlastní práce – Nezaměstnanost v zemích Beneluxu	45
4.1 Ekonomická pozice zemí Beneluxu v rámci EU a Eurozóny.....	45
4.2 Nezaměstnanost v zemích Beneluxu.....	48
4.2.1 Belgie.....	50
4.2.2 Nizozemsko	58
4.2.3 Lucembursko	66
4.3 Ověření platnosti Phillipsovy křivky a Okunova zákona u zemí Beneluxu	74
5 Přístupy k řešení nezaměstnanosti v zemích Beneluxu	80
5.1 Aktivní politiky zaměstnanosti	81
5.2 Pasivní politiky zaměstnanosti.....	84
5.3 Využití podpůrných programů Evropského sociálního fondu.....	86
6 Výsledky a diskuse.....	91
7 Závěr	96
8 Seznam použitých zdrojů	98

Seznam obrázků

Obrázek 1: Rozdělení populace na osoby ekonomicky aktivní a neaktivní.....	23
Obrázek 2: Schéma hospodářského cyklu.....	26
Obrázek 3: Graf znázorňující platnost Okunova zákona pro USA v letech 1948 až 2016..	37
Obrázek 4: Phillipsova křivka pro ekonomiku USA v letech 1960 až 1969.....	38

Seznam grafů

Graf 1: Trh práce.....	17
Graf 2: Poptávka po práci.....	18
Graf 3: Individuální nabídka práce	19
Graf 4: Míra nezaměstnanosti jednotlivých zemí EU (listopad 2018)	49
Graf 5: Komparace míry nezaměstnanosti zemí Beneluxu s EU28 a EU19	50
Graf 6: Srovnání vývoje obecných měr nezaměstnanosti Belgie, EU28 a EU19.....	51
Graf 7: Absolutní počty pracovních sil v Belgii.....	52
Graf 8: Nezaměstnanost Belgie dle věkových kategorií	53
Graf 9: Komparace míry nezaměstnanosti věkové kategorie 15-24 pro Belgii, EU28 a EU19	54
Graf 10: Srovnání nezaměstnanosti mužů a žen v Belgii.....	55
Graf 11: Komparace NZ Belgie a EU28.....	55
Graf 12: Komparace NZ Belgie a EU19.....	55
Graf 13: Komparace míry nezaměstnanosti Belgie, EU28 a EU19 dle úrovně dosaženého vzdělání	58
Graf 14: Srovnání obecných měr nezaměstnanosti Nizozemska, EU28 a EU19	59
Graf 15: Absolutní počty pracovních sil v Nizozemsku	60
Graf 16: Nezaměstnanost Nizozemska dle věkových kategorií	62
Graf 17: Komparace míry nezaměstnanosti věkové kategorie 15-24 pro Nizozemsko, EU28 a EU19.....	63
Graf 18: Srovnání nezaměstnanosti mužů a žen v Nizozemsku.....	64
Graf 19: Komparace NZ Nizozemska a EU28.....	64
Graf 20: Komparace NZ Nizozemska a EU19.....	64
Graf 21: Komparace míry nezaměstnanosti Nizozemska, EU28 a EU19 dle úrovně dosaženého vzdělání	66

Graf 22: Srovnání obecných měř nezaměstnanosti Lucemburska, EU28 a EU19	67
Graf 23: Absolutní počty pracovních sil v Lucembursku.....	68
Graf 24: Nezaměstnanost Lucemburska dle věkových kategorií.....	69
Graf 25: Srovnání nezaměstnanosti mužů a žen v Lucembursko	70
Graf 26: Komparace NZ Lucemburska a EU28.....	71
Graf 27: Komparace NZ Lucemburska a EU19.....	71
Graf 28: Komparace míry nezaměstnanosti Lucemburska, EU28 a EU19 dle úrovně dosaženého vzdělání.....	73
Graf 29: Phillipsova křivka pro Belgii (2009–2018)	74
Graf 30: Phillipsova křivka pro Nizozemsko (2009–2018).....	75
Graf 31: Phillipsova křivka pro Lucembursko (2009–2018).....	76
Graf 32: Vztah mezi mírou nezaměstnanosti a změnou HDP – Belgie	77
Graf 33: Vztah mezi mírou nezaměstnanosti a změnou HDP – Nizozemsko	78
Graf 34: Vztah mezi mírou nezaměstnanosti a změnou HDP – Lucembursko	79
Graf 35: Podíl výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti na HDP (2014–2018).....	81
Graf 36: Finance na pasivní politiku zaměstnanosti.....	86
Graf 37: Roční částka na nezaměstnaného.....	86

Seznam tabulek

Tabulka 1: Země EU dle HDP a HDP na obyvatele	47
Tabulka 2: Absolutní počty pracovních sil v Belgii.....	52
Tabulka 3: Nezaměstnanost a inflace Belgie (2009–2018)	74
Tabulka 4: Nezaměstnanost a inflace Nizozemska (2009–2018).....	75
Tabulka 5: Nezaměstnanost a inflace Lucemburska (2009–2018)	76
Tabulka 6: Míra nezaměstnanosti a míra změny HDP v Belgii (2009–2018).....	77
Tabulka 7: Míra nezaměstnanosti a míra změny HDP v Nizozemsku (2009–2018).....	77
Tabulka 8: Míra nezaměstnanosti a míra změny HDP v Lucembursku (2009–2018).....	78
Tabulka 9: Výdaje na politiku zaměstnanosti (2015).....	80

1 Úvod

Nezaměstnanost je v současnosti jedním z klíčových ekonomických a společenských indikátorů, který vedle tempa růstu hrubého domácího produktu, inflace nebo platební bilance, vypovídá o stavu a fungování ekonomiky. Je v zájmu vlád, podporovat zaměstnanost a tvorbu pracovních míst všemi možnými prostředky.

Jednoznačným důvodem této významnosti je fakt, že zaměstnaní lidé ze svých vydělaných mezd odvádí daně, což tvoří příjem do státního rozpočtu. Tyto prostředky je možné dále použít na investice nebo další platby, bez nutnosti se tolik zadlužovat. V opačném případě, kdy je v ekonomice příliš velká nezaměstnanost, dochází k odčerpávání zdrojů z důvodu výplat sociálních dávek a podpor a mnohdy k neúměrným rozpočtovým deficitům.

Ze společenského hlediska je nezaměstnanost v drtivé většině případů taktéž nežádoucí jev. Ztráta zaměstnání a dlouhodobá neschopnost obstarat si nové je mnohdy příčinou sociálního vyloučení, případně dochází i ke kriminalitě.

Z politického hlediska je nezaměstnanost neméně významná. Vlády zemí v přeneseném slova smyslu stojí a padají s výší nezaměstnanosti. Skutečnost vysoké nezaměstnanosti může také zásadně ovlivnit výsledek voleb směrem k extrémům pravolevého politického spektra.

Nezaměstnanost je v moderních rozvinutých společnostech zásadním tématem. Je-li nezaměstnanost příliš vysoká, snižují se příjmy do státního rozpočtu a často dochází k výraznému zadlužování v souvislosti s vysokými výdajovými položkami. Je-li nezaměstnanost naopak dlouhodobě nízká, dochází k přehřívání trhu pracovních sil, stejně tak i ekonomiky sledované země. Úplné odbourání nezaměstnanosti však není pro ekonomiku přínosem. Existence určité míry nezaměstnanosti totiž zvyšuje produktivitu, výkonnost i konkurenceschopnost.

Tato práce se zabývá problematikou nezaměstnanosti v Evropské unii, převážně je zaměřena na situaci v oblastech tzv. Beneluxu. Tedy Belgického království, Nizozemského království a Lucemburského velkovévodství. Autor si toto téma zvolil především z důvodu osobního zájmu o problematiku Evropské unie i problematiku nezaměstnanosti. Zároveň se jedná o celospolečenský fenomén, jehož studium je důležité pro fungování jak jednotlivých zemí, tak i Evropské unie jako celku.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zhodnocení nezaměstnanosti ve zvolených zemích a posouzení přístupu jednotlivých zemí k problematice nezaměstnanosti a identifikace možné inspirace. Studovanými zeměmi jsou země Beneluxu–Belgie, Nizozemsko a Lucembursko. Tyto tři země byly zvoleny především z důvodu politicko-ekonomické, historické a regionální podobnosti. K dosažení hlavního cíle byly stanoveny další vedlejší cíle:

- uvést základní teoretické principy a přístupy k nezaměstnanosti
- pomocí míry nezaměstnanosti vyhodnotit výši nezaměstnanosti a trend v jejím vývoji ve zvolených zemích
- srovnat výši a trend nezaměstnanosti v Beneluxu a s hodnotami Evropské unie a Eurozóny
- ověřit platnost Phillipsovy křivky a Okunova zákona na zvolené časové řadě
- vyhodnotit aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti jako možnou inspiraci
- zhodnotit využívání prostředků z ESF jednotlivými zeměmi.

2.2 Metodika

V první řadě bude věnována pozornost studiu teoretických podkladů a vypracování literární rešerše. Informace budou čerpány z knižních zdrojů v kombinaci s elektronickými publikacemi a internetovými zdroji. Na základě tohoto studia bude zpracována rešeršní část, která bude věnována problematice fenoménu nezaměstnanosti, dále budou rozebrány jednotlivé typy nezaměstnanosti a způsoby jejího měření. V praktické části budou použity metody deskripce, analýzy a komparace.

Deskripce patří mezi základní metody studia dat. Jedná se o jednoduchý poznatek nebo informaci. Ty jsou formulovány na základě bezprostředního pozorování. Deskripce je zpravidla selektivní. Vědecká deskripce by však neměla být v žádném případě nahodilá. Je nutné, aby došlo k zachycení dostatečně velkého množství prvků, které jsou významné z hlediska zkoumaného cíle. Tyto informace je pak dále nutné prezentovat uspořádaně a přehledně. [1] V některých případech hovoříme o deskriptivním výzkumu. Ten je

považován za jednu s nejjednodušších variant zkoumání. Specifickým typem deskripce, je statistický popis, u kterého dochází k zaměření mimo jiné na proporce, pořadí nebo trendy. Metoda deskripce bude využita při sestavení základního přehledu sledovaných zemí v kapitole 4.1 a dále bezprostředně po provedené analýze dat v kapitolách 4.2 a 4.3. Deskripce bude taktéž použita v kapitole 5, která se věnuje přístupu jednotlivých zemí k řešení nezaměstnanosti.

Analýza je metoda, která spočívá v dekompozici zkoumaného objektu, jevu či situace na dílčí části. Tyto části, jsou dále podrobeny zkoumání. Konkrétně jsou rozboru podrobeny vlastnosti, vztahy nebo fakta. Vždy postupujeme odshora dolů, tedy od celku k částem. Analýza předpokládá systémovost. To znamená, že předpokládá existenci prvků a vazeb mezi nimi. Analýza patří mezi nejčastěji využívané vědecké metody, především z toho důvodu, že umožňuje odhalení konkrétních vlastností a procesů a zároveň umožňuje oddělení podstatného od nepodstatného, případně odlišení jevů trvalých od jevů nahodilých. Metoda bude použita především při studiu trendů vývoje jednotlivých obecných měr nezaměstnanosti a jejich struktur u jednotlivých zemí v kapitole 4.2 a v kapitole 4.3.

Komparace je metoda, která spočívá ve vzájemném srovnávání dvou či více jevů a v úvahách o jejich podobnostech a rozdílnostech. Vyskytuje se u běžného i vědeckého uvažování. Její podstatou je stanovení výroku o míře podobnosti. Do složitějších komparací, často i v případě těch vědeckých, zasahuje intuice. Existuje několik zásadních pravidel. Nelze srovnávat cokoliv. Srovnávané jevy musí být porovnatelné. V případě nezaměstnanosti musí být data sestavena na základě stejné nebo alespoň podobné metodiky. Srovnávané jevy musí být vymezeny s věcného, časového i obsahového hlediska.

Vzhledem k charakteru práce bude metoda komparace použita v rámci celé praktické části. Kromě srovnávání například jednotlivých struktur nezaměstnanosti budou taktéž srovnávána data a informace jak vůči jednotlivým sledovaným zemím, tak i vůči celé Evropské unii a Eurozóně.

V praktické části budou využita data z veřejně dostupných zdrojů. Část dat bude čerpána z jednotlivých národních zdrojů (ministerstva, vládní instituce). Většina dat bude čerpána z online statistické platformy Eurostat, která je provozována Evropskou unií. Úkolem Eurostatu je shromažďovat a zdarma poskytovat harmonizovaná, tedy navzájem srovnatelná, statistická data o Evropské unii, členských zemích Evropské unie, zemích eurozóny, kandidátských zemích a zemích, které jsou členy Evropského sdružení volného obchodu. [2] Eurostat veškerá svá data získává od organizací, které jsou v jednotlivých zemích pověřeny sběrem a zpracováním statistických dat. Aby byla tato data srovnatelná, je nutné vycházet z harmonizované metodiky. V rámci statistik Eurostatu jsou sdružovány hodnoty tzv. registrované míry nezaměstnanosti.

3 Teoretická východiska

Nezaměstnanost je v současné době ostře sledovaný faktor. Vedle ukazatelů, jako je tempo růstu HDP, inflace nebo platební bilance, ukazuje úroveň nezaměstnanosti zdraví, sílu a výkon ekonomiky. Jedná se o významný faktor nejen z ekonomického hlediska, ale i z hlediska sociální a politického.

Nezaměstnanost úzce souvisí s probíhajícími hospodářskými cykly. V období ekonomické konjunktury se nezaměstnanost snižuje, naopak v období recese a ekonomického útlumu dochází ke vzrůstu nezaměstnanosti.

3.1 Nezaměstnanost, jako ekonomická kategorie

Trh práce

Nezaměstnanost je pojmem, který nedílně spjat s trhem práce. Práce patří mezi výrobní faktory a stejně tak jako v případě ostatních výrobních faktorů jej lze uvést na trh. Pro správné definování nezaměstnanosti je tedy nutné předem správně definovat trh práce.

Trh práce je charakterizován tržní poptávkou po práci a tržní nabídkou práce. Mnoho subjektů práci poptává a mnoho subjektů práci nabízí. Na obou stranách tedy existuje konkurence. Tržní poptávka po práci je akumulací všech individuálních poptávek firem v dané ekonomice. Tržní nabídka je akumulace všech individuálních nabídek práce. [3]

Trh práce lze vnímat jako součást trhu, kde jsou tvořeny podmínky pro zaměstnanost. Tyto podmínky jsou tvořeny prostřednictvím nabídky a poptávky po práci. *Trh práce je charakterizován chronickým převisem nabídky nad poptávkou – nezaměstnaností, což je podmíněno především existencí pracovní legislativy a působením odborů.* [4]

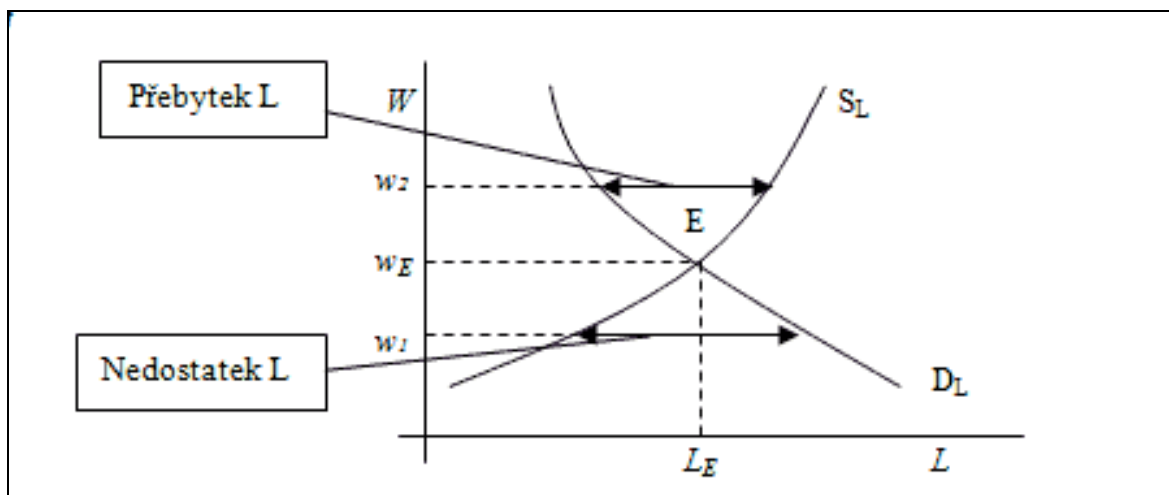
Trh práce je místo, kde dochází k potkávání nabídky práce a poptávky po ní. Pracovní síly zde nabízejí své schopnosti a zkušenosti, které zaměstnavatelé požadují. Pracovní silou na straně nabídky může být kdokoliv, kdo nabízí své schopnosti či služby oproti finanční kompenzaci. Poptávajícím může být nějaká konkrétní entita nebo organizace, která má zájem najmout jedince pro vykonání specifické práce. V konečném důsledku poptávající kupuje pracovní sílu, zatímco nabízející ji prodává. [5]

Americký ekonom Will Kenton publikující pro server *Investopedia* označuje trh práce jako zásadní součást každého trhu v jakékoliv ekonomice. Jednoduše jej definuje jako střet nabídky práce s poptávkou firem po práci. Z makroekonomického pohledu jsou nabídka a poptávka po práci ovlivněny domácí i mezinárodní tržní dynamikou. Dále také faktory jako jsou imigrace, úroveň vzdělání nebo demografie. Dle Kentona lze dát úroveň nezaměstnanosti do souvislosti s dalšími ekonomickými ukazateli, jako jsou například produktivita práce, úroveň participace, celkové příjmy nebo hrubý domácí produkt. [6]

Deník *The Economic Times* definuje trh práce jako místo, kde spolu zaměstnanci a zaměstnavatelé navzájem interagují. Stranu poptávky označuje jako zaměstnavatele, stranu nabídky, v případě najmutí, pak jako zaměstnance.

Autoři se napříč zdroji shodují, že trh práce tvoří střet nabídky pracovních sil a poptávky po pracovní síle. Svoji práci, jakožto výrobní faktor, na trhu nabízejí (potenciální) zaměstnanci a zaměstnavatelé ji poptávají a platí za ni. Na obou stranách trhu práce existuje konkurence. Zaměstnavatelé si konkurují v úmyslu najmout toho nejlepšího. Zaměstnanci si vzájemně konkurují s úmyslem získat tu nejlepší možnou práci. Lze tedy tvrdit, že trh práce je úzce spojen s tržní ekonomikou.

Graf 1: Trh práce

Zdroj: Převzato z miras.cz [7]

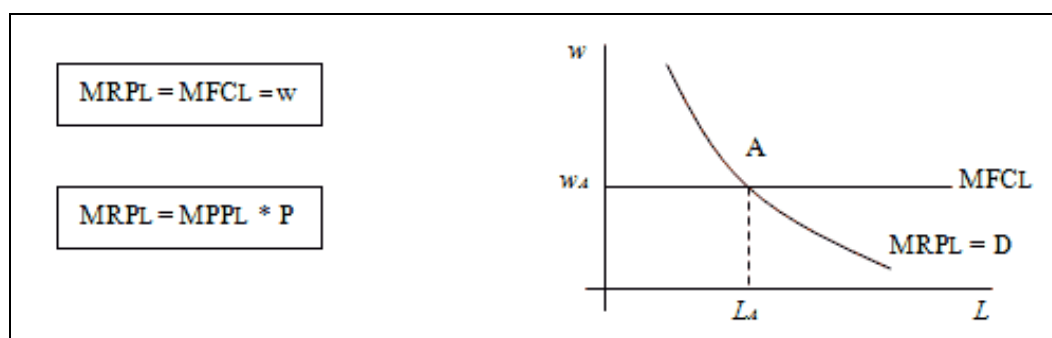
Jak již bylo řečeno výše, trh práce je tvořen nabídkou a poptávkou po pracovní síle, jejichž znázornění lze vidět v grafu č. 1. Ten znázorňuje souvislost mezi množstvím práce (osa x) a mzdou za tuto práci (osa y).

Z pohledu poptávky je patrné, že je určena množstvím práce při různých úrovních finančního ohodnocení za ni. Je-li cena za práci vysoká, zaměstnavatel poptává malé množství práce. Naopak, je-li cena za práci nízká, zaměstnavatel poptává práce hodně. Agregátní poptávka je dána součtem všech poptávek po práci jednotlivých firem.

Firmy využívají práci k produkci statků nebo služeb, poptávka po práci je tedy poptávkou odvozenou. Důležitým hlediskem při poptávání práce je mezní produkt. Dochází-li k najímání dalších pracovních sil, dochází zároveň k postupnému poklesu mezního produktu. Dokud cena za statek nebo službu nepřekročí hodnotu mezního produktu je pro firmu výhodné najímat další pracovníky.

Dojde-li ke zvýšení mezního produktu práce nebo ceny produkce, dojde následně k posunu křivky směrem doprava a tím zvýšení poptávky.

Graf 2: Poptávka po práci

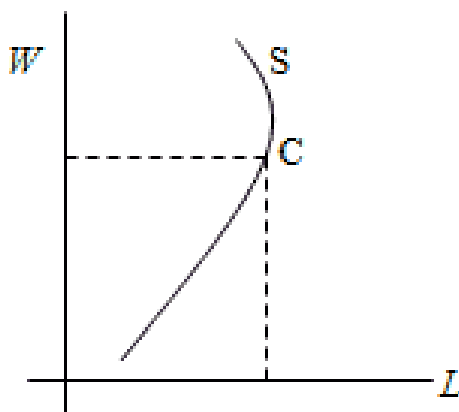

Zdroj: Převzato z miras.cz [7]

Nabídka práce vyjadřuje množství odpracované práce při různých úrovních mzdy. To znamená, že pokud jsou zaměstnavatelé ochotni platit za práci hodně, nabídka práce roste. Naopak, je-li finanční ohodnocení za práci nízké, nabízené množství práce klesá. Agregátní nabídka práce je součtem všech individuálních nabídek.

V rozhodování o množství nabízené práce hraje zásadní roli poměr mezního užitku mzdy a volného času. K čím větší nabídce práce dochází, tím větší množství statků to jedinci přinese. To však na úkor volného času. Růst spotřebních statků snižuje jejich mezní užitek. Pakliže dojde k vyrovnání mezního užitku ze spotřeby a mezního užitku volného času, dochází k zastavení potřeby nabízet více svého času k práci. [6]

Graf 3: Individuální nabídka práce

Zdroj: Převzato z miras.cz [7]

S nabídkou práce se dále pojí dva efekty, substituční efekt a důchodový efekt. Substituční efekt vyjadřuje tendenci pracovat déle na úkor volného času, především z důvodu vyšších výdělků, které spotřebiteli umožňují větší množství spotřeby.

Důchodový efekt vyjadřuje opačnou tendenci. Tedy při vyšších mzdách nahrazovat čas strávený prací za volný čas. To z důvodu dostatečně vysokého důchodu a touze po větším množství volného času. [6]

Bod, kdy dojde ke střetu nabídky a poptávky po práci se nazývá rovnovážný bod. Každý trh má tendenci spět k rovnováze, avšak rovnováha nabídky a poptávky po pracovní síle na trhu práce nastává jen velmi zřídka. V souvislosti s tím můžeme na základě množství nabízené a poptávané práce určit, kdy je na trhu práce přebytek anebo naopak nedostatek.

Z grafu č. 1 lze rovněž vyčíst, při jaké situaci je na trhu práce přebytek nebo nedostatek pracovních sil. Dále také lze v tomtéž grafu identifikovat osoby, které jsou zaměstnané, nedobrovolně nezaměstnané a dobrovolně zaměstnané.

Zaměstnané osoby se na grafu č. 1 nachází v oblasti nalevo od rovnovážného bodu. Dobrovolně nezaměstnaní se v grafu nachází v oblasti napravo od rovnovážného bodu. Oblast nad rovnovážným bodem představuje přebytek pracovních sil na trhu práce. Tito lidé jsou tedy nedobrovolně nezaměstnaní. Tento stav je přímo zakreslen v grafu č. 1. Nedostatek pracovních sil lze pozorovat v oblasti pod rovnovážným bodem.

Trhy práce jednotlivých zemí se mohou více či méně lišit. V mnohých případech se však mohou prolínat, případně působit jako jeden celek. Trh práce Evropské unie patří

mezi případy, ve kterém by mohl působit, jako jeden celek. Tak to však není. Trhy práce jednotlivých zemí, v době psaní této práce, fungují samostatně.

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost lze také chápat jako pouhou nedokonalost trhu práce. [8] Jde však o velmi důležitou skutečnost, která je podrobována intenzivnímu zkoumání, především z důvodu zásadního vlivu nezaměstnanosti na společnost. Jedná o situaci na trhu práce, kdy osoby schopné a ochotné pracovat za běžnou mzdu nejsou s to nalézt zaměstnání. Lze ji také chápat jako rozdíl mezi potenciální plnou zaměstnaností a počtem zaměstnaných osob. Stejný zdroj také uvádí definici z pohledu politiky zaměstnanosti, a to jako rozdíl mezi množstvím pracovní síly a počtem zaměstnaných. [9]

$$\text{Nezaměstnanost} = \text{Celková pracovní síla} - \text{Počet zaměstnaných osob}$$

Různí autoři nezaměstnanost definují v zásadě velmi podobně. Liší se spíše ve vnímání souvisejících pojmů. Obecně lze tvrdit, že nezaměstnanost je stav na trhu práce, kde je přebytek pracovních sil. Dále je nutné zmínit, že většina mezinárodních organizací, jako jsou OECD nebo ILO pracují s vlastními definicemi, které se však od odborných autorů příliš neliší.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) se svojí definicí nezaměstnanosti vychází z výše zmíněných tezí, tedy že se jedná o rozdíl na trhu práce mezi celkovou disponibilní pracovní silou a počtem zaměstnaných osob. Tuto definici ještě doplňuje o podmínku, kdy nezaměstnaná osoba je osoba, která v posledních čtyřech týdnech aktivně hledala práci. Nezaměstnanost je tedy definována, jako situace na trhu práce, kdy osoby schopné a ochotné pracovat nejsou schopny nalézt zaměstnání, avšak v posledních čtyřech týdnech aktivně zaměstnání hledaly. [12]

Americký statistický úřad pro pracovní sílu (Bureau of Labor Statistics) se svojí definicí vychází z definice OECD a nezaměstnanost definuje jako situace na trhu práce, kdy osoby nemají práci, avšak v posledních čtyřech týdnech práci aktivně hledaly. Zároveň počítá s osobami, které byly dočasně propuštěny a tzv. čekají na zavolání zpět. [14]

V minulosti docházelo celosvětově ke vzniku různých definic, které se odvíjely od různých standardů a specifikací v rámci jednotlivých společností, a to především z ekonomického hlediska. [11]

Pohled vybraných ekonomických teorií na nezaměstnanost

Dle liberální neboli neoklasické teorie lze na nezaměstnanost pohlížet, jako na střet nabídky a poptávky po pracovní síle a hledání rovnováhy na tomto trhu. Každý trh má určitou cenovou rovnováhu, kde dochází k vyrovnání nabídky a poptávky. Dle názorů neoklasických ekonomů si trh dokáže sám nastolit rovnováhu bez nutnosti jakéhokoliv vnějšího zásahu. Umělé zásahy brání dosažení přirozené rovnováhy pomocí tzv. neviditelné ruky trhu. Nezaměstnanost je vesměs projevem nepružnosti nabídky a poptávky na trhu práce.

„Jelikož pracovní síla je v optice tohoto paradigmatu zbožím jako každé jiné zboží, je nezaměstnanost jen výsledkem působení tržního mechanismu a jako taková je do určité míry funkční. Je výrazem krátkodobé nerovnováhy mezi poptávkou a nabídkou práce, projevem krátkodobého, výjimečného narušení ekonomické rovnováhy, kterou tržní mechanismus prostřednictvím „neviditelné ruky“ po uplynutí určitého období přizpůsobování se poptávky a nabídky opět odstraní.“ [17]

Řešení problematiky nezaměstnanosti se nachází na straně nabídky. Tedy adekvátní nabídka pracovních míst s vhodným finančním ohodnocením a zároveň boj proti sociálnímu státu, tedy stanovování minimálních mezd aj. Liberální teorie tedy předpokládá nezaměstnanost frikční nebo dobrovolnou.

Úplně odbourání nezaměstnanosti není pro ekonomiku přínosné, protože právě určitá míra nezaměstnanosti zvyšuje produktivitu, výkonnost i konkurenceschopnost.

Keynesova teorie (Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz) navazuje na teorii neoklasickou. Předpokládá nezaměstnanost stálou a nedobrovolnou. Nejedná se tedy o neochotu pracovat, nýbrž o nedostatečnou poptávku po pracovní síle. Keynesiánci považují nezaměstnanost za nežádoucí jev. Je-li na trhu dlouhodobě nízká poptávka po pracovních silách, není pro nezaměstnané možné najít práci ani za nízké mzdy.

Za další příčinu nezaměstnanosti je označován také technologický pokrok, který vytlačuje nutnost živé pracovní síly a tím pádem ještě více snižuje poptávku.

„Technologický pokrok je ... tak rapidní, že ekonomika nestačí vytvářet nové možnosti pro využití uvolněné pracovní síly. Umožňuje dosáhnout enormní produktivity práce pouze s částí pracovních sil a krýt tedy poptávku po zboží i při neúplné zaměstnanosti. Hovoří se o technologické nezaměstnanosti, způsobené nástupem strojů a zařízení, které prudce zvyšují produktivitu práce a šetří použití živé práce.“ [17]

Dle zastánců Keynesovy teorie je nutné, aby stát svými výdaji a investicemi stimuloval poptávku po pracovních silách. Pozitivně jsou vnímány i dávky v nezaměstnanosti, které na přechodnou dobu jsou schopny udržet kupní sílu obyvatelstva a tím stimulovat poptávku. V souvislosti s tímto „pumpováním“ peněz do ekonomiky záhy dojde ke zvyšování produkce i zaměstnanosti.

Marxisté definují nezaměstnanost, jako důsledek kapitalistického zřízení. Vnímají ji jako selhání kapitalismu a systému tržního hospodářství jako celku. Kapitalisté spolu neustále soupeří, kdo vytvoří větší zisk. Hlavní cestou k větším ziskům je snížení nákladů a zvýšením produktivity. Jednou z možností je zavedení moderních technologií, které nahrazují živou pracovní sílu. V důsledku toho dochází dalšímu navyšování nezaměstnanosti.

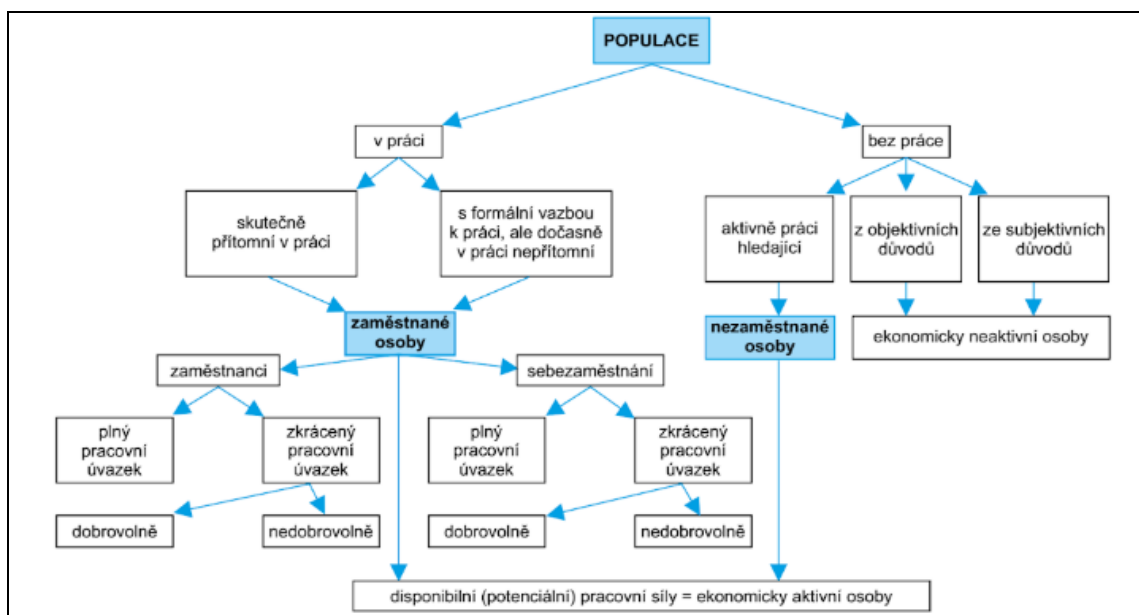
Zároveň argumentují, že právě nezaměstnanost jde ruku v ruce s kapitalistickým zřízením (tržním hospodářstvím), které není schopné vyhnout se často opakujícím se krizím, a s tím souvisejícím zvyšováním nezaměstnanosti. Řešení vidí ve změně státního a ekonomického zřízení a vznikem kolektivního vlastnictví výrobních prostředků. [18]

Monetaristický přístup, reprezentovaný především myšlenkami a tezemi Milтона Friedmana, vnímá velmi úzce nezaměstnanost a inflaci. Dochází-li ke zvyšování množství peněz v ekonomice, vzrůstají nominálně mzdy pracovníků. Tito lidé si však růst nominální mzdy vyloží, jako růst reálné mzdy, proto dochází ke zvýšení nabídky práce. V krátkém období tedy s monetární expanzí dochází ke zvyšování produkce a poklesu nezaměstnanosti. Po určité době si firmy i pracovníci uvědomí omyl a dojde k útlumu obou nabídek.

Nezaměstnaná osoba

V souvislosti s nezaměstnaností je důležité si definovat i osoby nezaměstnané. Za tímto účelem je nutné rozdělit populaci sledovaného celku na osoby ekonomicky aktivní a osoby ekonomicky neaktivní. Kompletní rozdělení poskytuje následující schéma.

Obrázek 1: Rozdělení populace na osoby ekonomicky aktivní a neaktivní

Zdroj: převzato z Makroekonomická analýza – teorie a praxe [15, str 223]

Populace – jedná se o celkový součet všech obyvatel, všech věkových kategorií ve sledovaném územním celku.

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo – jedná se o ty obyvatele ve věku nad 15 let, do věku 65let, kteří se pro své vlastní zajištění, respektive zajištění vlastních rodin, zapojují do pracovního procesu. Mezi tyto obyvatele patří, jak lidé, kteří mají zaměstnání, tak ti, kteří jej krátkodobě nebo dlouhodobě nemají. Tuto skupinu lze také nazvat jako disponibilní (potenciální) pracovní síla.

Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo – jedná se o skupinu obyvatel nad 15 let, do věku 65 let, kteří nejsou zařazení do pracovního procesu, a to buď z toho důvodu, že vlivem nějakých příčin pracovat nemohou, nebo nemají zájem pracovat. Prostředky pro

vlastní zajištění získávají mnozí buď formou renty nebo i třeba nelegální činností. Dále do této kategorie patří studenti, důchodci, ženy nebo muži na mateřské dovolené.

Nezaměstnaná osoba – jedná se o osobu, která pracovat chce a může, ale z nějakého důvodu nemůže najít zaměstnání. Tato osoba během posledních čtyřech týdnů hledala zaměstnání a zároveň je tato osoba schopna započít docházku do práce během následujících 2 týdnů. Dále se může jednat o osobu, která pracovat chce a může, ale z nějakého důvodu jí není umožněno uzavřít pracovněprávní vztah.

Obrázek č. 1 označuje nezaměstnanou osobu jako osobu, která je bez práce a aktivně hledá práci. Patří tedy do skupiny disponibilní (potenciální) pracovní síly, tedy mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo.

Zaměstnané osoby – jedná se o osobu, která pracovat chce a může a také pracuje. Pracuje buď v pozici zaměstnance nebo funguje jako osoba samostatně výdělečně činná. [16]

Evropská komise definuje nezaměstnanou osobu jako osobu, která je registrována jako uchazeč o zaměstnání. Tato definice je zároveň podmínkou k tomu, aby dotyčné osobě bylo umožněno žádat o podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Pobírání těchto podpor a příspěvků však není podmínkou zařazení do této kategorie.

Definice organizace ILO (International Labour Organization) vychází při definování nezaměstnanosti z kategorií: „osoby bez zaměstnání“, „osoby schopny pracovat“ a „osoby hledající práci“. Nezaměstnaní jsou tedy osoby spadající do výše zmíněných kategorií. [13]

- Osoby bez zaměstnání – osoby, které v době sledování nedostávaly plat za práci, ani nebyly tzv. „self-employed“
- Osoby schopny pracovat – ve sledovaném období byly tyto osoby schopny nastoupit do zaměstnání
- Osoby hledající práci – ve sledovaném období tyto osoby podnikly konkrétní kroky k zajištění zaměstnání nebo zajištění stavu „self-employed“

Dle souhrnné definice, kterou ILO přijala v roce 1982, je nezaměstnanou osobou osoba ve věku 15 a více let, která splňuje následující tři kritéria:

- Osoba, která je bez práce
- Osoba je schopna nastoupit do zaměstnání během následujících dvou týdnů
- Osoba, jenž v posledním uplynulém měsíci aktivně hledala zaměstnání, případně se jí podařilo nějaké opatřit. Toto zaměstnání musí mít dobu nástupu během následujících třech měsíců

Metodika stanovení nezaměstnané osoby Eurostatu vychází z mezinárodně uznávané definice ILO zmíněné výše. Malý rozdíl je pouze ve třetím bodě, kdy tato definice namísto jednoho měsíce pracuje s pojmem „čtyři týdny“.

V některých zemích mimo euroatlatský svět existují vesměs podobné definice. Například v Mexiku je nezaměstnanost tvořena pouze osobami, které aktivně hledají práci, avšak ještě nedávné minulosti to stálo pouze na tvrzení jednotlivců, nikoliv na základě údajů z centrálních registrů. [10]

Na základě několika výše zmíněných definic můžeme obecně pojem nezaměstnanost a nezaměstnaná osoba shrnout, jako stav nerovnováhy na trhu práce, v důsledku jeho nedokonalosti, kdy poptávka po pracovních místech převyšuje nabídku pracovních míst. Subjekty trhu na straně nabídky práce, které nemají práci jsou nezaměstnané osoby. Tyto osoby aktivně hledají práci, nebo ji aktivně hledaly v posledních čtyřech týdnech.

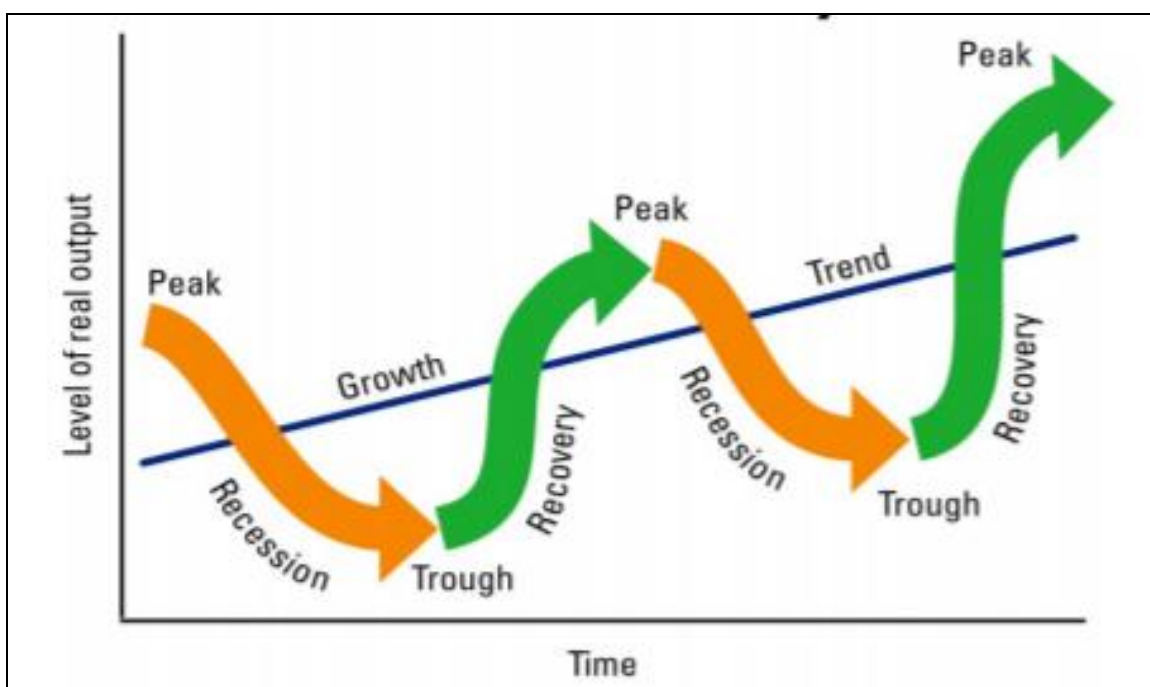
3.2 Příčiny nezaměstnanosti

Příčin nezaměstnanosti je nespočet. Příčiny mohou být objektivní i subjektivní. Mezi objektivní faktory patří mimo jiné následující:

- Změny v rámci hospodářského cyklu
- Strukturální změny v ekonomice
- Rozvoj nových technologií a jejich uvedení do provozu
- Nedostatečná kvalifikace na straně nabídky
- Existence institutu minimální mzdy

Každá tržní ekonomika přirozeně prochází takzvaným ekonomickým (hospodářským) cyklem. Jedná se konkrétně o čtyři stádia, viz obrázek č. 2. Po dosažení vrcholu („Peak“) následuje útlum růstu, který časem přejde do recese („Recession“), tedy poklesu reálné hodnoty HDP. Právě v období recese dochází k zpravidla ke zvyšování nezaměstnanosti. V recesi je míra nezaměstnanosti vyšší, než je přirozená míra nezaměstnanosti. S tím souvisí i větší zátěž na státní rozpočty, které se často stávají deficitními. Po dosažení dna („Trough“) následuje oživení („Recovery“) ekonomiky a zároveň zpravidla dochází ke snižování míry nezaměstnanosti a zvyšování ekonomické výkonnosti.

Obrázek 2: Schéma hospodářského cyklu

Zdroj: Převzato z týdenní zprávy skupiny Bentcont (2017/45)

V souvislosti se strukturálními změnami v ekonomice může docházet k rušení pracovních míst, případně k jejich slučování. Svůj vliv na nezaměstnanost má i technologický rozvoj především v oblasti automatizace a robotizace. Automatické, poloautomatické stroje a v posledních letech i roboti čím dál tím více nahrazují živou práci. Tito lidé již nejsou nadále potřeba, protože velkou část jejich práce zastanou stroje.

Existují skupiny obyvatel, které z rozličných důvodů nedosáhly potřebné kvalifikace, nutné k získání zaměstnání. Další možností je, že tito lidé svoji kvalifikaci ztratili,

například matka, která dlouhodobě byla na rodičovské dovolené nebo pečovala o nemocné členy rodiny.

Se ztrátou kvalifikace souvisí také minimální mzda. Pracovníci, jejichž kvalifikace je ceněna méně, se snadno stanou nezaměstnanými a jsou odkázáni na podporu od státu. Čím déle jsou tyto osoby nezaměstnané, tím méně je pravděpodobné jejich opětovné znovuzачlenění mezi pracující společnost.

Minimální mzda je státem daná hranice hrubé mzdy, pod kterou při nabírání zaměstnanců nesmí zaměstnavatel jít. Může se tedy velmi snadno stát, že na trhu bude existovat pracovník, který bude ochotný poskytnout svoji práci za méně, než je minimální mzda a zároveň existuje zaměstnavatel ochotný tuto úplatu za práci poskytnout. Dohoda však nevznikne, protože se úplata pohybuje pod hodnotou minimální mzdy a subjekt na straně nabídky zůstane nezaměstnaný, případně dojde ke sklouznutí do šedé ekonomiky, kdy však zaměstnanec ze své finanční odměny nezaplatí odvody ani daně.

Příčinou dobrovolné nezaměstnanosti jsou také různé subjektivní důvody. Mezi tyto důvody patří nespokojenost s platovým ohodnocením či jinými pracovními podmínkami, nespokojenost s pracovním prostředím, zdravotní důvody a další.

3.3 Typologie nezaměstnanosti

Mareš dělí nezaměstnanost následovně, a to dle jednotlivých příčin a hledisek [17]:

a) Z hlediska příčin

- Frikční nezaměstnanost
- Strukturální nezaměstnanost
- Cyklická a sezónní nezaměstnanost
- Skrytá nezaměstnanost
- Neúplná nezaměstnanost
- Nepravá nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost

Na trhu práce se vždy nachází určitý počet lidí, kteří z rozličných důvodů nejsou zaměstnáni. Je naprosto běžné, že mezi pracovními místy dochází k přesunům. Tyto

přesuny jsou motivovány osobními potřebami nebo ekonomickými důvody. Ve většině případů se jedná o běžné změny zaměstnání a doba, kdy je daná osoba nezaměstnaná, a kdy hledá nové uplatnění na trhu práce, je většinou velmi krátká. Jedná se o dobrovolnou nezaměstnanost.

Mezi vlivy na frikční nezaměstnanost patří mimo jiné struktura pracovního trhu nebo systém podpory nezaměstnanosti. Je-li v ekonomice šetřící systém podpory v nezaměstnanosti, takzvaná doba „between two jobs“ se prodlužuje. Čím vyšší jsou finanční příspěvky v nezaměstnanosti, tím vyšší je hypotetická úroveň mezd, kterou je pracovník ochoten za nabízenou pracovní pozici akceptovat. Extrémním případem je stav, kdy příspěvky v nezaměstnanosti dlouhodobě převyšují potenciální mzdu. V takovém případě se frikční nezaměstnanost může přeměnit v dobrovolnou dlouhodobou nezaměstnanost.

Strukturální nezaměstnanost

Velmi často se stává, že pracovník přijde o zaměstnání díky rozpadu neefektivních podniků a institucí, odstranění zastaralých odvětví nebo jako důsledek likvidace přezaměstnanosti. Běžně se jedná o osoby s pracovní minulostí a slušnou kvalifikací, avšak z výše uvedených důvodů nemusí pro ně být snadné či možné nalézt nové uplatnění, protože jednoduše neodpovídají požadavkům na nová pracovní místa. Takto především v minulosti přišli o práci mnozí odborníci s léty praxe vlivem nástupu nových technologií. Další příklad projevu strukturální nezaměstnanosti bylo možné pozorovat během transformace z plánovaného na tržní hospodářství. Mnoho pozic ve zmiňovaném období zaniklo a jejich vykonavatelé neměli dostatečnou kvalifikaci pro další uplatnění.

Strukturální nezaměstnanost tedy znamená nesoulad mezi pracovní silou pohotovou pro práci a požadavků zaměstnavatelů po určitém typu práce. Existuje tedy nepoměr mezi kvalifikací pracovníků na straně nabídky a požadovanou kvalifikací na straně poptávky. Obvykle je na trhu práce nadbytek nabídky práce s určitou kvalifikací, který však trh není schopen účinně absorbovat. Naopak na straně poptávky je velký zájem o konkrétní kvalifikace, které trh v dostatečné míře nenabízí. [17] Existují tedy nepoměry a nerovnováhy u jednotlivých povolání nebo dokonce mezi regiony. To z především z důvodu, že jeden obor se rozvíjí, zatímco jiné upadají. Naprosto evidentní je tento stav v těžebních oblastech, kde jsou pracovníci kvalitně proškolení pro důlní činnost. Po

případném omezení nebo zrušení těžební činnosti jsou však v jiných oborech často neuplatnitelní.

Cyklická a sezónní nezaměstnanost

Jedná se o druh nezaměstnanosti, jejíž příčinnou jsou cyklické fluktuace v ekonomice. Je tedy vyvolána recesí během hospodářských cyklů. Vykazuje se jako odchylka mezi skutečnou mírou nezaměstnanosti a přirozenou mírou nezaměstnanosti.

V období ekonomické recese je zpravidla zaměstnáno méně lidí než v období ekonomického růstu. Tato skutečnost přímo vyplývá ze změn poptávky po zboží. Při zvýšené poptávce dochází ke zvyšování výroby, tedy i nabírání nových pracovních sil. Pokud poptávka klesá, proces je opačný. Délka trvání je proměnlivá a vliv na ni má délka aktuálního ekonomického cyklu. Mezi důsledky cyklické nezaměstnanosti patří především fakt, že dopadá na celou ekonomiku napříč odvětvími. Tento model nezaměstnanosti byl velmi typický pro období „Průmyslové revoluce“ v 19. století.

Specifickým typem nezaměstnanosti je nezaměstnanost sezónní. Jedná se o cyklickou nezaměstnanost spojenou s přírodním cyklem (střídání ročních období, klimatické podmínky aj.). Projevuje se vesměs pravidelnými výkyvy v průběhu roku. Příkladem je nezaměstnanost v oblasti stavebnictví během zimy. Týkat se však může i oblasti služeb, například oblasti cestovního ruchu.

Skrytá nezaměstnanost

Jedná se o nezaměstnané osoby, které se nezaregistrovaly jako nezaměstnaní, avšak při dostatečné nabídce práce by ji přijaly. Mladiství nebo ženy v domácnosti obvykle tvoří skupinu skrytě nezaměstnaných. Tyto osoby na hledání práce zanevřely, případně si práci domlouvají napřímo u konkrétních zaměstnavatelů. Skrytá nezaměstnanost často nastává v oboru zemědělství, kdy například na jedné farmě pracuje 10 lidí, zatímco by na běžný provoz stačilo 5 lidí. V tomto případě lze těchto 5 přebytečných lidí považovat za nezaměstnané.

Další skupinou skrytě nezaměstnaných jsou lidé, kteří byli vyřazeni z registru nezaměstnaných, ale kteří byli zařazeni do rozličných rekvalifikačních programů nebo na veřejně prospěšné práce. Takovýchto skrytě nezaměstnaných osob může být poměrně

velké množství, příkladem může být údaj ze Švédska z roku 1988, kde skrytá nezaměstnanost dosahovala dvojnásobku registrované nezaměstnanosti. [17] Dalším příkladem můžeme sledovat v současnosti v Indii, ale i dalších zemích s velmi vysokým počtem obyvatel. [19]

Neúplná zaměstnanost

Taktéž známá po anglickém pojmu *under-employment*. Jde o osoby, které jsou nuceny akceptovat práci na zkrácený úvazek nebo při své práci plně neuplatňují svoji kvalifikaci. Neúplná zaměstnanost je v současnosti jednou z forem boje proti masové nezaměstnanosti napříč celou společností. Mezi formy neúplné zaměstnanosti patří mimo jiné zkrácená pracovní doba, snížení počtu pracovních dnů v týdnu, sdílené pozice a další.

V dnešní době je tato metoda běžně aplikovaná na ženy v období těhotenství případně po porodu, které si přejí dále pracovat, i za cenu snížených příjmů. Ve výše zmíněném případě se jedná o pozitivní institut. V negativním slova smyslu si lze všimnout pokřivení postavení zaměstnanců, nastolení horších pracovních podmínek nebo vyloučení ze systému firemních benefitů. Tyto případy jsou vnímány z pozice zaměstnanců velmi negativně, naopak z pohledu zaměstnavatele je možné těmito způsoby ušetřit značnou část nákladů.

Nepravá nezaměstnanost

Jde o nezaměstnané osoby, které nemají zájem si obstarat práci, a to z důvodu, že chtějí maximálně využít systém podpor v nezaměstnanosti. Tyto osoby jsou registrovány na úřadu práce, avšak mnohdy pracují nelegálně v rámci takzvané šedé ekonomiky.

b) Z časového hlediska:

- Krátkodobá nezaměstnanost
- Dlouhodobá nezaměstnanost

Krátkodobá nezaměstnanost

Osoba se považuje za krátkodobě nezaměstnanou, je-li nezaměstnanou méně než 6 měsíců. Do této kategorie spadá především také frikční a cyklická nezaměstnanost. Obvykle se jedná o jedince, který dobrovolně či nedobrovolně opustil své staré zaměstnání

a během krátké doby si najde zaměstnání nové. Během této doby nezaměstnaná osoba neztrácí kvalifikaci ani pracovní návyky.

Dlouhodobá nezaměstnanost

Do této kategorie spadá také cyklická nezaměstnanost. Jedná se o nezaměstnané osoby, které jsou dlouhodobě bez práce. Dlouhodobě v tomto případě znamená, že jsou bez práce déle než 6 měsíců. Postihuje nejčastěji osoby středního věku, tedy kolem 45–50 let. O lidi v tomto věku není na trhu tak výrazný zájem, především z důvodu, že se na trhu objevuje množství mladších osob, které jsou flexibilnější, hovoří více jazyky, často jsou i více kvalifikovaní.

U osob dlouhodobě nezaměstnaných je eminentní hrozba ztráty kvalifikace a pracovních návyků. V této souvislosti dále hrozí z dlouhodobého hlediska zpřetrhání sociálních vazeb, odsun na okraj společnosti, možný je i vznik drobné nebo závažné kriminality, případně ztráta domova.

c) Z hlediska dobrovolnosti:

- Dobrovolnou nezaměstnanost
- Nedobrovolnou nezaměstnanost

Dobrovolná nezaměstnanost

Jedná se o označení frikční nezaměstnanosti, tedy souvisí s pohybem osob mezi různými zaměstnáními. Je způsobena dobrovolným odchodem ze zaměstnání a udržováním prodlevy před nástupem do zaměstnání nového. Tato prodleva může být z důvodu naděje na nalezení lepší pozice, ale i ze skutečného nezájmu do nějakého zaměstnání vůbec nastoupit. Tito lidé se raději dlouhodobě spokojí se sociálními dávkami a příspěvky od úřadu práce. Stát z pozice své moci nemá žádnou možnost přinutit tyto jedince do práce, z toho důvodu, že neexistuje zákonná povinnost pracovat. Takovíto lidé poté v praxi nadhodnocují registrovanou míru nezaměstnanosti.

Nedobrovolná nezaměstnanost

Tímto pojmem se označuje cyklická nezaměstnanost. Je způsobena nepružností mezd. Nedobrovolně nezaměstnaným je osoba, která může a chce pracovat i za nízkou mzdou, ale neexistuje pracovní místo, které by tato osoba mohla zaplnit.

Může se také jednat o výsledek práce odborů, které svojí činností neumožňují mzdám vývoj na základě trhu. Firmy poté nejsou schopny pokrýt veškeré náklady a jsou nuceny rušit pracovní místa.

Rizikové skupiny

Tak jako na většině, ne-li všech ostatních trzích, dochází i na trhu práce ke vzniku mnohých negativních externalit. Bližším zkoumáním je možná identifikovat určité skupiny lidí, které nejsou z různých důvodů pro potenciální zaměstnavatele atraktivní. Takovéto skupiny označujeme jako rizikové skupiny.

Přívlastek rizikové je používán, protože příslušníci těchto skupin mají obtíže při uplatnění na trhu práce a potřebují podporu nebo dohled ze strany státních úřadů. Jedná se mimo jiné o následující skupiny:

- Osoby se zdravotním nebo fyzickým postižením
- Osoby do věku 25 let
- Absolventi vysokých škol
- Osoby starší 50 let
- Osoby pečující o dítě
- Osoby zapsané v evidenci zájemců o práci po dobu delší než 6 měsíců
- Osoby společensky nepřizpůsobivé

Další potenciální rizikovou skupinou jsou ženy. Zaměstnavatelé obecně upřednostňují pracovníky mužského pohlaví. Především kvůli jejich očekávané flexibilitě a nezatíženosti péčí o domácnost a děti. Matky s malými dětmi mají vzhledem k nutné péči o děti obvykle častější absenci. Častá absence narušuje fungování firmy a zadávají zaměstnavatelům důvod upřednostňovat při zaměstnávání muže. Ještě více ohroženy jsou matky samoživitelky. Ač se tato skutečnost běžně děje, dle direktivy EU by se tak dít nemělo. Direktiva 2006/54/EC zaručuje v souvislosti se zaměstnáním rovné jednání pro

může a ženy. Existují další podobné dokumenty, které hájí práva etnických, sexuálních, náboženských menšin, dále také osob se zdravotním nebo tělesným postižením. Tyto direktivy platí pro všechny členské země EU. Skutečnost, že tato pravidla mnohdy nejsou důsledně vymáhána, je nepříjemným problémem celé EU.

3.4 Měření nezaměstnanosti

Pro měření nezaměstnanosti je za nezaměstnaného považována osoba, která chce a může pracovat, avšak z nějakého důvodu není schopna opatřit si práci. Taková osoba musí být v tzv. produktivním věku. To je doba mezi ukončením povinné školní docházky a odchodem do penze. Podíl nezaměstnaných osob v populaci se měří pomocí ukazatelů míry nezaměstnanosti. Rozlišujeme dvojí způsob měření, pomocí obecné míry nezaměstnanosti nebo registrované míry nezaměstnanosti.

Vhledem k tomu, že v žádné zemi EU není ze zákona povinnost pracovat, statistiky nezajímá dobrovolná nezaměstnanost. Míra nezaměstnanosti je tedy ukazatel měřící pouze nezaměstnanost nedobrovolnou. Dále také nepracuje například s osobami dlouhodobě nemocnými. Míru nezaměstnanosti je sledována ve dvou formách, a to jako:

a) Registrovaná míra nezaměstnanosti

Jedná se o podíl počtu nezaměstnaných, kteří se registrovali na příslušném úřadu práce na celkové pracovní síle. Hodnota registrované míry nezaměstnanosti bývá obvykle vyšší než obecná míra nezaměstnanosti. S hodnotami registrované míry nezaměstnanosti obvykle pracují vládní instituce.

$$RMZ [\%] = \frac{\text{celkový počet registrovaných uchazečů o práci}}{\text{pracovní síla}} * 100$$

b) Obecná míra nezaměstnanosti

Jedná se o jednoduchý podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Je výsledkem výběrového šetření pracovních sil. Tato hodnota je uváděna různých mezinárodních srovnáních a v mezinárodních databázích.

$$OMZ [\%] = \frac{\text{počet nezaměstnaných}}{\text{pracovní síla}} * 100$$

Metodika Eurostat a ILO

Obě tyto instituce vychází z metodiky stanovení obecné míry nezaměstnanosti. Eurostat zakládá svoji definici na definici úřadu doporučené úřadem ILO (International Labour Organisation). Ten definuje nezaměstnanost jako podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Hodnotu uvádí v procentech. Zároveň pracuje s definicí nezaměstnané osoby zmíněné v kapitole 3.1.

Přirozená míra nezaměstnanosti

Přirozenou míru nezaměstnanosti lze také označit jako optimální míru nezaměstnanosti. Z definic nezaměstnanosti a trhu práce vyplývá, že nulová míra nezaměstnanosti není žádoucí stav. Určitá míra nezaměstnanosti je v tržní ekonomice nejenom přirozená, ale i nutná. Tato míra nezaměstnanosti je tedy v ekonomice vždy přítomná a je determinována strukturálními a dalšími silami setrvačného charakteru v ekonomice.

Od 70. let 20. století je prosazována koncepce přirozené míry nezaměstnanosti v souvislosti s mírou inflace. Jedná se o tzv. NAIRU (Non Accelerating Inflation Rate and Unemployment). Autorem této koncepce je americký ekonom Milton Friedman. Podle něj je přirozená míra nezaměstnanosti definována jako úroveň nezaměstnanosti, při které je míra inflace stabilní. Tedy nemusí být nutně nulová. [20]

3.5 Důsledky nezaměstnanosti

Důsledky nezaměstnanosti jsou vesměs negativní. A to jak pro jednotlivce, tak pro společnost a ekonomiku jako celek. Jednotlivec ztrácí pracovní návyky i společenské postavení. Z dlouhodobého hlediska mu to může zabránit v nalezení dalšího stálého zaměstnání. Z hospodářského hlediska obvykle současně dochází ke zpomalování ekonomického růstu. S rostoucí nezaměstnaností se také výrazně zvyšuje rozpočtová zátěž.

Nezaměstnanost se netýká pouze nekvalifikované práce. Například v období světové hospodářské z roku 2008 docházelo k propouštění i vysoce kvalifikovaných pracovníků, například i na manažerských pozicích.

Příliš velká nezaměstnanost negativně ovlivňuje výkon ekonomiky a zároveň zatěžuje veřejné rozpočty výplatami podpor v nezaměstnanosti. V opačném případě, pokud je zaměstnanost příliš vysoká, dochází k brždění ekonomiky v souvislosti s přehříváním.

Sociální důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je jev, který může znamenat jak úpadek společnosti, tak úpadek či kompletní rozpad životů jednotlivců. Obecně je vysoká nezaměstnanost považována za enormní sociálně politickou zátěž. V případě dlouhodobé ztráty zaměstnání a s tím souvisejícím výpadkem příjmů nejsou jedinci schopni naplňovat své vlastní potřeby, případě zaopatřovat rodinu. Náhlá ztráta zaměstnání je v západní kultuře považována za ohromný zásah do života lidí a mnohdy přináší silná traumata. Vzniká velká ekonomická nejistota, která může předznamenávat i rozvrat osobních návyků, jako například pracovní návyky a udržování dovedností. V případě dlouhodobé nezaměstnanosti dochází k dequalifikaci.

V textu *Employment, social justice and societal well-being* amerického ekonoma Josepha E. Stiglitze se uvádí spojení nezaměstnanosti s dalšími společenskými jevy, jako jsou například zvyšování rozvodovosti, zvyšování počtu sebevražd nebo nárůst výskytu alkoholismu. Stiglitz uvádí, že mezi těmito jevy není pouze korelace, ale i příčinná souvislost. Často dochází ke zpřetrhání společenských vazeb a ztrátě jakési společenské autority. V důsledku strachu z nedostatku finančních prostředků se mnozí uchylují i k více či méně závažnému kriminálnímu jednání. [21]

Důležitým faktorem je věk. Příkladem jsou lidé ve věku kolem 50 let. Tito lidé jsou na trhu práce velmi ohroženi. V případě ztráty zaměstnání hledají nové uplatnění velmi obtížně. Zároveň mnohdy stále podporují své děti při studiích, o to bolestivější proto výpadek v příjmech bývá. Z krátkodobého hlediska je možné výpadek krýt z úspor, avšak z dlouhodobého hlediska hrozí zásadní snížení životní úrovně nebo ohrožení chudobou. Z materiálního hlediska tito jedinci velmi trpí, neboť již nejsou schopni si dopřávat standard, na který byli zvyklí. V souvislosti s tím dochází i ke ztrátě sociální prestiže, což vede následně i k psychologickému utrpení. I přesto, že nedobrovolná nezaměstnanost je v tržní společnosti naprosto přirozený jev, společností je na ni stále nahlíženo pohledem negativním.

Statut nezaměstnaného je často zásadním hendikepem pro jedince. Nadále zastává svoji původní roli ve společnosti a je od něj očekáváno, že bude i nadále plnit své společenské, ale hlavně finanční závazky.

Hospodářské důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je také úzce spjatá s národním hospodářstvím. V důsledku vysoké nezaměstnanosti ekonomika není kvůli nedostatku pracovních míst plně schopna dostat svému potenciálu. Ekonomika doslova přichází o veškeré statky a služby, které by nezaměstnaní byli schopni vyprodukovat. Klesá také spotřeba v souvislosti se snížením disponibilního důchodu. Nezaměstnaní jsou nyní svým důchodem velmi omezeni v tom, co si mohou koupit. Snižuje se tedy životní úroveň. Snižující se spotřeba vede k hospodářskému poklesu. Nejprve k poklesu růstu, poté ke stagnaci a následně poklesu HDP.

Vysoká nezaměstnanost bývá obrovskou zátěží na státní rozpočet, především v důsledku vyplácení podpor v nezaměstnanosti. S tím jde ruku v ruce zvyšování zadlužování národních ekonomik. Zatímco v dobách růstu sestavují zodpovědné vlády státní rozpočty vyrovnané, v dobách poklesu nevyhnutelně přecházejí k sestavování státních rozpočtů více či méně schodkových.

Vlivem nezaměstnanosti přichází ekonomika o kvalifikované pracovníky. Nezaměstnaní jedinci poměrně rychle kvalifikaci ztrácejí, případně odcházejí pracovat do zahraničí a často se již nevracejí. Firmy, potažmo odvětví, která přežijí nepříznivé období mají v důsledku výše zmíněného problém nabrat zpět potřebně kvalifikované pracovníky. To může často vést k neúspěšnému návratu na původní pozice na trhu. V rizikových odvětvích může v horších případech dojít i ke krachu. Opačný extrém, který firmy těžce nesou je příliš vysoká zaměstnanost. V takové situaci mají firmy zásadní potíže sehnat potřebné pracovníky. Tento fakt má posléze zásadní vliv na to, že firma není schopna dále růst. V celkovém pohledu se to samé týká i celého národního hospodářství. Řešením pro firmy je najímání tzv. gastarbeiterů, tedy cizinců, kteří dlouhodobě pracují v hospodářsky vyspělejší zemi.

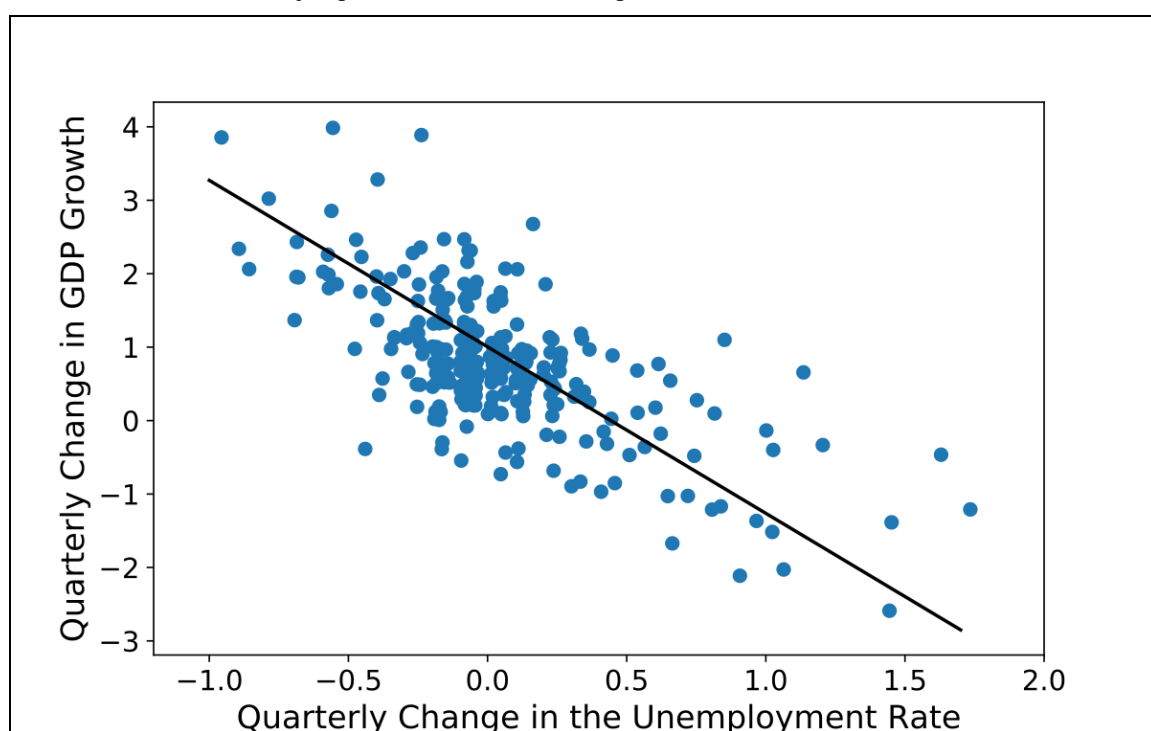
Na základě výše zmíněných skutečností byl v 60. letech 20. století formulován tzv. Okunův zákon.

Okunův zákon

Okunův zákon byl formulován v roce 1962 americkým ekonomem Arthurem Melvinem Okunem. Tento zákon popisuje vzájemnou závislost mezi mírou nezaměstnanosti a mírou růstu hrubého domácího produktu.

Okunův zákon tvrdí, že se vzrůstem míry nezaměstnanosti o 1 %, dochází ke snížení růstu hrubého domácího produktu o 2–3 %.

Obrázek 3: Graf znázorňující platnost Okunova zákona pro USA v letech 1948 až 2016

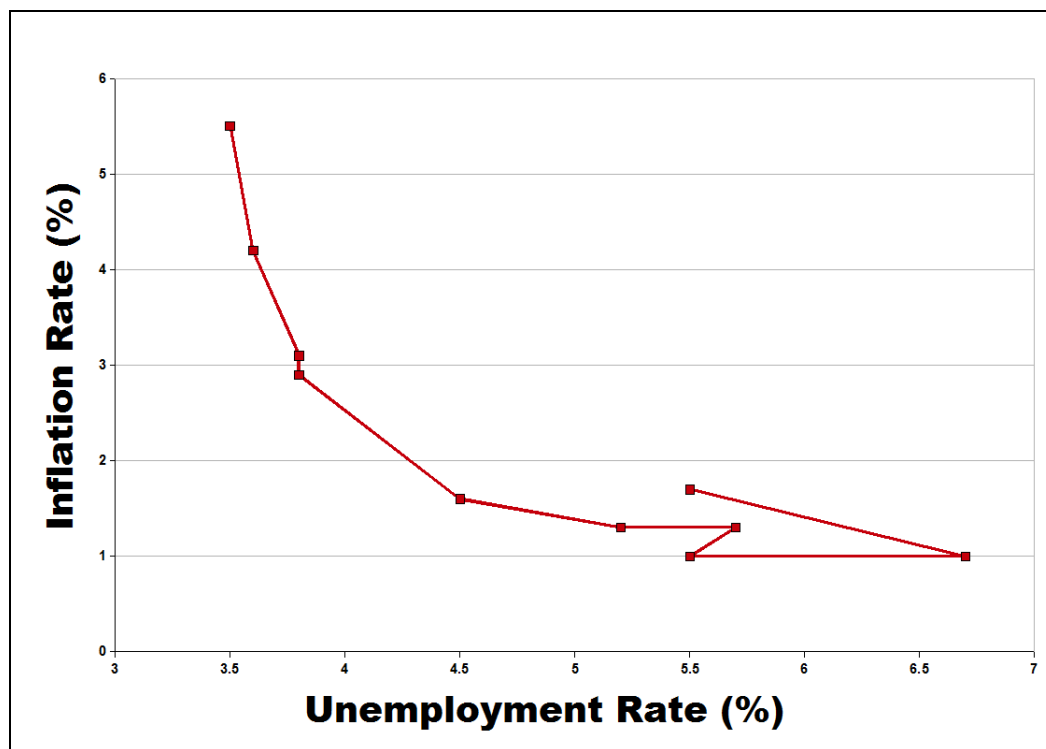

Zdroj: FED

Phillipsova křivka

Koncem 50. let 20. století publikoval novozélandský ekonom svoji studii, ve které postavil do vzájemného vztahu míru nezaměstnanosti a míru inflace. Výsledkem jeho výzkumu byla nepřímá úměrnost, tedy čím menší míra nezaměstnanosti, tím větší míra inflace.

Obrázek 4: Phillipsova křivka pro ekonomiku USA v letech 1960 až 1969

Zdroj: FED

Nástroje, které se používají ke zvyšování zaměstnanosti vyvolávají růst cenové hladiny. Platnost Phillipsovy křivky byla předpokládána jak pro dlouhé, tak pro krátké období. Avšak ekonomové časem usoudili, že příliš zjednodušuje skutečnost, a proto došlo k jejím úpravám. V původní podobě platí pouze pro krátké období.

3.6 Možnosti řešení nezaměstnanosti

V civilizované západní společnosti není problematika zaměstnanosti tak palčivá jako v zemích druhého nebo třetího světa. Stále však i ve vyspělých tržních ekonomikách dochází k mnoha negativním vlivům na společnost i hospodářství. Je tedy v zájmu zemí, aby využily možnosti, které jsou jim k dispozici k tomu, aby se pokusily nalézt řešení, které alespoň částečně tyto negativní vlivy odbourá. Nalézt takové řešení je mnohdy ale velmi obtížné.

Lze tvrdit, že nezaměstnanost je stabilně nízká v zemích s vysokou vzdělaností. Dále mají tyto země, mimo jiné, zpravidla pružný trh práce, podnikání příznivou legislativu, široké možnosti rozličných druhů úvazků a dobře nastavenou politiku zaměstnanosti.

S posledním jmenovaným faktorem souvisí i dostatečná nabídka a oboustranná vůle pro rekvalifikaci a přeškolení nezaměstnaných.

3.6.1 Politika zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti je soubor opatření, prostřednictvím kterých jsou utvářeny podmínky pro rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou po práci a pro efektivní využívání pracovních sil. Na tvorbě politiky zaměstnanosti se primárně podílí stát ve spolupráci se zaměstnavateli, zaměstnanci a odbory. [22]

Politiku zaměstnanosti lze dělit na dvě části – aktivní politiku zaměstnanosti a pasivní politiku zaměstnanosti. Tyto politiky zajišťují jednotlivé země samy prostřednictvím příslušných ministerstev.

Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti je souhrn opatření, jejichž účelem je zajištění co největší možné úrovně zaměstnanosti. Mezi tato opatření patří poradenství, rekvalifikace, investiční pobídky, veřejně prospěšné práce, tvorba dotovaných pracovních míst nebo podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Aktivní politika zaměstnanosti by měla nezaměstnaným pomoci se snadněji a rychleji začlenit zpět do pracovního režimu.

Mimo cíle ekonomické sleduje aktivní politika zaměstnanosti i cíle sociální. V dobách rostoucí nezaměstnanosti se výrazně podílí na snaze o udržení kvality lidského kapitálu a na prevenci sociálního vyloučení. Do strategie aktivní politiky zaměstnanosti z dlouhodobého hlediska nepatří vytváření umělých pracovních míst. Takové aktivity vedou k inflačním tlakům a k odchylování míry nezaměstnanosti od přirozené míry nezaměstnanosti. [23] Naopak je v obecném zájmu, aby docházelo k vytváření pracovních míst skutečných, které budou ku prospěchu ekonomice i společnosti. K tomu je nutná koordinace aktivit firem s aktivitami institucí zajišťující aktivní politiku zaměstnanosti.

Mezi pozitivní dopady aktivní politiky nezaměstnanosti patří zvýšení zaměstnanosti. Dopady na zaměstnanost lze rozlišit na přímé a nepřímé. Přímým dopadem je získání zaměstnání v návaznosti na absolvovaný program. Nepřímé dopady souvisí se zvýšením předpokladů na straně absolventa programu, konkrétně například vyšší zaměstnatelností jedince. Ze sociálního hlediska by mělo být jednoznačným přínosem výrazné limitování

rizika sociálního vyloučení. Mělo by docházet k motivaci nezaměstnané osoby k dalšímu vzdělávání nebo rekvalifikaci. Obecně lze tedy tvrdit, že tyto programy by měly přispívat ke zmírnění negativních dopadů nezaměstnanosti a vést k celkovému zlepšení života nezaměstnaných osob.

Existují však i negativní důsledky aktivní politiky zaměstnanosti. Tato negativa obvykle nastávají v důsledku nevhodného zacílení výše zmiňovaných programů. Provozovatelé programů aktivní politiky zaměstnanosti často vůbec nebo velmi málo komunikují s firmami v regionu. Velmi snadno se tedy může stát, že nezaměstnaný projde dlouhým přeškolovacím procesem a následně se pro něj nenalezne využití. Je tedy nutné toto vhodně komunikovat s firmami, aby nedocházelo k nesystematickému utrácení financí z programu bez kýženého výsledku.

Dalším nesporným negativem je tzv. efekt uzavření. Ten spočívá v tom, že účastníci v programech nemají dostatek času na hledání nového zaměstnání, případně jej odkládají na pozdější dobu. Součástí tohoto efektu jsou taktéž účastníci veřejně prospěšných prací, kteří zůstanou „zaseklí“ v dotovaném pracovním místě a nevědomky přestávají soutěžit na otevřeném pracovním trhu. [5]

Pasivní politika zaměstnanosti

Základem pasivní politiky zaměstnanosti je zajištění základních podmínek k životu nezaměstnané osoby, a to formou podpor a dávek. Úkolem těchto dávek je náhrada alespoň části ztraceného příjmu a motivovat k nalezení nového pracovního uplatnění. Výše této podpory závisí na předchozí výši pracovních příjmů. Do nákladů pasivní politiky zaměstnanosti patří také náklady spojené s předčasným odchodem do důchodu (nikoliv však ze zdravotních důvodů). Zdrojem financování pasivních opatření politiky zaměstnanosti je státní rozpočet. [22]

Jedním z negativních důsledků nástrojů pasivní politiky zaměstnanosti je tzv. „past nezaměstnanosti“. Jedná se o stav, kdy rozdíl mezi očekávaným příjmem ze zaměstnání a příjmem z podpory v nezaměstnanosti je minimální. Obvykle se týká pracovníků s nízkou úrovní kvalifikace. Tito jedinci často následně rezignují na hledání práce a zůstávají závislí na státu.

3.6.2 Evropská strategie zaměstnanosti

Tato koncepce má své počátky v roce 1997, kdy se tehdejší členské státy dohodly na závazku stanovení souboru společných cílů evropské politiky zaměstnanosti. Hlavním cílem a podstatou Evropské strategie zaměstnanosti je tvorba pracovních míst a zvyšování jejich kvality napříč Evropskou unií. V době psaní této práce je tato strategie zakomponována do prorůstové strategie Evropa 2020 a svou činností ji podporuje Výbor pro zaměstnanost v rámci Evropské komise. Provádění Evropské strategie zaměstnanosti obsahuje čtyři etapy: [24]

- 1. Hlavní směry politik zaměstnanosti představují společné priority a cíle v této oblasti, které navrhla Komise, schválily členské státy a přijala Rada EU.*
- 2. Společná zpráva o zaměstnanosti vychází a) z hodnocení stavu zaměstnanosti v Evropě; b) z provádění hlavních směrů politik zaměstnanosti a c) z vyhodnocení srovnávacího přehledu klíčových ukazatelů zaměstnanosti a sociálních ukazatelů. Zveřejňuje ji Komise a přijímá Rada EU.*
- 3. Národní programy reforem předkládají jednotlivé členské státy a následně je analyzuje Komise z hlediska souladu se strategií Evropa 2020.*
- 4. Na základě hodnocení národních programů reforem Komise zveřejňuje sérii zpráv o jednotlivých státech, v nichž analyzuje hospodářskou politiku daného státu, a vydává doporučení pro jednotlivé země.*

Z rozhodnutí Rady EU 2015/1848 byly stanoveny čtyři následující směry politik zaměstnanosti členských států: [25]

1. Podpora poptávky po pracovní síle

Členské státy by měly svojí činností přispívat k vytváření kvalitních pracovních míst a maximálně omezit překážky s nimiž se při najímání pracovní síly setkávají zaměstnavatelé. Dále by měly provádět aktivní podporu podnikání a motivovat malé podniky k růstu. Měly by být zohledňovány rozdíly v hospodářské výkonnosti jednotlivých regionů, podniků a odvětví, kdy na základě těchto rozdílů jsou nastavovány úrovně mezd.

Daňová zátěž by měla být alokována směrem od zdanění práce k jiným daňovým zdrojům. Daňové úlevy pro pracující by měly být zaměřeny na odstranění prvků, které jsou demotivující pro subjekty na straně nabídky práce.

2. Zlepšení nabídky práce, dovedností a kompetencí

Členské země by měly prostřednictvím vhodné nabídky znalostí, dovedností a kompetencí podporovat zaměstnatelnost a produktivitu. S tím přímo souvisí investice do vzdělávacích institucí včetně systémů celoživotního vzdělávání. Výsledkem by mělo být zvýšení kompetence pracovní síly a s tím související schopnost lépe reagovat na dynamické změny na trzích v důsledku globalizace. Měl by být vyvíjen tlak na dosažení řešení nezaměstnanosti mladých lidí, dále také tlak na odstranění překážek při zaměstnávání lidí s hendikepou a dalších znevýhodněných skupin. Další důležitou součástí této politiky je zajištění rovnosti mužů a žen na trhu práce, hlavně ve smyslu rovného odměňování.

Členské státy by v zájmu eliminace nezaměstnanosti, posilování sociálního začleňování a vzdělávání měly aktivně využívat Evropský sociální fond.

3. Zlepšení fungování trhů práce

Členské státy by měly bojovat proti černé práci a omezovat segmentaci na trzích práce. Státy by měly zajistit dostatečnou právní ochranu zaměstnaným osobám, osobám hledajícím zaměstnání a zaměstnavatelům. Dále vytvoření vhodných podmínek umožňující nábor pracovníků.

Členské státy by měly provádět aktivní politiku zaměstnanosti a snažit se zvyšovat účinnost. Prostřednictvím aktivní i pasivní politiky zaměstnanosti by se měly zaměřit na zlepšení souladu mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce a udržitelnosti tohoto trhu. Dále je třeba odstraňovat bariéry v mobilitě pracovníků za účelem maximálního využití evropského trhu práce. S tím tedy souvisí i vzájemné uznávání kvalifikací.

4. Podpora sociálního začlenění, boj s chudobou a prosazování rovných příležitostí

Členské státy by měly podporovat sociální začleňování jedinců a rovné příležitosti. Sociální začleňování by mělo být prosazováno formou podněcování

osob k aktivní účasti na trhu práce a ve společnosti. Předcházení předčasnému ukončení školní docházky je jednou z forem nutného boje proti chudobě.

V souvislosti s neustále se prodlužujícím věkem dožití je zásadní, aby členské země zajistily přiměřenost a dlouhodobou udržitelnost svých důchodových systémů a zajistily kvalitní a fungující systém péče o penzisty a dlouhodobě nemocné jedince.

Evropský sociální fond

Evropský sociální fond je jedním ze strukturálních fondů Evropské unie, jejichž cílem je financování regionální a strukturální politiky EU s cílem zvýšení hospodářské výkonnosti těchto regionů. Je nejstarším strukturálním fondem EU. Jeho historie sahá až k Římským smlouvám z roku 1957.

Podstatou Evropského sociálního fondu je pomoci lidem se efektivněji zapojit do trhu práce a také prosazování hospodářské a sociální soudržnosti. Zaměřuje se na podporu zaměstnanosti a přizpůsobivosti pracovníků, rovné příležitosti, vzdělávání nebo začleňování znevýhodněných osob. Snaží se o pomoc lidem s nízkou kvalitací. Napomáhá s financováním odborných kurzů. Dále také pomáhá mladým lidem při přechodu ze školy do zaměstnání. [26] Konkrétně jsou dle nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1304/2013 stanoveny tyto čtyři tematické cíle: [27]

- Podpora udržitelné a kvalitní zaměstnanosti a mobility pracovníků
- Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě a jakékoli diskriminaci
- Investice do vzdělávání, školení, odborné přípravy, dovedností a celoživotního učení
- Posilování institucionální kapacity veřejných orgánů a zúčastněných stran a efektivní veřejné správy

Zatímco první tři jmenované cíle ve výsledku přímo pomohou jedincům postiženým nezaměstnaností, podstatou čtvrtého uvedeného cíle je spíše zajištění administrativní, byrokratické a procesní podpory v jednotlivých členských státech.

Evropská unie alokuje prostředky z Evropského sociálního fondu do regionů pro financování jejich operačních programů. Operační programy navrhují členské státy a

schvaluje je Evropská komise. Financování je vždy sdílené. Obvykle se míra spolufinancování z ESF pohybuje mezi 50 % až 85 %. [28]

Provádění ESF spadá do kompetencí Evropské komise v součinnosti s národními orgány. Vedle těchto institucí se do procesu zapojují nevládní a neziskové organizace.

Cíle ESF jsou definovány dva. Prvním z nich je regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a druhým cílem je konvergence. První jmenovaný spočívá v zatraktivnění regionu pro investice a s tím jdoucí posílení konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Konvergence má za úkol stimulaci zaměstnanosti v regionech, které jsou méně rozvinuté.

4 Vlastní práce – Nezaměstnanost v zemích Beneluxu

4.1 Ekonomická pozice zemí Beneluxu v rámci EU a Eurozóny

Benelux se tvořen třemi zeměmi: Belgickým královstvím, Nizozemským královstvím a Lucemburským velkovévodstvím. Země částečně spojuje společný jazyk, a především společná historie, kdy všechny byly součástí tzv. Habsburského Nizozemí. V roce 1944 se spolu země dohodly na vytvoření společné celní unie. Dohoda vešla v platnost v roce 1948. V roce 1952 vzniklo Evropské společenství uhlí a oceli a následně v roce 1957 Evropské hospodářské společenství. Tato společenství jsou považována za předchůdce současné Evropské unie. Mezi zakladatelské země patřily právě i země Beneluxu. Od doby vzniku přestává existovat samostatný subjekt Benelux a nadále funguje spíše jako volné spojení zemí, podobně jako Slavkovský formát nebo Visegrádská 4.

Země Beneluxu obecně platí jak za lídry evropské integrace, tak za ekonomické lídry. Všechny tři země jsou od začátku zapojeny v projektu jednotné evropské měny. V roce 1999 přijaly euro v bezhotovostních stycích a následně v roce 2002 i pro hotovostní platby. Hodnoty HDP na hlavu podle parity kupní síly se dlouhodobě pohybují v první desítku neúspěšnějších zemí EU a výrazně nad průměrem všech členských zemí.

Díky příhodné geografické poloze a rozvinuté dopravní síti se v Belgii vyvinula diverzifikovaná ekonomika s širokým produkčním mixem dopravy, služeb, výroby nebo high-tech. Ekonomika Belgie funguje na principech tržního hospodářství. I vzhledem k poválečné historii celé západní Evropy nebyla Belgie postižena žádným nedemokratickým a nehumánním režimem, který by jakkoliv brzdil její rozvoj, případně zemi vsazoval do područí jiných zemí. Téměř tři čtvrtiny pracovní síly v Belgii se uplatňují ve službách. V průmyslu asi 25 % a v zemědělství 2 %.

Belgie v regionu funguje jako logistický uzel. Kvůli tomu je ekonomika Belgie velmi náchylná k výkyvům, především ze strany zahraniční poptávky, obzvláště z ostatních zemí EU. Zároveň je ekonomika Belgie velmi orientovaná na export. Export tvoří téměř dvě třetiny z HDP země a až 80 % míří do zemí EU. Při přepočtu na osobu vyveze Belgie dvakrát více než Německo. Produktivita práce patří mezi jednu z nejvyšších v Evropě, a to především kvůli mezinárodnímu a mnohajazyčnému pracovnímu prostředí.

Nezaměstnanost se dlouhodobě drží nad úrovni 5 %. V severní části země, známé jako Flandry se koncentruje průmyslová výroba, chemický průmysl a služby. Průměrná úroveň nezaměstnanosti v tomto regionu se pohybuje pod výše zmíněnou úrovní. Často až na polovičních hodnotách oproti jižní Wallonii. Ve Flandrách hovoříme převážně o strukturální nezaměstnanost. V druhé polovině země, Wallonii, je tento trend opačný. V regionu je provozována zemědělská výroba, kovovýroba nebo těžba. A právě i z těchto důvodů se zde projevuje převážně nezaměstnanost sezónní. [29] Produktivita práce je v jižní Wallonii asi o 20 % nižší. Vedle těchto dvou regionů je region Brusel. Jde o hlavní město jak Belgie, tak v přeneseném smyslu i hlavní město Evropy. Vedle evropských institucí se zde nachází například velitelství NATO a další mezinárodní instituce. Oblast je v drtivé většině zaměřena na služby. Vedle služeb je v regionu opravdu vysoká poptávka po pracovnících se špičkovou kvalifikací. Právě to může být důvodem poměrně vysoké úrovně nezaměstnanosti v Bruselu, která se na konci roku 2019 pohybovala v okolí 15 %. Belgická média tuto hodnotu uvádí jako nejnižší od roku 1992. [30]

Podobně jako Belgie, funguje i Nizozemsko v regionu jako logistický uzel. To díky rozvinuté dopravní infrastruktuře, a především díky provozu největšího evropského přístavu v Rotterdamu. Ekonomika tohoto malého království se soustředí především na zpracování jídla (patří dlouhodobě k největším producentům potravin na světě), ale i na chemický a petrolejový průmysl nebo elektrotechnický průmysl. Země má dlouhodobě stabilní veřejné finance, nízký státní dluh, nízkou nezaměstnanost a kladnou obchodní bilanci. Až 82 % příslušníků pracovní síly pracuje ve službách, 17 % v průmyslu a 1 % v zemědělství.

Evropská část království se dělí na 12 provincií. Nejznámější a nejbohatší z nich jsou Severní a Jižní Holandsko. V těchto provinciích se nachází obě hlavní města (Amsterdam a Den Haag) i přístavní město Rotterdam. Tato pobřežní města společně s vnitrozemským Utrechtem a okolními oblastmi tvoří megapoli známou jako Randstad. Zde se koncentruje nejvíce populace i ekonomické produkce v zemi. Mezi další ekonomická centra patří Eindhoven v provincii Severní Brabantsko, Arnhem v provincii Gelderland a Groningen ve stejnojmenné provincii, kde se nachází rafinérie a pole pro těžbu zemního plynu.

V souvislosti s nezaměstnaností je v Nizozemsku problém nerovnoměrné distribuce populace. Provincie, které jsou součástí Randstadu nebo v okolí Groningenu mají

v průměru vyšší úroveň nezaměstnanosti než ostatní provincie, kde není koncentrované takové množství lidí.

Ekonomika Lucemburska je dlouhodobě považovaná za velmi stabilní. Vykazuje solidní růst, zdravé veřejné finance a stabilní nízkou inflaci. Vzhledem ke své velikosti se země ekonomicky soustředí na lukrativní odvětví jako jsou informační a komunikační technologie, biotechnologie, zdravotnický výzkum nebo finanční odvětví. Finanční sektor tvoří až 35 % HDP Lucemburska.

Nezaměstnanost v zemi se dlouhodobě pohybuje na nad úrovni 5 %. Podobně jako v případě Bruselu je v Lucembursku poptávka po vysoce kvalifikovaných pracovnících. Inflace je dlouhodobě nízká. Inflace v posledních deseti letech s výjimkou 4 let oscilovala na úrovni těsně nad hodnotou 0 %.

V nominálních hodnotách HDP (hodnoty z roku 2018 dle Eurostat) se v rámci EU nachází Nizozemsko na 6. místě a Belgie na místě 9.

Malá rozloha a nízká populace Lucemburska jsou hlavním faktorem, proč je země v hodnotě HDP podle parity kupní síly lídrem mezi zeměmi EU, avšak v nominálních hodnotách se nachází na 20. místě, mezi Slovenskem a Bulharskem.

Tabulka 1: Země EU dle HDP a HDP na obyvatele

Země EU dle HDP na obyvatele (2018)		Země EU dle HDP (2018)	
	[€]		[mil. €]
Lucembursko	83 470	EU 28	15 901 388
Irsko	57 960	EU 19	11 561 188
Dánsko	48 260	Německo	3 344 370
Švédsko	43 810	Spojené království	2 423 737
Nizozemsko	41 540	Francie	2 353 090
Rakousko	37 810	Itálie	1 765 421
Finsko	36 820	Španělsko	1 202 193
Německo	35 860	Nizozemsko	774 039
Belgie	35 600	Polsko	496 361
Francie	32 830	Švédsko	471 208
Spojené království	32 700	Belgie	459 820

EU 19	30 930	Rakousko	385 712
EU 28	28 280	Irsko	324 038
Itálie	26 760	Dánsko	301 341
Španělsko	24 880	Finsko	234 453
Kypr	23 770	Česká republika	207 570
Malta	21 630	Rumunsko	204 641
Slovensko	20 170	Portugalsko	203 896
Portugalsko	18 110	Řecko	184 714
Řecko	17 790	Maďarsko	133 782
Česká republika	17 620	Slovensko	89 721
Slovensko	15 560	Lucembursko	60 053
Estonsko	15 090	Bulharsko	56 087
Litva	13 310	Chorvatsko	51 625
Maďarsko	12 560	Slovensko	45 755
Polsko	12 430	Litva	45 264
Lotyšsko	12 180	Lotyšsko	29 151
Chorvatsko	11 990	Estonsko	26 036
Rumunsko	8 740	Kypr	21 138
Bulharsko	6 550	Malta	12 379

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

4.2 Nezaměstnanost v zemích Beneluxu

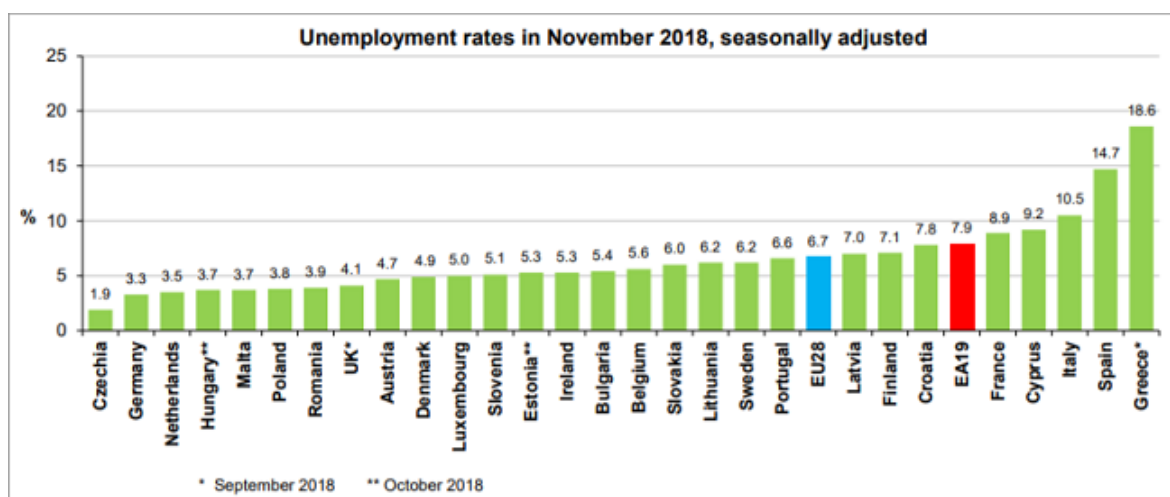
Míry nezaměstnanosti v zemích Beneluxu se dlouhodobě pohybují pod úrovní měr nezaměstnanosti jak celé EU, tak i eurozóny. V porovnání s ostatními zeměmi EU i eurozóny tedy dosahují nadprůměrných hodnot.

Nejlepší výsledky ze sledovaných zemí vykazuje Nizozemsko. Z posledních dostupných dat vyplývalo, že hodnota míry nezaměstnanosti byla 3,5 %. Nizozemsko se dlouhodobě společně s Německem a Českou republikou umísťuje na vrcholu žebříčku v hodnotách míry nezaměstnanosti v rámci Evropské unie. Zmíněné země vykazují dnes již extrémně nízké hodnoty nezaměstnanosti, které dle některých ekonomických expertů mají vliv na přidušování jejich ekonomik. V případě Lucemburska a Belgie již hodnoty nejsou tak extrémně nízké, nicméně nejsou ani nijak vysoké. Míra nezaměstnanosti Lucemburska v posledních publikovaných datech byla 5 % a v rámci Evropské unie se

země umístila na 11. místě. Belgie dosahovala jen o málo horších čísel. Konkrétně hodnoty 5,6 % a ve srovnání se svými evropskými partnery se umístila na 15. místě.

V posledních několika letech můžeme sledovat částečnou konvergenci všech sledovaných hodnot. Je to dáno především vrcholící konjunkturou ekonomického cyklu. Fungující ekonomika umožňuje po celé EU snadno uplatňovat tlak na snižování nezaměstnanosti. Není otázkou, zda v případě ochlazování ekonomik jak sledovaných zemí, tak i ekonomik ostatních členských zemí Evropské unie dojde k obrácení pozitivního trendu vývoje nezaměstnanosti. Otázkou je, jak intenzivní tento obrat bude.

Graf 4: Míra nezaměstnanosti jednotlivých zemí EU (listopad 2018)

Zdroj: Převzato z Eurostat

Graf 5: Komparace míry nezaměstnanosti zemí Beneluxu s EU28 a EU19

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Následující podkapitoly jsou věnovány každé z jednotlivých sledovaných zemí. Deskriptci jsou podrobeny souhrnné míry nezaměstnanosti a jsou dále komparovány s hodnotami za celou Evropskou unii a eurozónu. Stejným způsobem se pak autor věnuje jednotlivých strukturám – rozdělení dle pohlaví, věku a úrovně dosaženého vzdělání.

Co se týče rozdělení jednotlivých struktur, tak kromě rozdělení dle pohlaví na muže a ženy, Eurostat dále dělí pracovní síly dle věku na následující věkové kategorie: 15–24, 15–74, 20–64, 25–29, 25–54, 54–64. V rámci strukturálního rozdělení pracovních sil dle dosaženého vzdělání hovoříme o následujících třech skupinách: osoby, které nedosáhly primárního vzdělání, dosáhly pouze primárního vzdělání a dosáhly nanejvýš nižšího sekundárního vzdělání; osoby, které ukončily sekundární vzdělání; osoby, které ukončily terciální vzdělání.

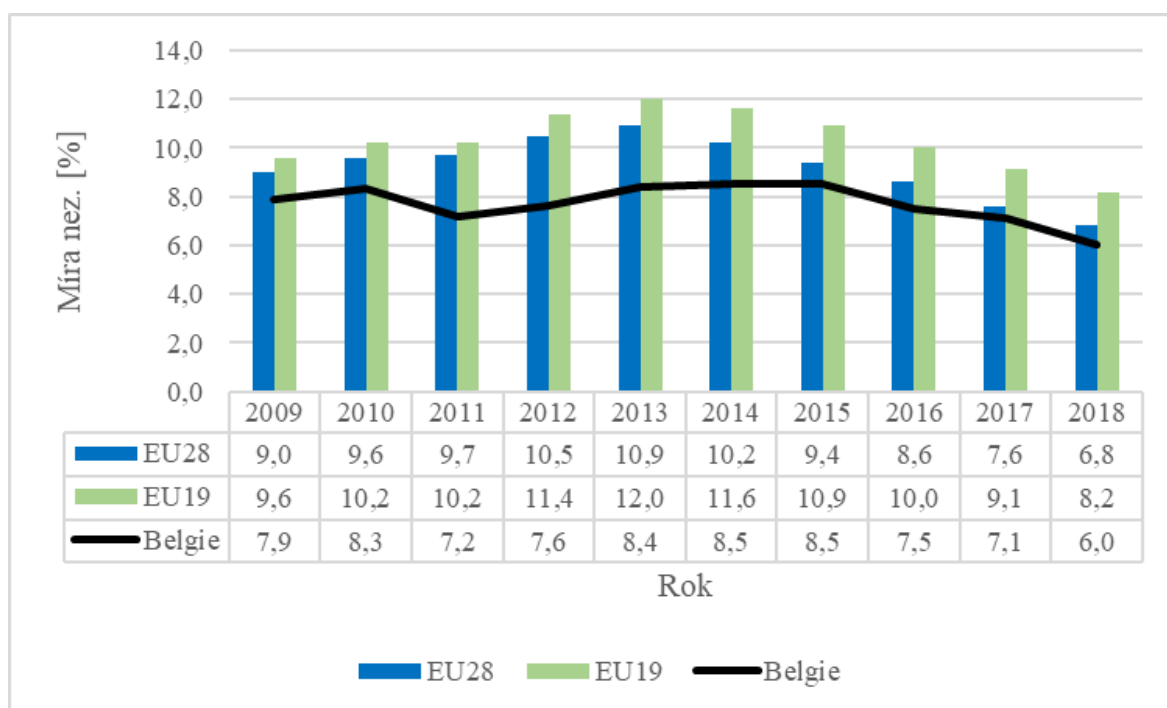
4.2.1 Belgie

Belgie se řadí mezi země Evropské unie, jejichž míra nezaměstnanosti dosahuje dlouhodobě stabilních hodnot. Mezi lety 2009 až 2015 se obecná míra nezaměstnanosti

pohybovala v rozmezí od 7,5 do 8,5 %. V následujících třech letech došlo k poměrně výraznému poklesu, a to až na úroveň 6 % v posledním sledovaném roce 2018.

V porovnání s průměrnými hodnotami za celou EU a eurozónu jsou Belgické hodnoty ve sledovaném období výrazně lepší. Kolem roku 2013, kdy v Evropě vrcholila ekonomická recese lze pozorovat nárůst nezaměstnanosti jak v Belgii, tak i v Eurozóně i celé Evropské unii. Naopak v posledních letech, kdy západní ekonomiky zažívají výraznou konjunkturu, je patrný výrazný pokles a vzájemná konvergence měr nezaměstnanosti všech sledovaných subjektů.

Graf 6: Srovnání vývoje obecných měr nezaměstnanosti Belgie, EU28 a EU19

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Stejně tak jako úrovně obecné míry nezaměstnanosti, dosahuje Belgie stabilních hodnot i dalších ekonomických ukazatelů. Jedná se mimo jiné o míru zaměstnanosti, počtu celkové pracovní síly, ale i inflace nebo schodku veřejných financí.

V následující tabulce (č. 2) a grafu (č. 7) jsou uvedeny konkrétní hodnoty počtu nositelů pracovní síly. Je zde jednoznačně patrné, že počet příslušníků pracovních sil v zemi koresponduje s vývojem počtu obyvatel. Za sledované období se populace Belgie zvýšila o více než půl milionu. Počet příslušníků disponibilní pracovní síly se zvýšil o více než 400 tisíc. Vzhledem k dlouhodobé hodnotě porodnosti v Belgii, která je pod hodnotou

dvou porodů na ženu, je evidentní, že nárůst populace, respektive pracovních sil, je dán imigrací do země. Souvislost s v minulých letech proběhnuvší migrační krizí, která vyvrcholila v roce 2015 je spíše malá, neboť v letech, kdy tato krize probíhala nedošlo k žádnému skokovému nárůstu.

Jak již bylo zmíněno, od roku 2015 je patrný trend snižování nezaměstnanosti, který koresponduje s celoevropským trendem v souvislosti s vrcholící ekonomickou konjunkturou. Při dlouhodobě stabilních hodnotách míry nezaměstnanosti, které mají v posledních letech mírně klesající charakter, ale které jsou však vyšší než úroveň přirozené míry nezaměstnanosti, je zvyšující se počet vlastní disponibilní pracovní síly Belgie jednoznačně pozitivní a svědčí o dobré kondici Belgické ekonomiky. Do budoucna lze očekávat, že země bude schopna pokrývat poptávku po pracovní síle.

Tabulka 2: Absolutní počty pracovních sil v Belgii

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet (tis.)	8 042,2	8 100,7	8 162,3	8 211	8 247,4	8 277,1	8 317	8 360,2	8 359	8 411,3

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 7: Absolutní počty pracovních sil v Belgii

Zdroj: Zpracováno dle tabulky č. 2

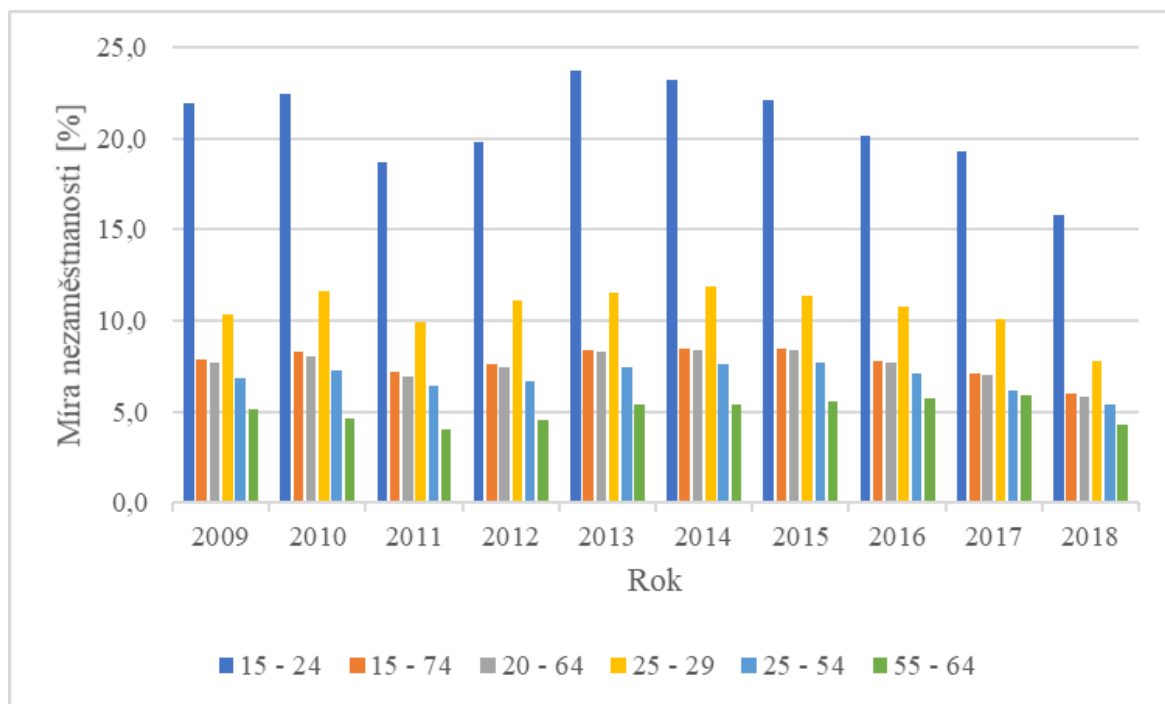
Struktura nezaměstnanosti dle věku

Je jednoznačně patrná vysoká míra nezaměstnanosti věkové kategorie 15-24 let, tedy mladé generace. Tato kategorie zahrnuje jak absolventy sekundárního a částečně i terciálního vzdělávání, tak i mladé osoby, které žádného odborného vzdělání nedosáhly. Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, ekonomika Belgie vyžaduje ve velkém rozsahu spíše vzdělanou a kvalifikovanou pracovní sílu. Do této kategorie však spadají mimo jiné i osoby, které nedosáhly adekvátního vzdělání či kvalifikace. Míra nezaměstnanosti takovýchto osob je tedy relativně vysoká. Po většinu sledovaného období se pohybovala nad úrovní 20 %. V posledních několika sledovaných letech, stejně tak jako u obecné míry, došlo k výraznému poklesu nezaměstnanosti této mladé generace. V roce 2018 pak klesla v rámci sledovaného období hodnota na nejnižší úroveň, konkrétně na úroveň 15,8 %.

Snížení míry nezaměstnanosti pro tuto skupinu je v porovnání s ostatními sledovanými skupinami nejvýraznější. Změna je to jednoznačně pozitivní. V minulosti totiž právě tato generace zažívala největší obtíže při hledání a udržení stálého zaměstnání.

Ostatní sledované věkové kategorie víceméně korespondují s již zmiňovanými trendy v souvislosti s ekonomickým vývojem. Do roku 2015 všechny oscilují v rozmezí přibližně jednoho procenta, v následujících letech je pak patrný klesající charakter.

Graf 8: Nezaměstnanost Belgie dle věkových kategorií

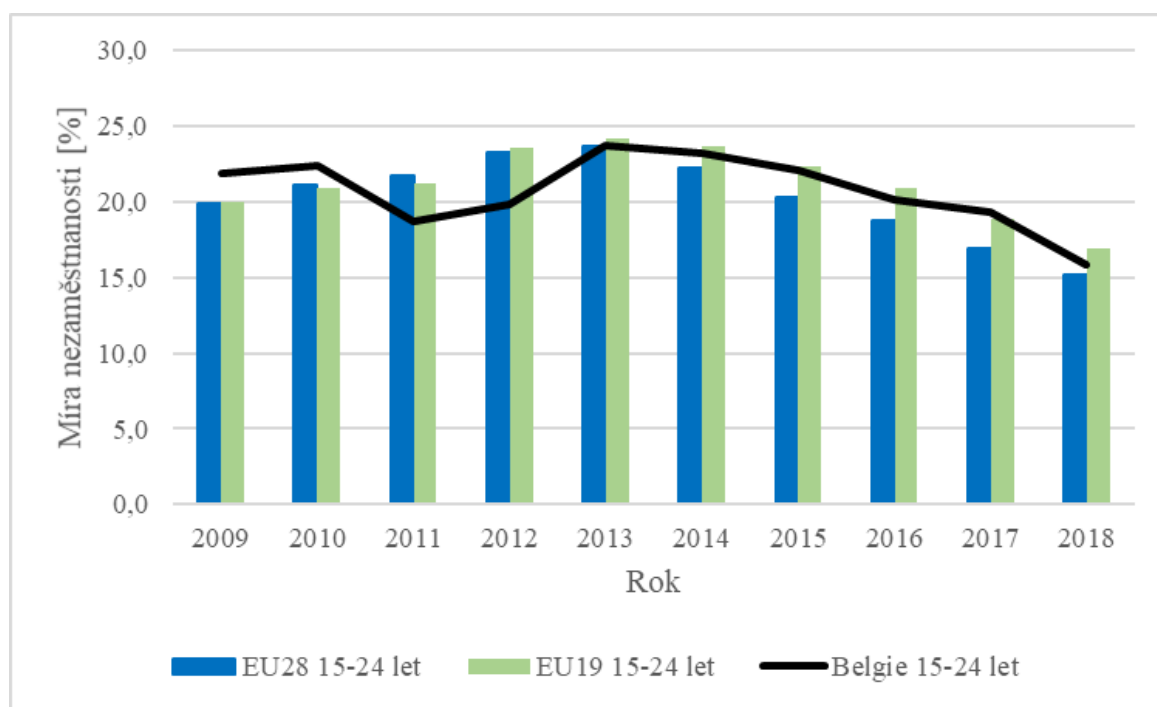

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Na grafu č. 9 je znázorněna komparace vývoje belgických, eurounijních a eurozónních hodnot míry nezaměstnanosti výše zmiňované nejproblematictější skupiny, tedy věkové skupiny 15–24 let. Souhrnné údaje za Evropskou unii a Eurozónu se příliš neliší od sledovaných hodnot v Belgii.

Mezi lety 2009 až 2013 dochází k růstu obou hodnot, rozdíl mezi EU28 a EU19 je však nepatrný. Na začátku zmíněného období jsou belgické hodnoty v porovnání vyšší, následně dochází k poklesu. Míra nezaměstnanosti sledované skupiny přesahuje belgické hodnoty řádově o jednotky procent. V roce 2013 dochází ke srovnání a v následujících letech k výraznému poklesu všech tří sledovaných hodnot. Hodnoty Belgie a Eurozóny se v tomto poklesu drží na podobné úrovni. Hodnoty za celou Evropskou unii klesaly ještě rychleji a oproti Eurozóně byly přibližně o dva procentní body nižší.

Graf 9: Komparace míry nezaměstnanosti věkové kategorie 15-24 pro Belgie, EU28 a EU19

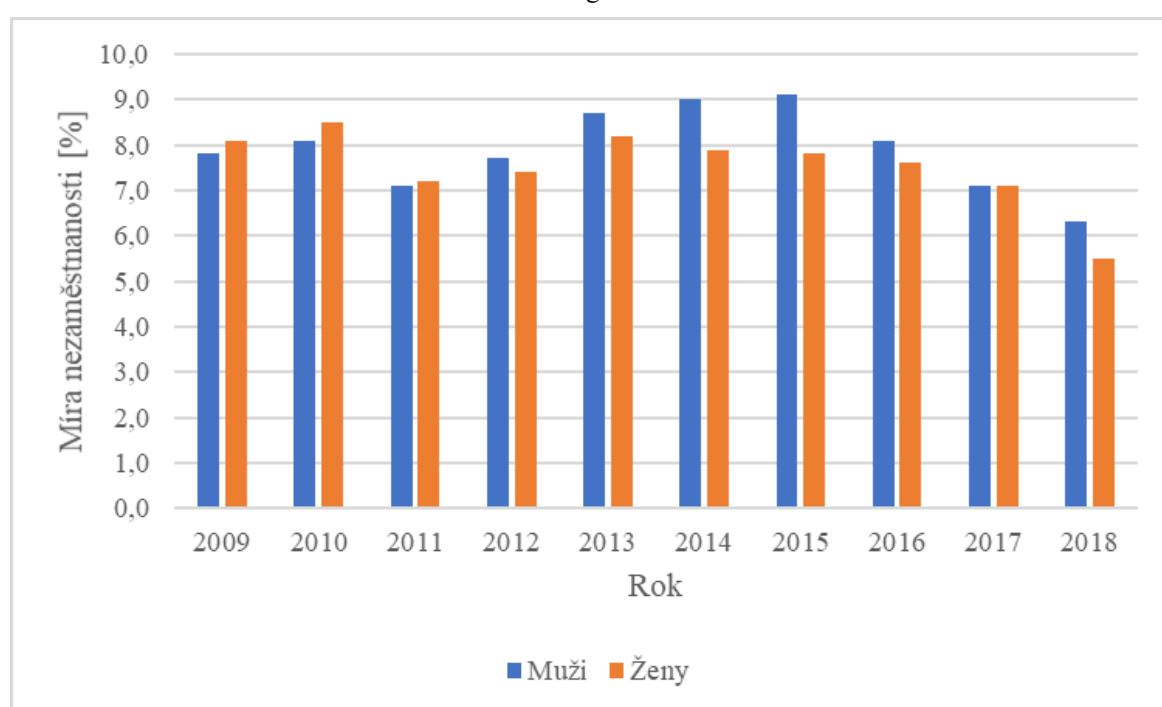
Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Struktura nezaměstnanosti dle pohlaví

Z dostupných údajů je patrný vcelku vyrovnaný poměr mezi mírami nezaměstnanosti mezi muži i ženami. Zatímco na počátku sledovaného období, konkrétně mezi lety 2009 až 2011, počet nezaměstnaných žen mírně převyšoval počet nezaměstnaných mužů, situace se v následujících sledovaných letech obrátila a procentuální množství nezaměstnaných mužů

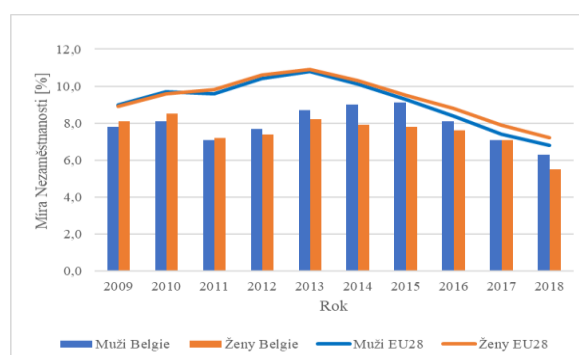
začalo převyšovat procentuální množství nezaměstnaných žen. Výjimku představuje rok 2017, kdy procentuální podíl nezaměstnaných mužů byl totožný s procentuálním podílem nezaměstnaných žen. Zvyšování počtu nezaměstnaných mužů lze vysvětlit vrcholící recesí evropských ekonomik kolem roku 2013. V souvislosti s ní docházelo k tomu, že firmy propouštěly své zaměstnance. Recese se nejčastěji a nejjintenzivněji projevuje ve stavebnictví nebo ve výrobním průmyslu. Jedná se převážně o obory, kde jsou zaměstnání převážně muži. Pokud tito muži v tomto období ztratili práci, lze si tím vysvětlit i měnící se poměr mezi nezaměstnanými muži a nezaměstnanými ženami v celé ekonomice.

Graf 10: Srovnání nezaměstnanosti mužů a žen v Belgii

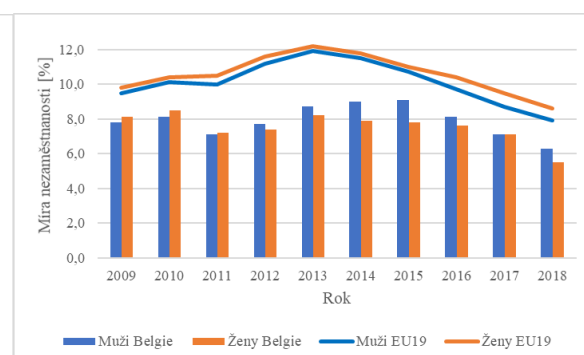
Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 11: Komparace NZ Belgie a EU28

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 12: Komparace NZ Belgie a EU19

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Na grafech č. 11–12 vidíme srovnání míry nezaměstnanosti dle pohlaví pro Belgii a pro celou Evropskou unii (EU28), respektive pro Eurozónu (EU19). Ze srovnání jsou patrné výrazné rozdíly mezi mírami nezaměstnanosti. Belgie ze srovnání v obou případech po celou dobu sledování vychází lépe a dosahuje nižších hodnot pro obě pohlaví. Růst i pokles hodnot vzájemně korespondují. Rozdíl lze pozorovat v procentuálním množství nezaměstnaných jedinců konkrétního pohlaví. Zatímco v Belgii, jak již bylo zmíněno výše, až na výjimky převažují muži nad ženami, v rámci Evropské unie je to právě naopak. Co se týče hodnot pro Eurozónu, zde dokonce ženy nad muži převažují po celé sledované období.

Struktura nezaměstnanosti dle dosaženího vzdělání

První sledovaná skupina je skupina, která nedosáhla ani primárního vzdělání, dosáhla primárního vzdělání a nebo pouze nižšího sekundárního vzdělání. Tato skupina je v Belgii postižena výrazně vysokou mírou nezaměstnanosti. Ohrožení nezaměstnaností takto málo vzdělaných a tedy i málo kvalifikovaných jedinců je běžnou praxí v celé Evropě, potažmo v celém světě. Úroveň nezaměstnanosti této skupiny se Belgie tedy nijak neodlišuje. Hodnoty se dlouhodobě pohybují nad úrovní 11 %. V letech 2014 až 2015 dokonce přesahovaly 14 %. Stejně tak jako v předchozích popisovaných případech reagovala na vrcholící ekonomickou konjunkturu i míra nezaměstnanosti této skupiny a bylo možné po roce 2015 sledovat pokles míry na úroveň 11,9 %.

Ostatních dvou sledovaných skupin se ohrožení nezaměstnaností v takové míře netýká. Nezaměstnanost osob, které ukončily sekundární vzdělání, se ve sledovaném období pohybovala v rozmezí 5,7 % až 7,5 %. Vrcholící ekonomický cyklus míru nezaměstnanosti této skupiny stlačil k hodnotě 5,1 %. Jedná se o nejnižší hodnotu nezaměstnanosti pro tuto skupinu za celé sledované období.

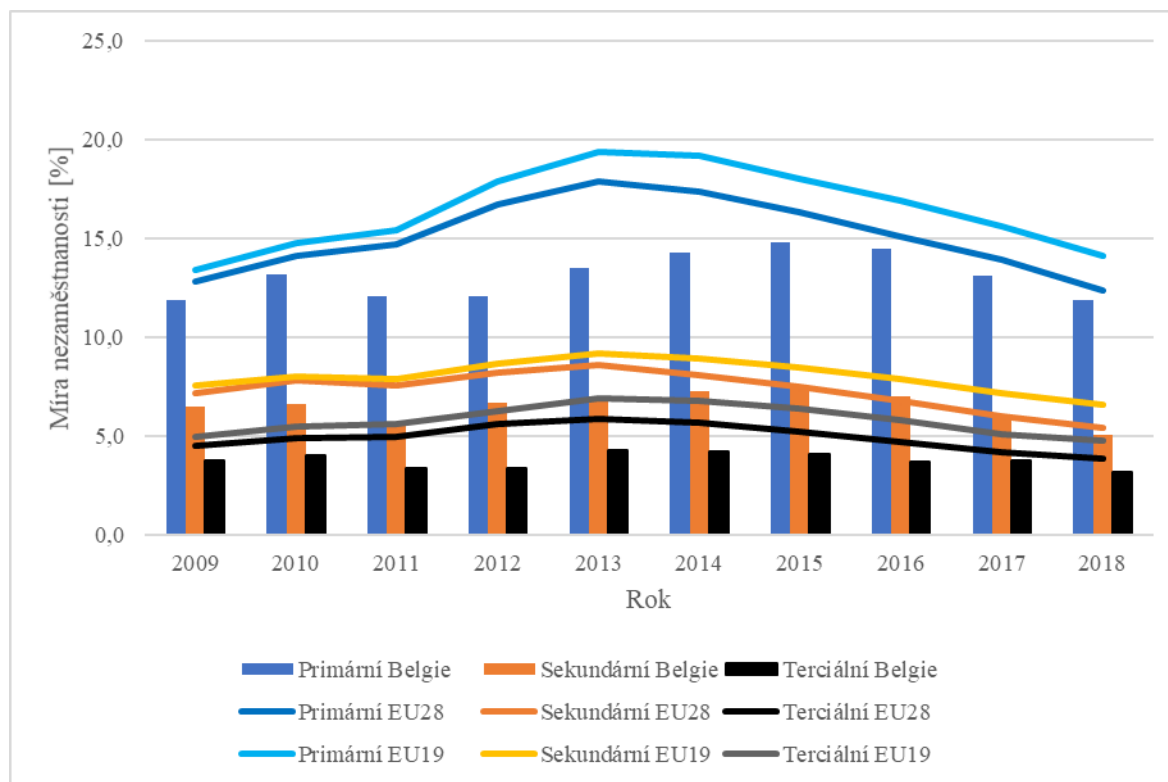
Osoby s úspěšně absolvovaným terciálním vzděláním patří obecně mezi ty, kteří jsou hrozbou nezaměstnanosti ohroženi nejméně. V případě Belgie osciluje míra nezaměstnanosti této skupiny okolo 4 %. Z hodnot je i patrné, že recese či konjunktura má na hodnoty nezaměstnanosti této skupiny pouze malý vliv. S výjimkou roku 2011 a 2012 se míra pohybovala opravdu v těsném okolí 4 %. Nejnižší hodnota za sledované období byla naměřena v roce 2018. V tomto roce klesla až na hodnotu 3,2 %.

Dále na grafu č. 13 vidíme zpracování komparace míry nezaměstnanosti dle dosaženého vzdělání Belgie s měrami nezaměstnanosti celé Evropské unie a Eurozóny. Míra nezaměstnanosti první sledované skupiny je v Belgii relativně vysoká. V porovnání s hodnotami za EU28 a EU19 jsou však nižší. V letech 2009 a 2010 si jsou hodnoty velmi podobné a rozdíl mezi nimi je nanejvýš 1,6 %. V následujících dvou letech došlo k diametrálně odlišným změnám sledovaných hodnot. Zatímco nezaměstnanost této skupiny v Belgii v těchto dvou letech zaznamenala pokles, respektive stagnaci, v Evropské unii i Eurozóně došlo k opaku a byl pozorován růst těchto hodnot. Za zmínku dále stojí rok 2018, kdy se nezaměstnanost osob s primárním vzděláním v Belgii téměř srovnala s evropským průměrem. Rozdíl činil pouhé půl procento.

Co se týče osob s ukončeným sekundárním vzděláním, je z dat patrné, že hodnoty Belgie se po celou dobu sledovaného období pohybují pod úrovní hodnot za Eurozónu a částečně i pod hodnotami za celou Evropskou unii. V roce 2015 došlo k výrazné konvergenci těchto hodnot, které se udržely až do konce sledovaného období.

V případě osob, které dosáhly kompletního terciálního vzdělání je situace podobná jako v předchozích případech. Po celé sledované období byla nezaměstnanost belgických vysokoškoláků o několik jednotek procent nižší než průměrná nezaměstnanost vysokoškoláků v Evropské unii i Eurozóně. V souvislosti s již několikrát zmiňovaným vrcholem ekonomické konjunktury docházelo i v případě této kategorie, nejenom k poklesu naměřených hodnot, ale i k jejich vzájemné konvergenci.

Graf 13: Komparace míry nezaměstnanosti Belgie, EU28 a EU19 dle úrovně dosaženého vzdělání

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

4.2.2 Nizozemsko

Nizozemsko patří do skupiny Evropských zemí, které dosahují v hodnotách míry nezaměstnanosti dlouhodobě a stabilně nízkých hodnot. Jak již bylo zmíněno, v současnosti se pohybuje společně s Českou republikou a Německem na nejlepších pozicích za celou Evropskou unii. Na počátku sledovaného období se obecná míra nezaměstnanosti pohybovala na úrovni 4,4 %. Následně rostla a v roce 2014 kulminovala na úrovni 7,4 %, aby poté začala opět klesat. Na konci sledovaného období, tedy v roce 2018, klesla na velmi nízkou hodnotu, konkrétně 3,8 %. V porovnání s průměrnými hodnotami míry nezaměstnanosti za celou Evropskou unii, respektive Eurozónu, jsou ty nizozemské výrazně nižší. Meziroční vývoj koresponduje se změnami hodnot EU28 a EU19 (viz graf č. 14).

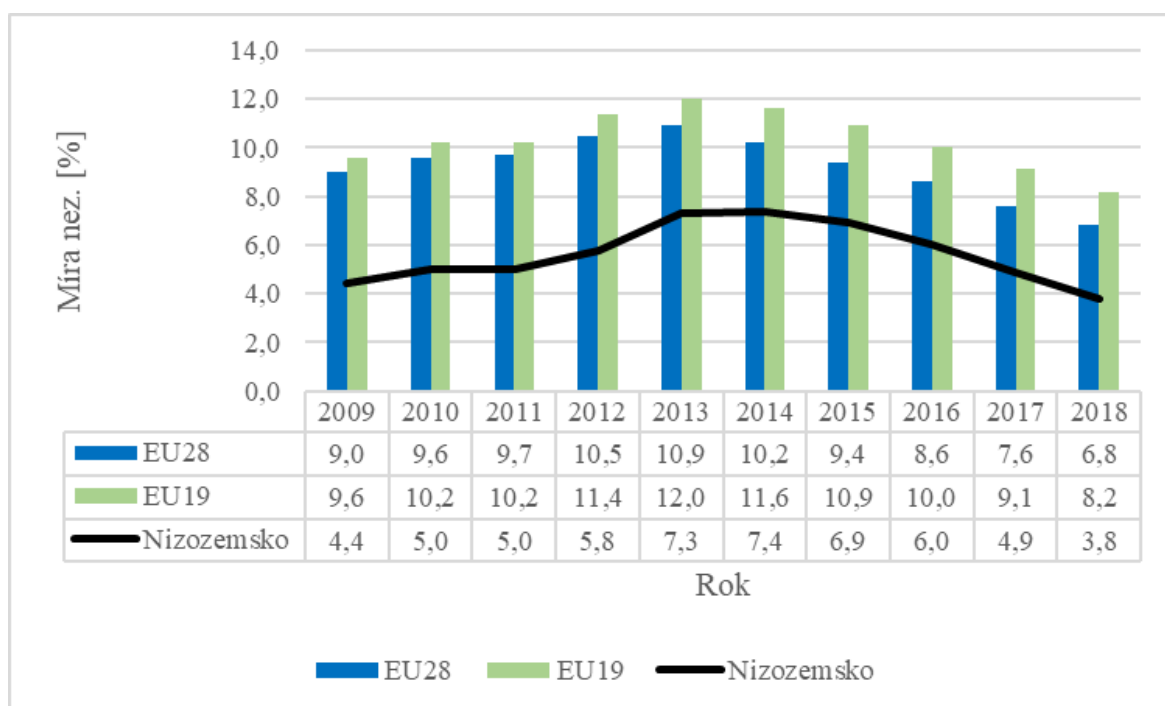
Obdobně jako v případě Belgie, lze nárůst nezaměstnanosti a její kulminaci v roce 2013 dát do souvislosti s vrcholící ekonomickou recesí. Naopak výrazný pokles, včetně téměř extrémně nízké hodnoty 3,8 % v roce 2018, jednoznačně souvisí s probíhající

ekonomickou konjunkturou. Tato konjunktura přinesla výrazný růst ekonomiky, velké investice a z toho plynoucí poptávku po pracovních silách.

Zatímco v případě Belgie bylo možné pozorovat postupnou konvergenci míry nezaměstnanosti k hodnotám EU28 a EU19, Nizozemsko si od těchto hodnot uchovává stabilní a poměrně výrazný odstup. Důvod pro to je možné spatřovat v rozdílu obecných měr nezaměstnanosti mezi těmito dvěma zeměmi, kdy Nizozemsko dosahuje velmi nadprůměrných hodnot v porovnání s celou Evropskou unií, zatímco belgické hodnoty se spíše blíží průměrným hodnotám.

Vedle již výše popsaných dobrých hodnot míry nezaměstnanosti a inflace je Nizozemsko známé i stabilními hodnotami růstu HDP. S výjimkou roku 2009 a 2013, kdy byl růst z důvodu recese záporný, roste nizozemské HDP ročně asi o 2 až 3 %. Veřejné finance jsou v dobrém stavu a se stabilně nízkým deficitem. V letech 2017 a 2018 skončil dokonce v přebytku. [31]

Graf 14: Srovnání obecných měr nezaměstnanosti Nizozemska, EU28 a EU19

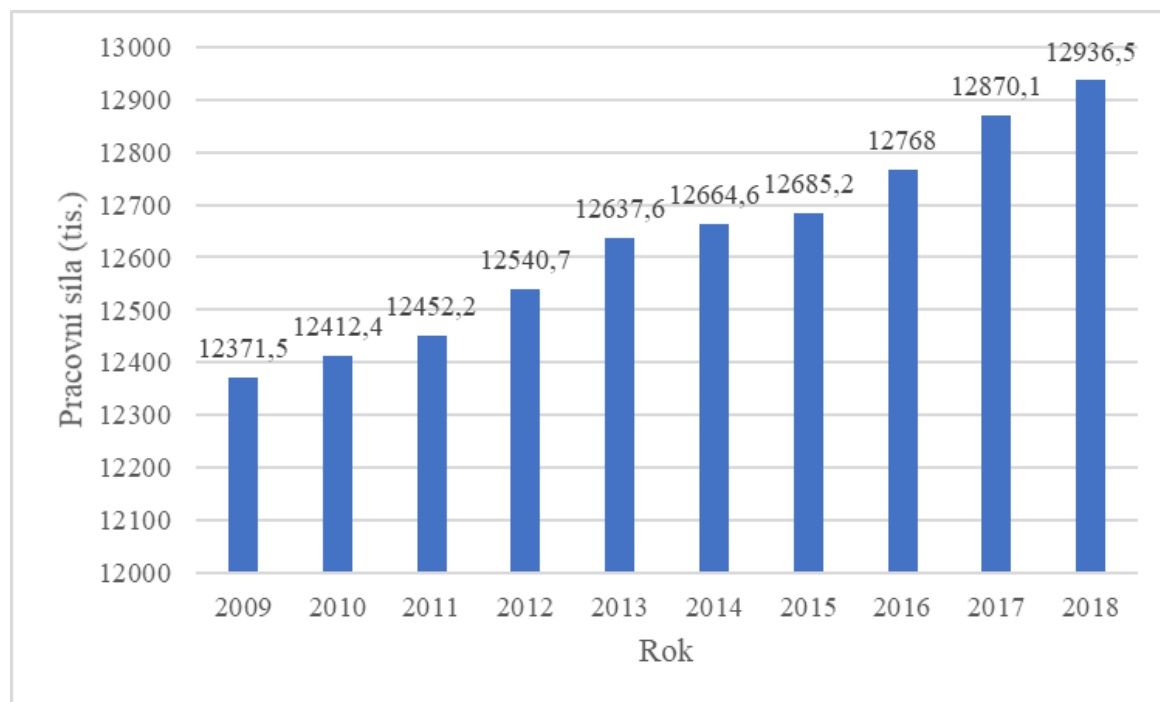
Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Absolutní počty disponibilních pracovních sil v Nizozemsku po celé sledované období rostly. Stejně tak rostla celková populace země. Od roku 2009 do roku 2018 se

populace zvýšila o téměř 700 tisíc osob a zároveň se absolutní počet pracovních sil zvýšil o více než půl milionu osob. Jednou z příčin zvyšující se pracovní síly je dospívání dětí silných ročníků z konce šedesátých a sedmdesátých let. Druhým důvodem může být souvislost s migrační krizí, která vyvrcholila v roce 2015. Nizozemsko je známe svojí tolerancí a otevřeností. V době vrcholící krize poskytlo útočiště velkému množství uprchlíků z válkou rozvráceného blízkého východu. Většina z těchto azylantů jsou osoby v produktivním věku a očekává se od nich plné zapojení pro pracovního procesu. Na následujícím grafu č. 15 je patrný poměrně výrazný nárůst pracovních sil v zemi právě po roce 2015.

Z dat je patrné, že v období po roce 2014 nezaměstnanost v Nizozemsku klesala, a to i přes nárůst pracovních sil. Tento stav je jednoznačně pozitivní a reprezentuje i schopnost nizozemské vlády zajistit úspěšnou integraci přijatých azylantů. Souvislost s ekonomickou konjunkturou probíhající v té době je patrná. Bohužel se nabízí otázka, co nastane v případě výrazného ochlazení ekonomiky a jak významným problémům bude Nizozemsko v souvislosti s tím čelit.

Graf 15: Absolutní počty pracovních sil v Nizozemsku

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Struktura nezaměstnanosti dle věku

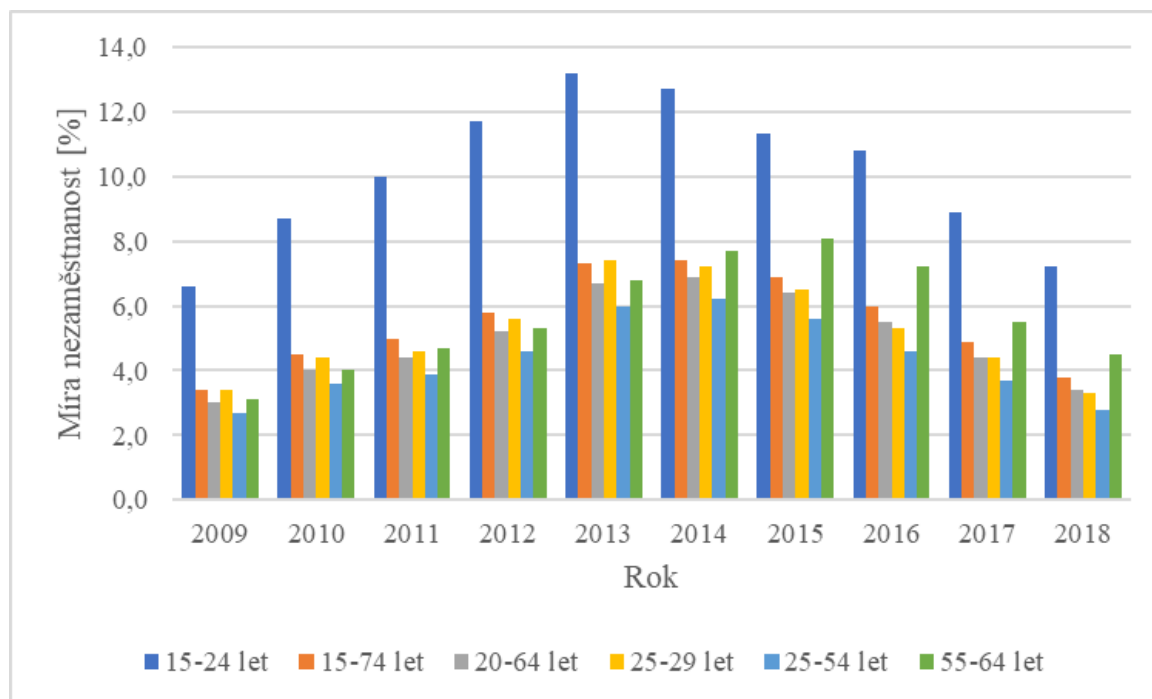
Dle očekávání z dat opět vyplývá, že skupina osob ve věku 15–24 let je postižena vysokou mírou nezaměstnanosti. V porovnání s Belgií jsou nizozemské hodnoty nízké. Dosahují přibližně polovičních až třetinových hodnot oproti Belgii.

Na počátku sledovaného období se míra nezaměstnanosti nacházela na úrovni 6,6 %. V porovnání s celkovou obecnou mírou nezaměstnanosti šlo pouze o nepatrně větší číslo. V následujících letech a v době vrcholící recese docházelo mezi těmito hodnotami k větší a větší divergenci. Největší rozdíl mezi těmito hodnotami nastal v roce 2013, kdy onen rozdíl činil téměř 6 %. Od roku 2014 dochází ke kontinuálnímu poklesu míry nezaměstnanosti této věkové skupiny. Na konci sledovaného období byla tato míra 7,2 % a jednalo se o druhou nejnižší hodnotu za sledované období.

Další zajímavou skutečností představuje vývoj věkové skupiny 55–64 let. Do roku 2014 její vývoj korespondoval se všemi ostatními skupinami a hodnota míry nezaměstnanosti této skupiny se nepříliš lišila od ostatních (s výjimkou skupiny 15–24 let). Po roce 2014 však došlo k obratu trendu, a zatímco nezaměstnanost ostatních skupin se snižovala, u věkové skupiny 55–64 let došlo ke zvýšení. Souvislost lze teoreticky hledat ve snižování prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti (viz kapitola 5.1). V následujících letech sice začala také klesat, nicméně ke srovnání hodnot se zmiňovanými skupinami již nedošlo.

Hodnoty ostatních sledovaných věkových skupin se nijak zvlášť nevychyľují a jejich vývoj koresponduje s vývojem celkové obecné míry nezaměstnanosti v Nizozemsku.

Graf 16: Nezaměstnanost Nizozemska dle věkových kategorií

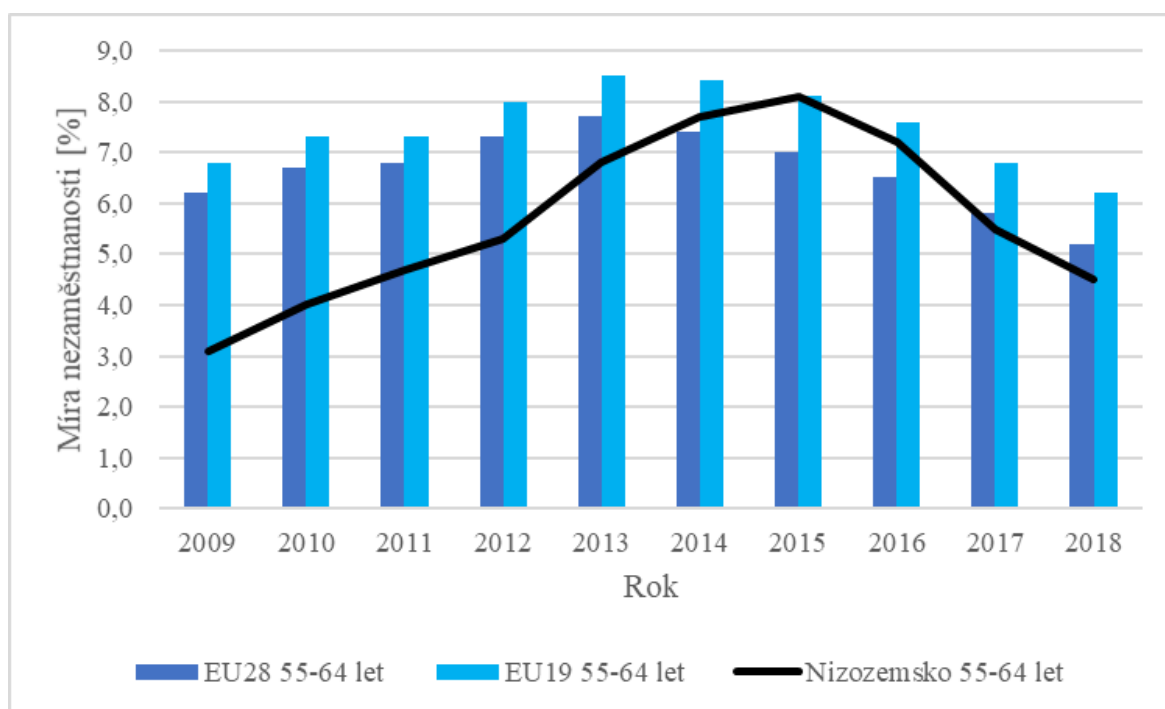

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

V porovnání s průměrnými čísly jednotlivých skupin za celou Evropskou unii a Eurozónu nelze pozorovat nějaké zásadní disproporce či opačné trendy. Výjimku tvoří již výše zmiňovaná skupina 55–64 let.

Z grafu č. 17 je patrné nezaměstnanost této věkové skupiny se v první polovině sledovaného období začala poměrně prudce sblížovat s hodnotami za EU28 a EU19, které ale zůstávaly poměrně stabilní. V roce 2014 dokonce Nizozemské hodnoty převýšily průměr EU28 a v následujících roce dorovnal hodnotu 8,1 % pro EU19. V dalších letech se všechny tři srovnávané hodnoty začaly snižovat. V roce 2017 se Nizozemsko opět dostalo do nadprůměrných hodnot v rámci celé Evropské unie.

Graf 17: Komparace míry nezaměstnanosti věkové kategorie 15-24 pro Nizozemsko, EU28 a EU19

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

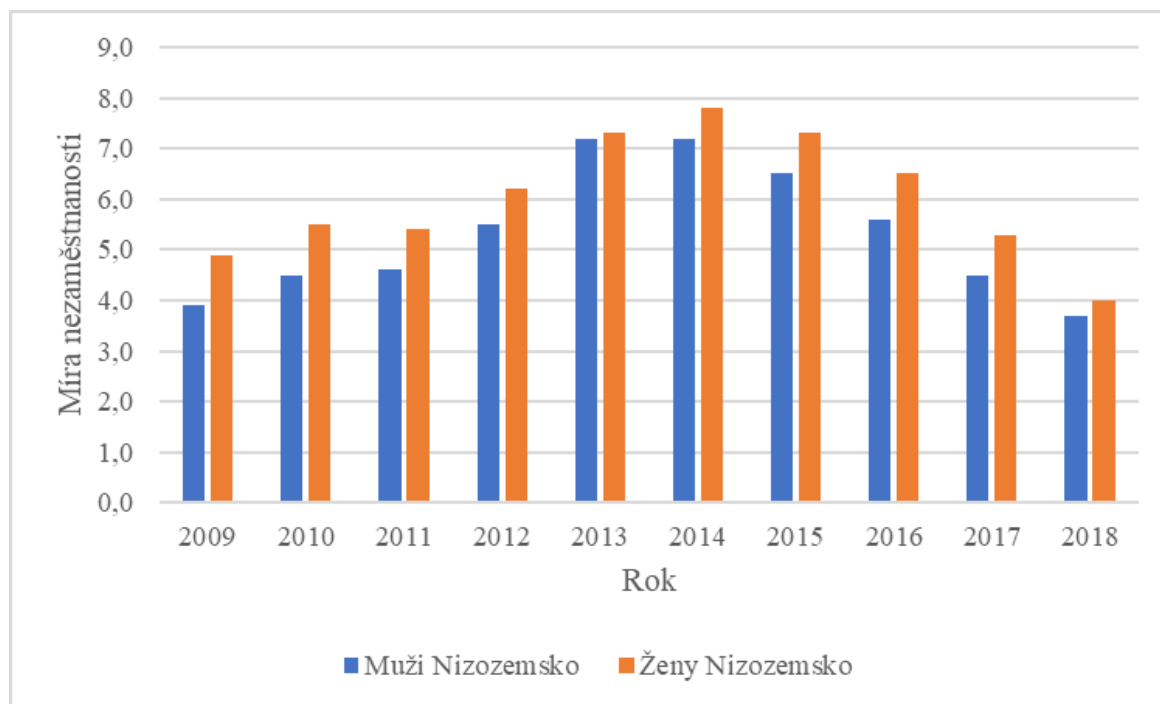
Struktura nezaměstnanosti dle pohlaví

Ze studovaných dat lze vyčíst, že rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti mezi oběma sledovanými pohlavími je poměrně vyrovnaný (viz graf č. 18). Po celé sledované období je nezaměstnanost žen o něco větší, než je nezaměstnanost mužů. Tento rozdíl však nikdy nebyl větší, než 1 %. Opět můžeme u obou pohlaví sledovat již zmiňovaný trend vývoje. Po roce 2009 pozorujeme nárůst celkové míry nezaměstnanosti, tedy i dílčích struktur dle pohlaví. Tento růst u mužů kulminoval v roce 2013 na hodnotě 7,2 %. V případě žen došlo ke kulminaci růstu o rok později na hodnotě 7,8 %.

Po roce 2014 dále opět sledujeme trend poklesu nezaměstnanosti. V případě žen sledujeme ale pokles o něco pomalejší. Až v posledním sledovaném roce došlo k relativní konvergenci obou hodnot. Konkrétně 3,7 % pro muže a 4,0 % pro ženy.

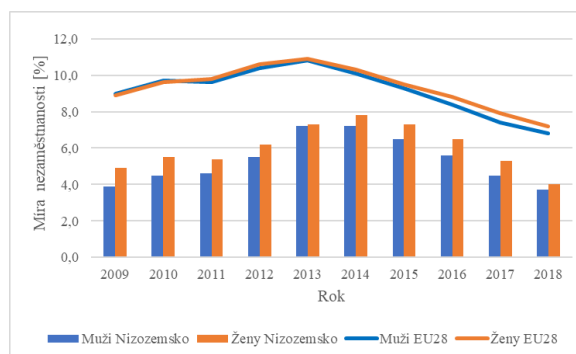
Zajímavou skutečností je, že když v roce 2014 Nizozemská vláda poměrně zásadně snížila podíl těžby zemního plynu, neměla tato skutečnost nijak zásadní vliv na změnu nezaměstnanosti. [32]

Graf 18: Srovnání nezaměstnanosti mužů a žen v Nizozemsku

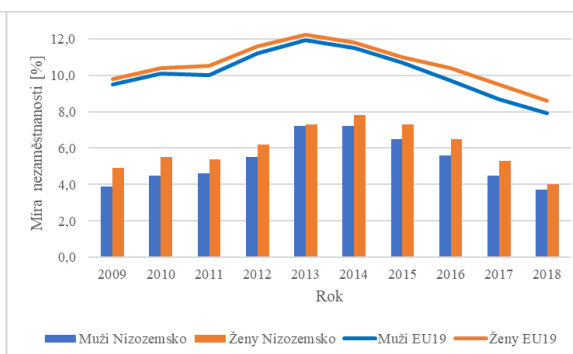
Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 19: Komparace NZ Nizozemska a EU28

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 20: Komparace NZ Nizozemska a EU19

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Podíváme-li se na srovnání měr nezaměstnanosti mužů a žen v porovnání s hodnotami za celou Evropskou unii a Eurozónu, vidíme v obou případech vysoce nadprůměrné hodnoty (viz graf č. 19 a č. 20). Rozdíl mezi srovnávanými hodnotami se pohybuje v rádech několika jednotek procent. Toto srovnání nepřináší žádná překvapení. Po celou časovou řadu, růst a pokles koresponduje s hodnotami EU28 a EU19. Převaha nezaměstnaných žen nad nezaměstnanými muži koresponduje s hodnotami Eurozóny. Fakt, že je ve společnosti více nezaměstnaných žen nijak zvlášť neodporuje stavu v ostatních rozvinutých zemích.

Struktura nezaměstnanosti dle úrovně dosaženého vzdělání

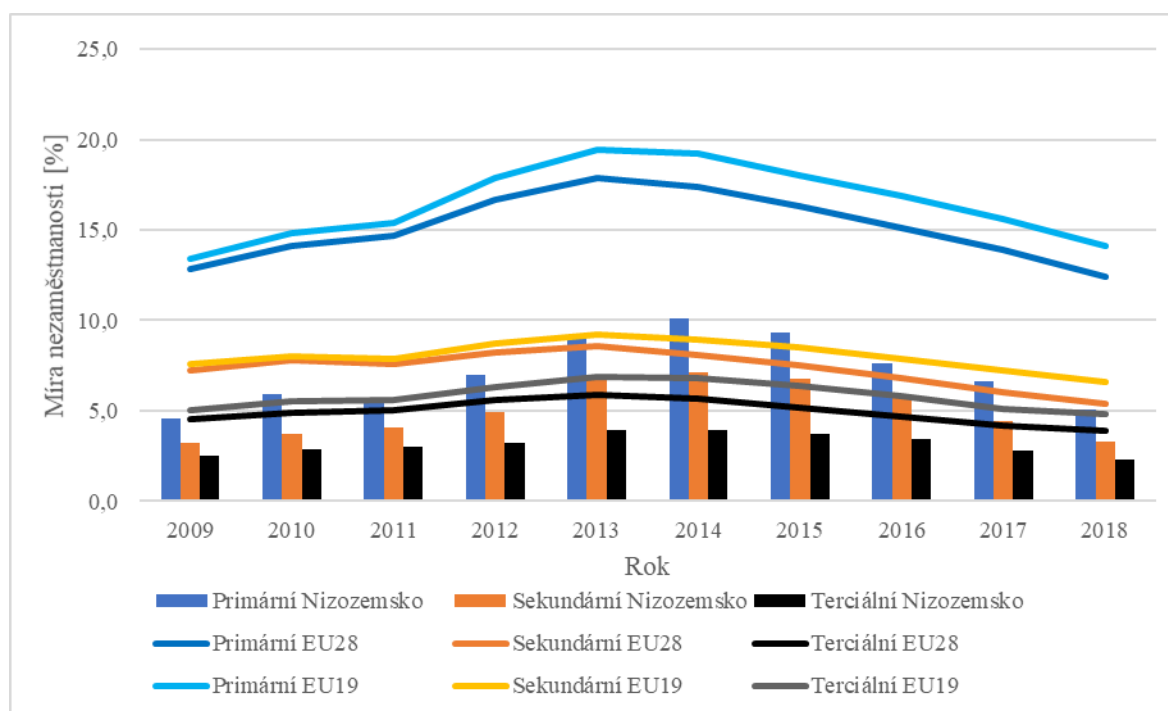
Při srovnání měr nezaměstnanosti dle úrovně dosaženého vzdělání opět nepřekvapivě dosahuje nejvyšších hodnot skupina zahrnující osoby, které nedokončily ani primární vzdělání, dosáhly pouze primárního vzdělání, případně dosáhly nejvýše nižšího sekundárního vzdělání. V porovnání s Belgií je však nutné zmínit, že nizozemská čísla dosahují polovičních až dvoutřetinových hodnot. Jsou tedy výrazně nižší, a to i v porovnání s hodnotami za celou Evropskou unii a Eurozónu. Ačkoliv nominálně jsou hodnoty nižší, jejich vývoj vzájemně koresponduje. Od roku 2009 do roku 2014 (s výjimkou roku 2011) sledujeme růst až na hodnotu 10,1 %. V následujících letech, která z ekonomického pohledu byla příznivá, sledujeme pokles na 5,1 %. Jednalo se o druhou nejnižší hodnotu v časové řadě.

Co se týče skupiny osob, které dosáhly úplného sekundárního vzdělání, opět pozorujeme v případě Nizozemska přibližně poloviční až dvoutřetinové hodnoty. Zajímavou skutečnost lze pozorovat v roce 2015, kdy došlo k částečnému přiblížení nizozemských čísel k číslům EU28. Rozdíl činil pouze 0,7 %. V dalších letech však opět pozorujeme u Nizozemska rychlejší pokles.

Skupina osob, které dosáhly úplného terciálního vzdělání v Nizozemsku představuje nejméně problematickou skupinu. Je to dáno vysokou poptávkou po vzdělaných a kvalifikovaných lidech. Nezaměstnaností je tedy tato skupina ohrožena nejméně.

Na grafu č. 21 vidíme na počátku sledovaného období poměrně stabilní hodnoty v blízkosti tří procent. V letech 2013 a 2014 míra nezaměstnanosti této skupiny dosáhla hodnoty 3,9 %. Tento fakt není v souvislosti s vrcholící recesí v Nizozemsku i Evropě nijak překvapivý. V následujících letech však již probíhala ekonomická konjunktura a v souvislosti s ní došlo i k poklesu míry nezaměstnanosti i této skupiny osob. V roce 2018 klesla na hodnotu 2,3 % a jednalo se tak o nejnižší hodnotu za celé sledované období.

Graf 21: Komparace míry nezaměstnanosti Nizozemska, EU28 a EU19 dle úrovně dosaženého vzdělání

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

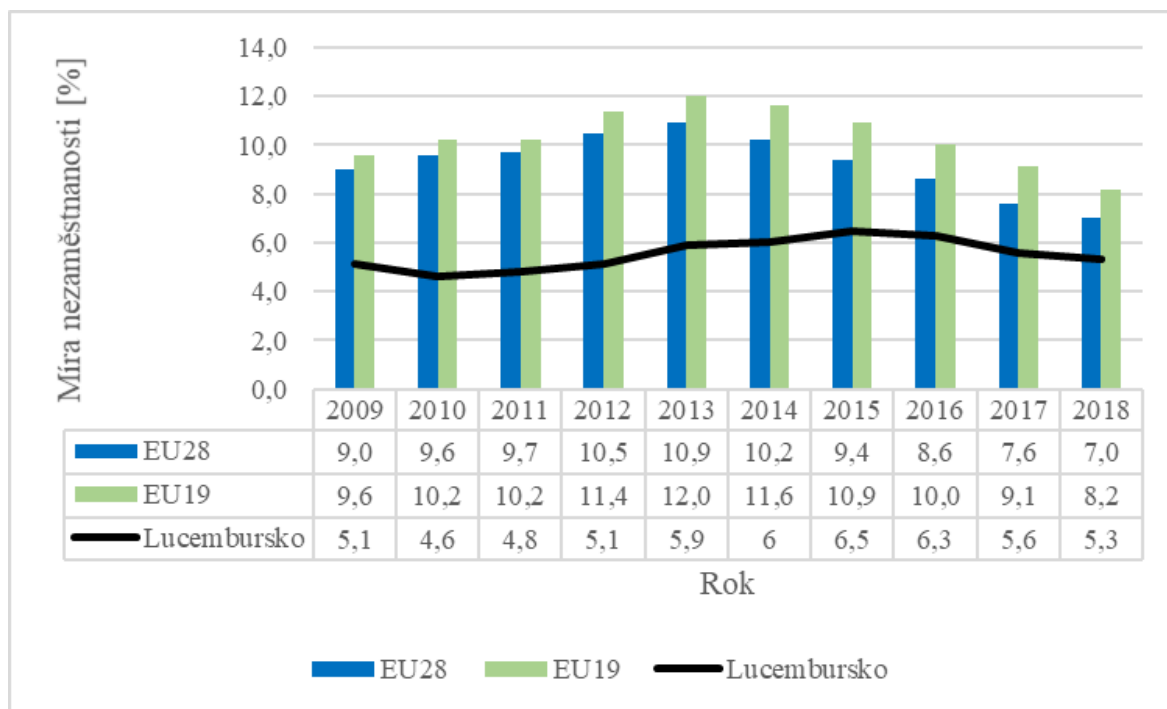
4.2.3 Lucembursko

Lucembursko je malá a bohatá země, jejíž míra nezaměstnanosti je dlouhodobě stabilní a relativně nízká. Ve sledovaném období se hodnoty obecné míry nezaměstnanosti pohybovaly v okolí pěti procent (viz graf 22). V porovnání s ostatními zeměmi Beneluxu se čísla podobají hodnotám naměřeným v Nizozemsku. Zároveň lucemburská míra nezaměstnanosti dosahuje přibližně polovičních hodnot oproti EU28 i EU19.

Na lucemburských hodnotách lze na rozdíl od předchozích dvou sledovaných zemí pozorovat velmi malé výchylky hodnot v celé časové řadě. Další zajímavou skutečností je fakt, že obecná míra nezaměstnanosti v Lucembursku je opravdu velice stabilní a velmi málo její meziroční vývoj koresponduje s meziročním vývojem hodnot celé Evropské unie a Eurozóny. Tam, kde v případě EU28 a EU19 sledujeme růst (2009 až 2013), v případě Lucemburska byl v jednom meziročním měření zaznamenán i drobný pokles o půl procenta a následně pouze nepatrný růst, který trval až do roku 2015. Nutno podotknout, že rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou je pouhých 1,9 %. Od následujícího roku sledujeme opět drobný pokles.

Na základě těchto pozorování lze tvrdit, že vzhledem k povaze své ekonomiky je země málo citlivá na ekonomické výkyvy v EU. Na příkladu vývoje obecné míry nezaměstnanosti je patrný malý vliv recese, respektive konjunktury v sousedních zemích i celé EU na ekonomiku Lucemburska.

Graf 22: Srovnání obecných měr nezaměstnanosti Lucemburska, EU28 a EU19

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

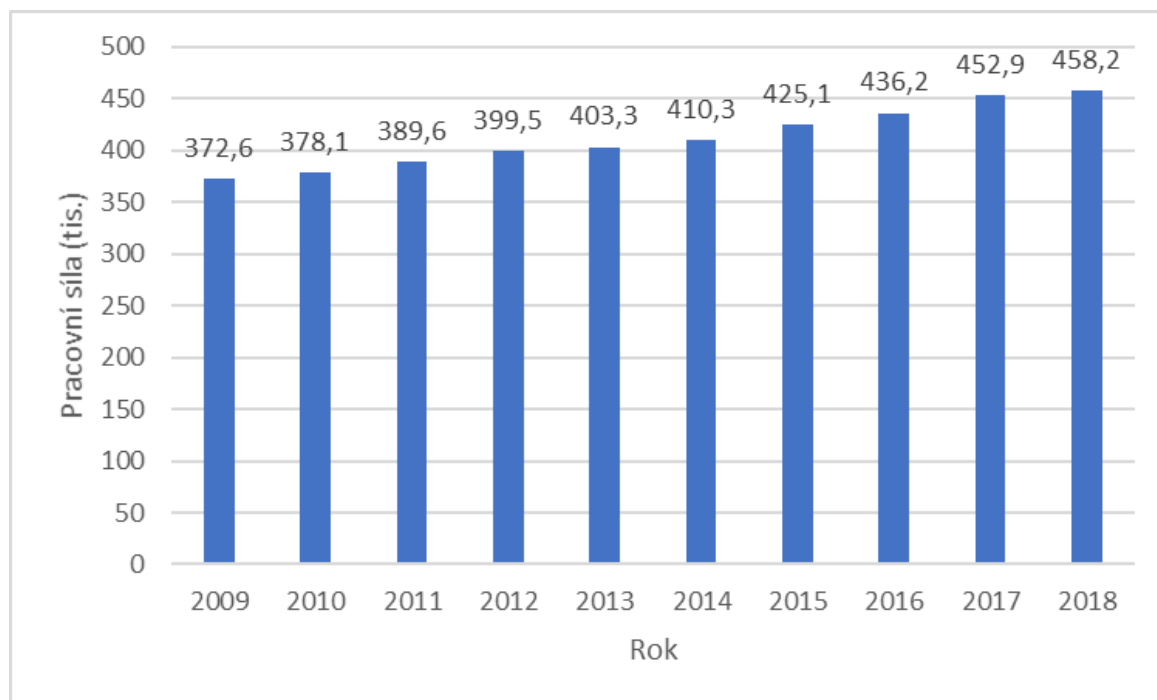
Vedle opravdu velmi stabilních hodnot míry nezaměstnanosti vykazuje Lucembursko, podobně jako předchozí sledované země, velmi stabilní míru inflace nebo výši státního dluhu v poměru k HDP ($\pm 20\%$). Překvapivý je vysoký nárůst populace Lucemburska. Ta se za celé sledované období zvýšila o více než 100 000 jedinců. To se nemusí zdát mnoho, avšak vzhledem k velikosti země, a tedy relativně nízké populaci se jednalo o asi 20% nárůst. Vzhledem ke stabilně velmi nízké porodnosti ($\pm 1,5$ dítěte na ženu) je jasné, že tento vysoký nárůst byl zapříčiněn migrací. Od roku 2011 přišlo do Lucemburska ročně přibližně 20 tisíc imigrantů. [33] Dle údajů European Migration Network se však ze $\frac{3}{4}$ jedná o imigranty z ostatních zemí EU. [34] Na základě toho a vzhledem k charakteru ekonomiky se jedná o osoby s vysokou kvalifikací.

Výše zmíněné informace tedy dávají vysvětlení k rostoucím absolutním počtům pracovních sil v zemi. Jejich vývoj je znázorněn na grafu č. 23. V průběhu sledovaného

období počet pracovních sil stabilně rostl. Za celé sledované období se jejich počet zvýšil přibližně o 86 tisíc osob.

Vzhledem k extrémně stabilním hodnotám míry nezaměstnanosti a rostoucí populaci, respektive množství pracovních sil, se opět nabízí otázka, zda si bude země schopna tato stabilní čísla udržet.

Graf 23: Absolutní počty pracovních sil v Lucembursku

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Struktura nezaměstnanosti dle věku

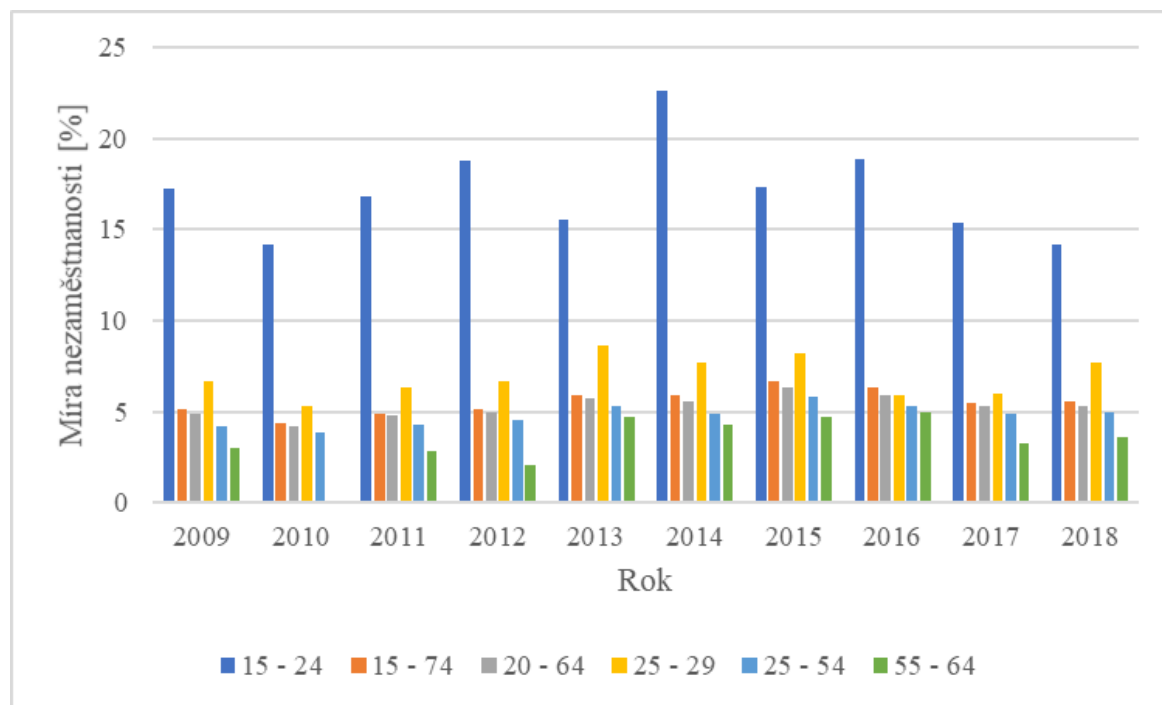
Obdobně, jako u Belgie a Nizozemska, studovaných v přechozích podkapitolách, je i v Lucembursku skupina mladých osob ve věku 15–24 let nejvíce ohrožena nezaměstnaností. Zároveň tato skupina zažívá nejvýraznější fluktuace v meziročních změnách naměřených hodnot. Pokud bylo v předešlých odstavcích uvedeno, že nezaměstnanost Lucemburska příliš nereaguje na výkyvy výkonnosti ekonomik, toto tvrzení se netýká právě skupiny těchto mladých osob.

Na dostupných datech je patrné, že skupina 15–24 let dosahovala ve sledovaném období opravdu vysokých hodnot (viz graf č. 24). Tyto hodnoty byly 3–4násobné oproti hodnotám ostatních skupin. Po většinu sledovaného období se pohybovala míra nezaměstnanosti této věkové skupiny mezi 15 a 20 procenty. Výjimku představovaly roky

2010 a 2018, kdy hodnota klesla na 14,2 %. Šlo zároveň o nejnižší naměřené hodnoty v časové řadě. Druhou výjimku představoval rok 2014, kdy naopak vystoupala míra nezaměstnanosti až na 22,6 %. V tomto roce dokonce zmíněná hodnota převyšovala průměrnou hodnotu v EU28. Stejný stav se opakoval v roce 2016, kdy byla pro tuto věkovou skupinu v Lucembursku naměřena hodnota 18,9 %, což bylo o 0,2 % vyšší než v EU28. V ostatních letech už byla lucemburská čísla vždy nižší, než byla ta průměrná za EU28, a to nejméně o několik jednotek procent.

Ostatní věkové skupiny vykazovaly ve sledovaném období velmi podobné a stabilní hodnoty v blízkém okolí pěti procent. Drobnou výjimku tvoří věková skupina 25–29 let, která ostatní skupiny mírou nezaměstnanosti drobně převyšuje. Překvapivý je také nárůst, který vykazovala v roce 2013, kdy se hodnota skokově zvýšila o dvě procenta. V letech 2016 a 2017 došlo v vyrovnání s ostatními skupinami (kromě skupiny 15–24 let), aby v roce 2018 došlo opět k navýšení rozdílu mezi nimi.

Graf 24: Nezaměstnanost Lucemburska dle věkových kategorií

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

(data věkové skupiny 55-64 pro rok 2010 nebyla k dispozici)

Zajímavé zjištění představuje věková skupina 55–64 let. Mezi lety 2009 až 2012 vykazovala tato skupina velmi nízkou mírou nezaměstnanosti, která nebyla vyšší, než 3 %. V následujících letech došlo k drobnému zvýšení, míra však vystoupala nevíce na úroveň

5 % v roce 2016. Ve zbývajících sledovaných dvou letech se míra nezaměstnanosti této věkové skupiny opět výrazně snížila, a to na hodnotu 3,3 %, respektive 3,6 %.

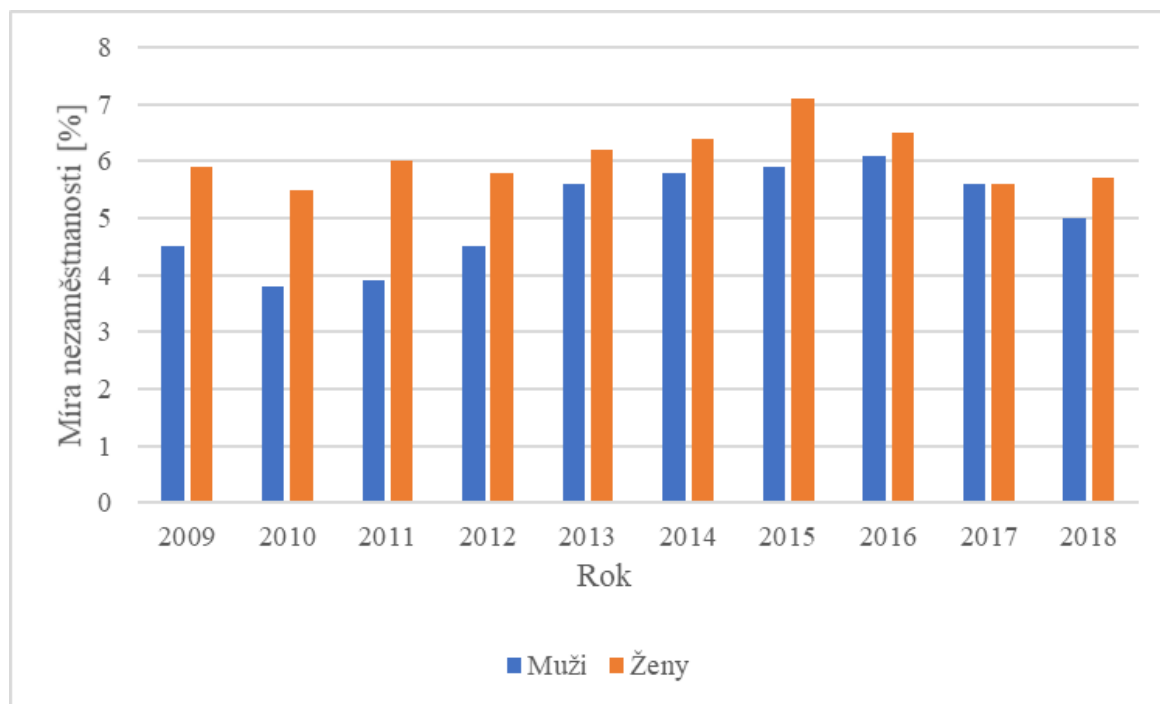
Lucembursko je často označováno, jako národ úředníků. Tím lze vysvětlit právě výše zmíněnou skutečnost. Starý úředník znamená zkušený úředník. Další faktor je ještě logičtější. Osoby vysokého věku mají možnost odejít dříve do penze, a tak na trhu práce zbývají pouze ti, kteří jsou zaměstnaní.

Struktura nezaměstnanosti dle pohlaví

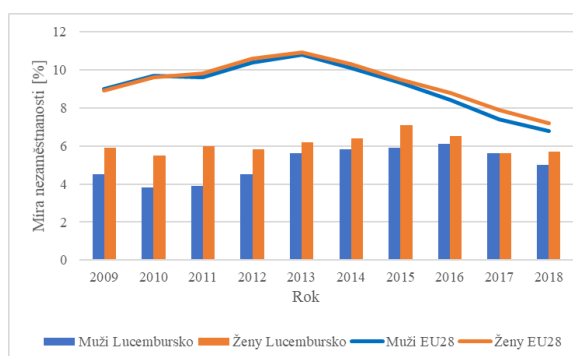
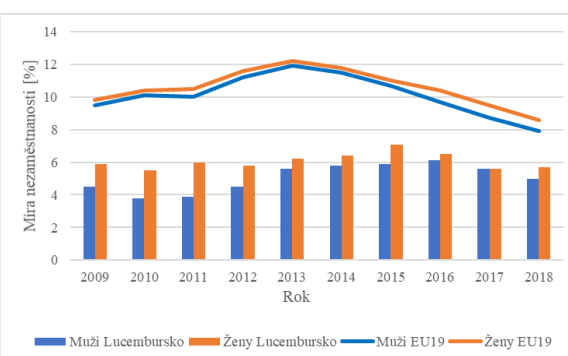
Z publikovaných dat (viz graf č. 25) je na začátku sledovaného období patrný poměrně velký rozdíl v míře nezaměstnanosti mezi oběma pohlavími. Stejně tak, jako v případě Nizozemska, jsou ženy v Lucembursku ohroženy nezaměstnaností výrazněji. V první polovině časové řady dokonce nezaměstnanost žen poměrně výrazně převyšovala nezaměstnanost mužů, a to řádově o několik jednotek procent. Nejvýraznější rozdíl lze pozorovat v roce 2011, který v tu dobu činil 2,1 %.

V následujících letech lze pozorovat částečné sblížení obou hodnot, které se dělo v důsledku zvyšování nezaměstnanosti mužů. V roce 2017 dokonce došlo k vyrovnání obou sledovaných hodnot, aby v následujícím roce opět nezaměstnanost lucemburských žen převyšovala nezaměstnanost mužů.

Graf 25: Srovnání nezaměstnanosti mužů a žen v Lucembursko

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 26: Komparace NZ Lucemburska a EU28**Zdroj:** Zpracováno dle Eurostat**Graf 27:** Komparace NZ Lucemburska a EU19**Zdroj:** Zpracováno dle Eurostat

Při srovnání s čísly pro EU28 a EU19 je opět patrný výrazný rozdíl mezi sledovanými mírami nezaměstnanosti (viz graf č. 26 a č. 27). Lucemburská čísla se pohybují přibližně na polovičních hodnotách oproti průměru EU28 a EU19. Stejně tak jako v Eurozóně, tak i v Lucembursku po celé sledované období převyšuje procentuální množství nezaměstnaných žen nad muži. Podobně jako bylo zmíněno u obecné míry nezaměstnanosti, tak ani v tomto strukturálním rozdělení nejsou patrné výrazné reakce lucemburských čísel na vývoj v Evropské unii a Eurozóně.

Struktura nezaměstnanosti dle úrovně dosaženého vzdělání

Publikovaná data pro Lucembursko znovu potvrzují vysoké ohrožení nezaměstnaností skupiny osob, které dosáhly nejnižšího vzdělání. Ze srovnávaných zemí byla v Lucembursku naměřena nejnižší čísla, která se (s výjimkou roku 2010) pohybovala nad úrovní pěti procent. Rok 2010 představoval oproti ostatním létům anomálii. Hodnota nezaměstnanosti zmiňované skupiny byla 4,1 % a byla pouze o půl procenta vyšší než nezaměstnanost zbylých dvou sledovaných skupin.

Jak již bylo zmíněno výše, nevzdělaní příslušníci pracovní síly jsou nejvíce náchylní ke ztrátě zaměstnání v reakci na ekonomické ochlazení. To se jednoznačně projevilo v roce 2013, a především v roce 2015, kdy byl zaznamenán pokles v HDP, a zároveň i nárůst nezaměstnanosti právě této skupiny. Naměřená hodnota byla na úrovni 8,2 %. Ve zbylých sledovaných letech došlo k mírnému poklesu na úroveň, respektive pod úroveň 7 %.

Ve srovnání s hodnotami pro EU28 a EU19 se Lucembursko pohybuje přibližně na polovičních až třetinových hodnotách. Vývoj růstu a poklesu hodnot částečně

koresponduje se srovnávanými hodnotami. Toto je nejvíc patrné v již několikrát zmiňovaných letech 2013 a 2014.

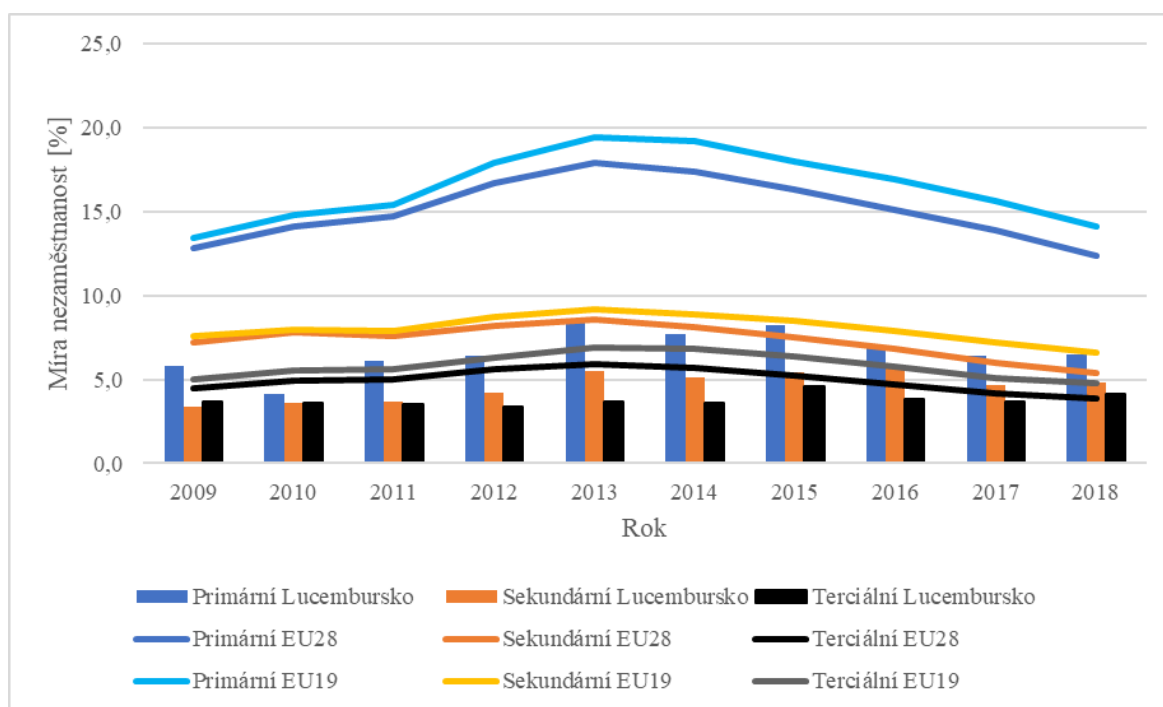
Míra nezaměstnanosti skupiny osob s řádně ukončeným sekundárním vzděláním je v Lucembursku ze tří srovnávaných zemí nejnižší. Na začátku sledovaného období se míra nezaměstnanosti pohybovala mezi třemi až čtyřmi procenty. V následujících letech se zřejmě i v souvislosti ochlazením ekonomiky zvýšila na úroveň kolem pěti procent. Nejvyšší hodnota byla naměřena v roce 2016 a to 5,7 %. Po roce 2016 došlo k poklesu zpět pod úroveň pěti procent.

Při srovnání s průměrnými hodnotami pro EU28 a EU19 znovu pozorujeme výrazný rozdíl. V první polovině sledovaného období nabývají lucemburská čísla přibližně polovičních hodnot. Zatímco po roce 2013 došlo v Evropské unii a Eurozóně k soustavnému poklesu zaměřených hodnot nezaměstnanosti osob s dokončeným sekundárním vzděláním, v Lucembursku byl pokles pozorován až v roce 2016. Vzhledem k těmto skutečnostem došlo k částečné konvergenci s hodnotami EU28. Na konci sledovaného období v roce 2018 činil rozdíl pouze 0,6 %.

Poslední sledovaná skupina, tedy osoby, které dosáhly terciálního vzdělání jsou stejně tak jako v ostatních srovnávaných zemích nejméně ohroženy nezaměstnaností. Míra nezaměstnanosti pro tuto skupinu se v Lucembursku pohybovala po téměř celé sledované období v rozmezí tří až čtyř procent. Výjimku představoval již zmíněný problematický rok 2015, kdy nezaměstnanost vzdělaných stoupla na 4,6 %. V následujících letech však přišel opět pokles do blízkého okolí čtyř procent.

Ve srovnání s průměrnými hodnotami v Evropské unii a Eurozóně vychází Lucembursko lépe. Míra nezaměstnanosti této skupiny byla v Lucembursku řádově o několik jednotek procent nižší. V roce 2015 došlo však v Lucembursku k drobnému vzrůstu míry nezaměstnanosti vzdělaných osob, kdy zároveň v Evropské unii i Eurozóně docházelo k soustavnému poklesu. Vzhledem k uvedeným skutečnostem lze pozorovat postupné sbližování srovnávaných hodnot. Především ve srovnání s EU28 byl po roce 2015 rozdíl mezi sledovanými hodnotami řádově několik desetin procenta. V posledním sledovaném roce 2018 dokonce nezaměstnanost osob s ukončeným terciálním vzděláním v Lucembursku převýšila průměrnou hodnotu celé Evropské unie.

Graf 28: Komparace míry nezaměstnanosti Lucemburska, EU28 a EU19 dle úrovně dosaženého vzdělání

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Ekonomiky Belgie a Nizozemska si jsou vzájemně velmi podobné. Proto i analýza nezaměstnanosti v těchto zemích poskytuje velmi podobné výsledky. Lucembursko je specifické svojí velikostí a charakterem ekonomiky. V konečném výsledku se v některých sledovaných charakteristikách podobá Belgii a Nizozemsku, v jiných charakteristikách vybočuje.

Všechny země se vyznačují rostoucím absolutním počtem nositelů pracovní síly. Nejvýraznější růst je patrný v Nizozemsku. Ve zbylých zemích není růst tak výrazný. Zatímco v Belgii a Nizozemsku je růst dán mimo jiné i silnou imigrací ze třetích zemí, v Lucembursku se jedná spíše o imigraci kvalifikovaných osob především z dalších zemí EU.

Všechny země dále dosahují výrazně lepších hodnot nezaměstnanosti ve srovnání s hodnotami celé EU i Eurozóny. Co se týče pohlaví, vykazovala časová řada Nizozemska a Lucemburska vždy převahu nezaměstnaných žen nad muži. V Lucembursku dokonce v některých letech i velmi výraznou. Belgie zde představuje výjimku, kdy v několika letech byla naměřena převaha procentuálního množství nezaměstnaných mužů nad nezaměstnanými ženami.

V souvislosti s věkovými kategoriemi je ve všech sledovaných zemích dlouhodobě aktuální problematika nezaměstnanosti mladé generace ve věku 15–24 let. V Belgii a Nizozemsku částečně i té nejstarší generace 55–64 let. Lucembursko u této kategorie představuje výjimku, a to z výše uvedených důvodů.

4.3 Ověření platnosti Phillipsovy křivky a Okunova zákona u zemí Beneluxu

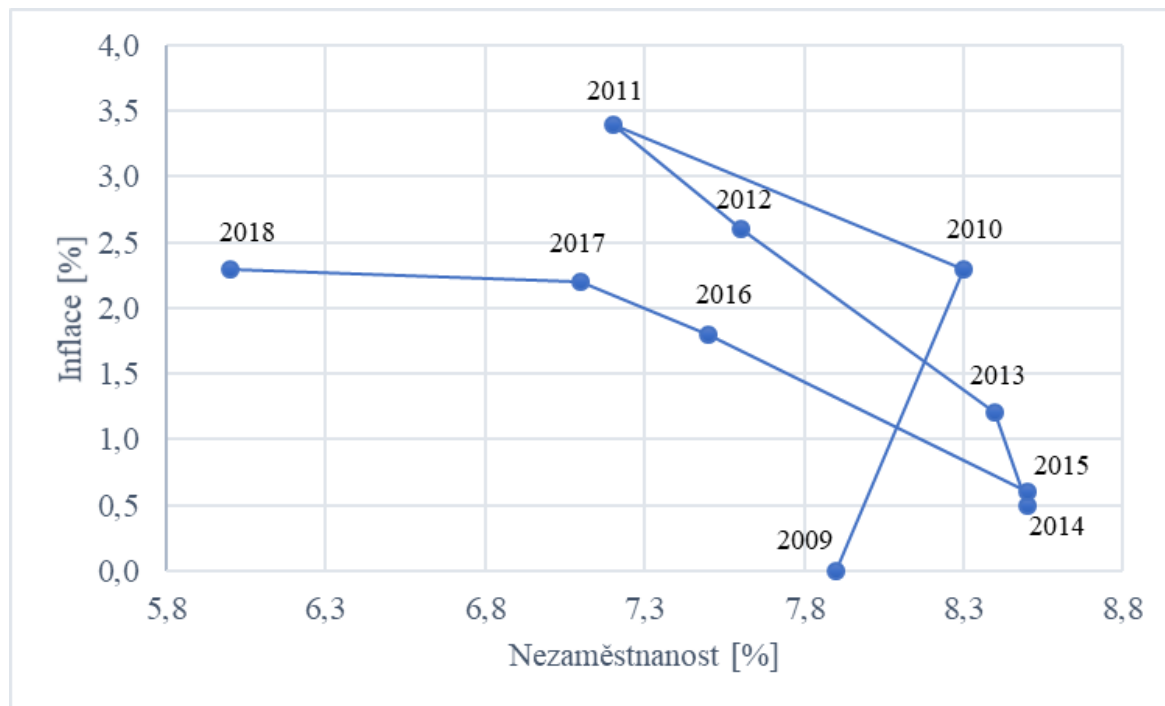
Ověření Phillipsovy křivky pro sledované země

Tabulka 3: Nezaměstnanost a inflace Belgie (2009–2018)

Belgie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezaměstnanost	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5	8,5	7,5	7,1	6,0
Inflace	0,0	2,3	3,4	2,6	1,2	0,5	0,6	1,8	2,2	2,3

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 29: Phillipsova křivka pro Belgii (2009–2018)

Zdroj: Zpracováno dle tabulky č. 3

Z konkrétních údajů o mírách inflace a nezaměstnanosti a jejich změnách lze tvrdit, že ve sledovaném období ekonomický model formulovaný ekonomem Williamem

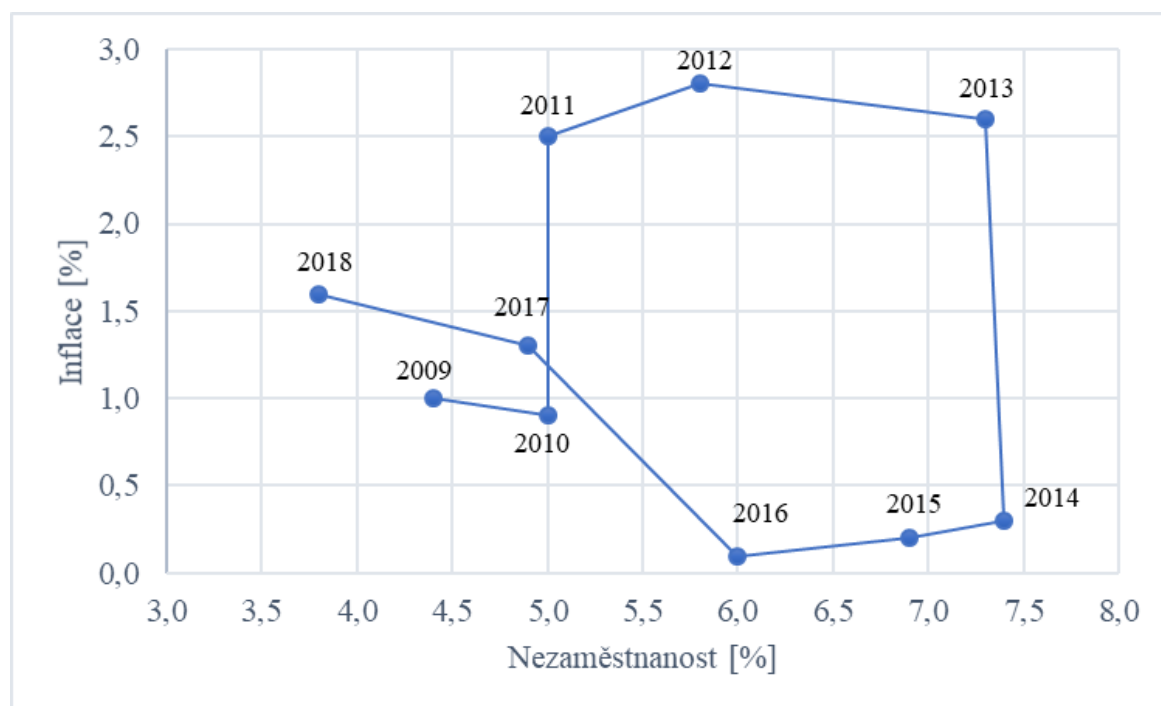
Phillipsem platí. V posledních čtyřech sledovaných letech je jednoznačně patrné, že při snižování nezaměstnanosti dochází zároveň k růstu inflace. Opačný trend lze pozorovat v letech 2012 až 2014, kdy naopak s rostoucí nezaměstnaností dochází k poklesu inflace. Mezi lety 2014 a 2015 nedošlo ke změně míry nezaměstnanosti. Změna inflace v tomto roce byla pouze drobná a z pohledu potvrzení ekonomického modelu ji lze považovat za zanedbatelnou.

Tabulka 4: Nezaměstnanost a inflace Nizozemska (2009–2018)

Nizozemsko	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezaměstnanost	4,4	5,0	5,0	5,8	7,3	7,4	6,9	6,0	4,9	3,8
Inflace	1,0	0,9	2,5	2,8	2,6	0,3	0,2	0,1	1,3	1,6

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 30: Phillipsova křivka pro Nizozemsko (2009–2018)

Zdroj: Zpracováno dle tabulky č. 4

Vyhodnocení sledovaných údajů není v případě Nizozemska tak jednoznačné, jako v předchozím případě u Belgie. Ve sledovaném období se nacházelo několik hodnot, které svými změnami neodporovaly Phillipsovu ekonomickému modelu. Konkrétně se jedná o

období mezi lety 2010 až 2014. Stejný případ platí pro poslední dvě sledovaná období, tedy 2017 a 2018.

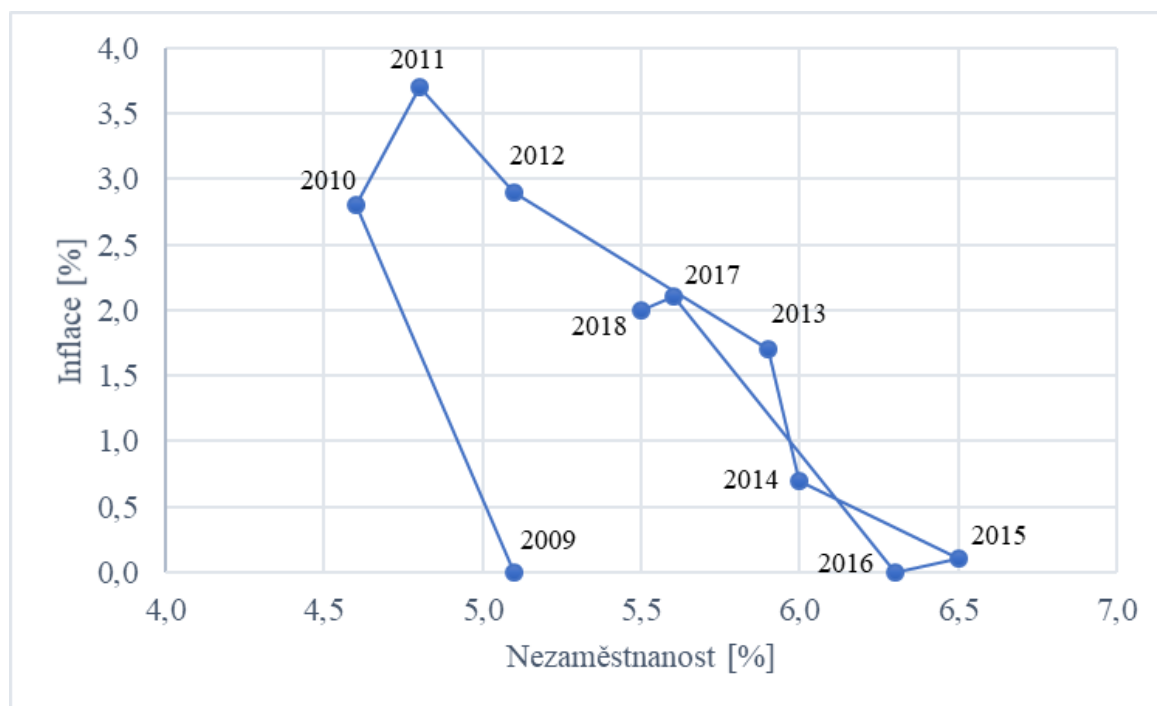
Vedle těchto hodnot byly pozorovány zásadní výkyvy, které však s modelem nekorespondovaly. Konkrétně se jedná o změny hodnot v letech 2015 a 2016.

Tabulka 5: Nezaměstnanost a inflace Lucemburska (2009–2018)

Lucembursko	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezaměstnanost	5,1	4,6	4,8	5,1	5,9	6,0	6,5	6,3	5,6	5,5
Inflace	0,0	2,8	3,7	2,9	1,7	0,7	0,1	0,0	2,1	2,0

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 31: Phillipsova křivka pro Lucembursko (2009–2018)

Zdroj: Zpracováno dle tabulky č. 5

Na případě údajů z Lucemburska lze podobně jako u Belgie dobře pozorovat existující nepřímou úměru mezi mírami nezaměstnanosti a inflace. Tuto skutečnost lze pozorovat téměř po celou dobu časové řady. Výjimkou jsou léta 2011, 2016 a 2018, kdy došlo ve všech případech ke změně ve stejném směru a změny tedy neodpovídaly ekonomickému modelu.

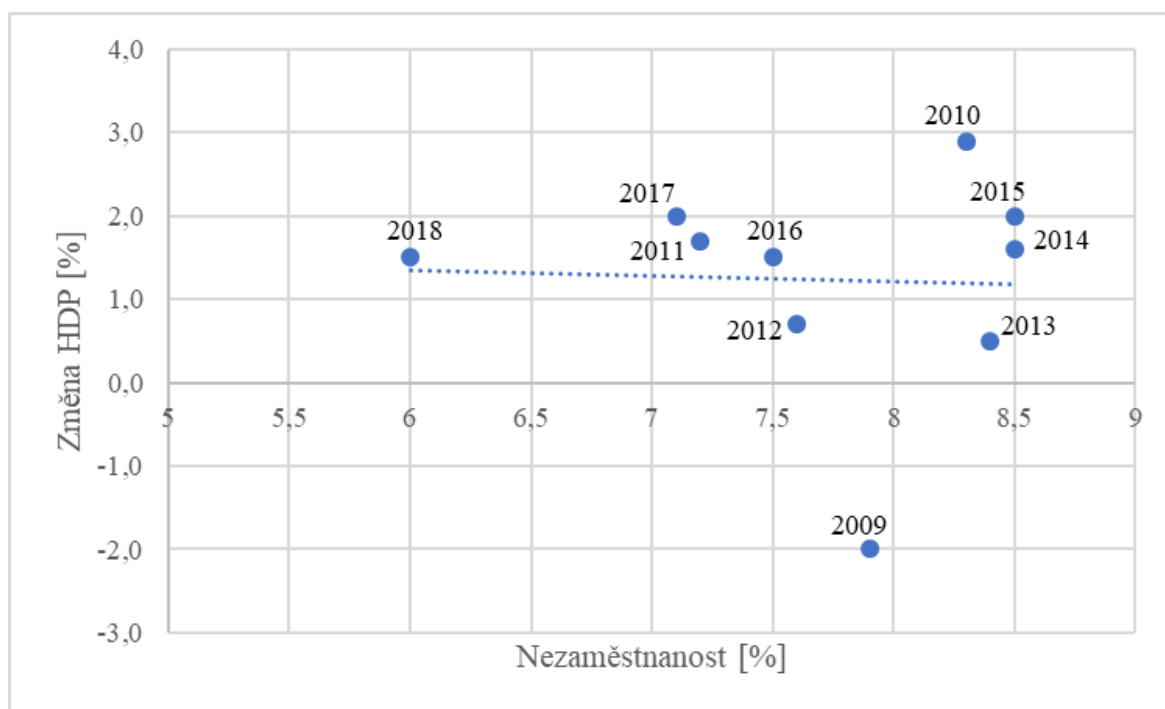
Ověření Okunova zákona pro zvolené země

Tabulka 6: Míra nezaměstnanosti a míra změny HDP v Belgii (2009–2018)

Belgie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezaměstnanost	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5	8,5	7,5	7,1	6
Změna HDP	-2,0	2,9	1,7	0,7	0,5	1,6	2,0	1,5	2,0	1,5

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 32: Vztah mezi mírou nezaměstnanosti a změnou HDP – Belgie

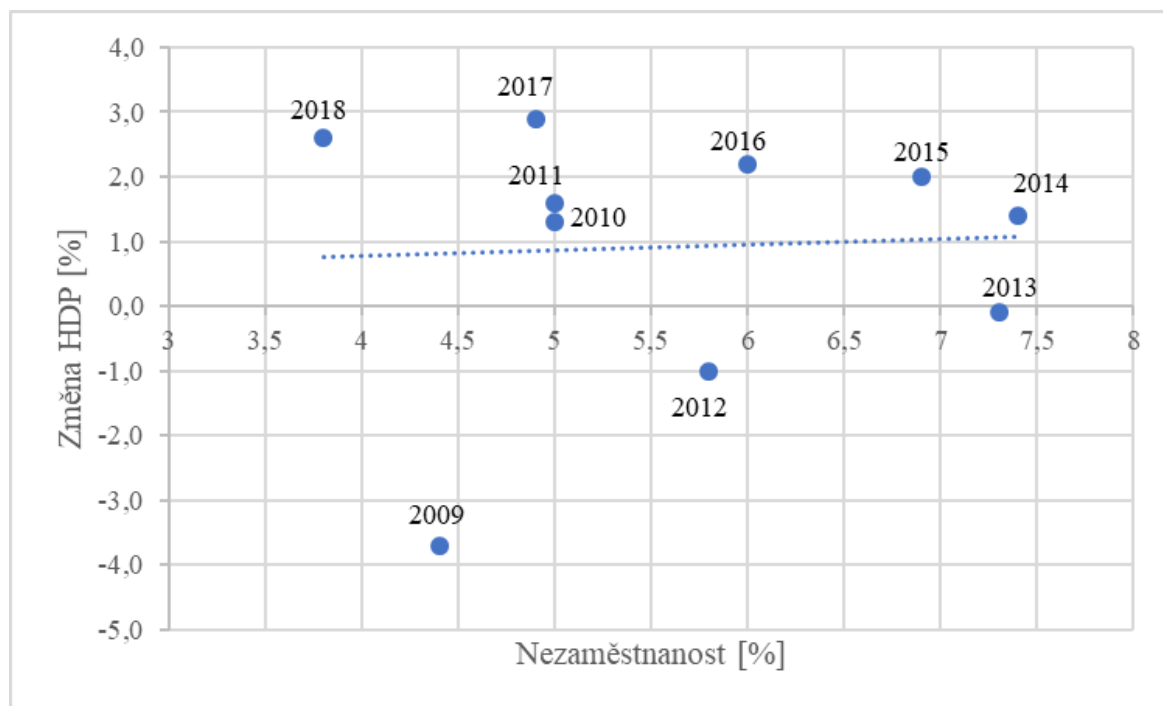
Zdroj: Zpracováno dle tabulky č. 6

Tabulka 7: Míra nezaměstnanosti a míra změny HDP v Nizozemsku (2009–2018)

Nizozemsko	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezaměstnanost	4,4	5	5	5,8	7,3	7,4	6,9	6	4,9	3,8
Změna HDP	-3,7	1,3	1,6	-1,0	-0,1	1,4	2,0	2,2	2,9	2,6

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 33: Vztah mezi mírou nezaměstnanosti a změnou HDP – Nizozemsko

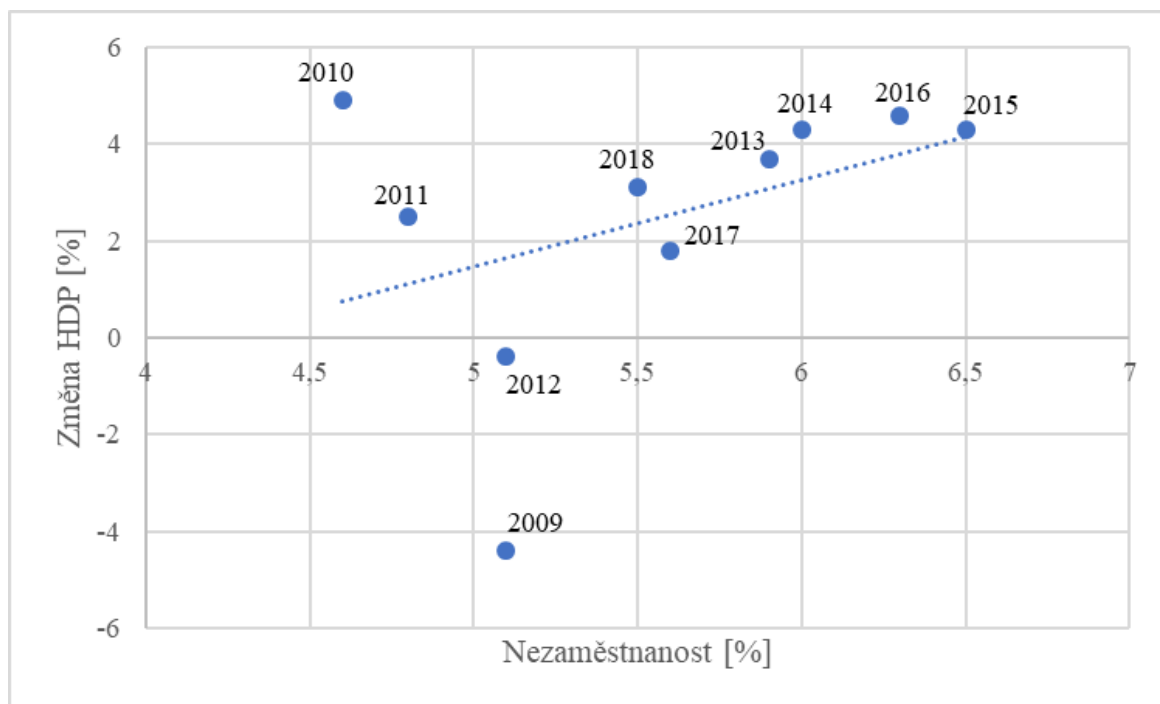
Zdroj: Zpracováno dle tabulky č. 7

Tabulka 8: Míra nezaměstnanosti a míra změny HDP v Lucembursku (2009–2018)

Lucembursko	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nezaměstnanost	5,1	4,6	4,8	5,1	5,9	6	6,5	6,3	5,6	5,5
Změna HDP	-4,4	4,9	2,5	-0,4	3,7	4,3	4,3	4,6	1,8	3,1

Zdroj: Zpracováno dle Eurostat

Graf 34: Vztah mezi mírou nezaměstnanosti a změnou HDP – Lucembursko

Zdroj: Zpracováno dle tabulky č. 8

Koeficienty determinace, které hodnotí kvalitu regresního modelu jsou v případě prvních dvou sledovaných zemí příliš nízké, než aby bylo možné přisuzovat údajům jakýkoliv význam. Konkrétně 0,18 %, respektive 0,27 %. V případě Lucemburska má koeficient determinace hodnotu přibližně 15 %. Takovýto model je z pohledu statistiky považován za slabý, nicméně už je možné mu přisuzovat váhu. Můžeme tedy tvrdit, že Okunův zákon byl alespoň v případě Lucemburska potvrzen a že tedy existuje korelace mezi mírou nezaměstnanosti a mírou změny HDP v zemi.

V případě, že bychom chtěli zvýšit vypovídající hodnotu modelů, bylo by nutné pracovat s podrobnějšími údaji a s delší časovou řadou.

Je tedy patrné, že se teorie liší od praxe. U Phillipsovy křivky lze hovořit o částečné platnosti. V některých sledovaných letech jsou výsledky pozorování v souladu s teorií, nikoliv však v rámci celé časové řady. O platnosti Okunova zákona nelze ve sledovaných případech při pohledu na hodnoty regresních koeficientů hovořit vůbec.

5 Přístupy k řešení nezaměstnanosti v zemích Beneluxu

Výkon politik zaměstnanosti patří do kompetencí jednotlivých států prostřednictvím příslušných ministerstev. V Belgii je vykonavatelem Ministerstvo práce a zaměstnanosti (volný překlad autora), v Nizozemsku drží obdobné kompetence Ministerstvo sociálních věcí a zaměstnanosti (volný překlad autora) a v Lucembursku je to pak Ministerstvo práce, zaměstnanosti, sociálních věcí a solidarity (volný překlad autora).

V tabulce č. 9 vidíme vyjádřené množství vládami vynaložených prostředků na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti jako procentuální podíl na HDP konkrétní země. Jedná se o data publikovaná OECD v roce 2015. Je patrné, že ve zobrazeném roce výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti jednoznačně převyšují ty na politiku aktivní. Aktuálnější data k aktivní politice zaměstnanosti v době psaní této práce nebyla k dispozici.

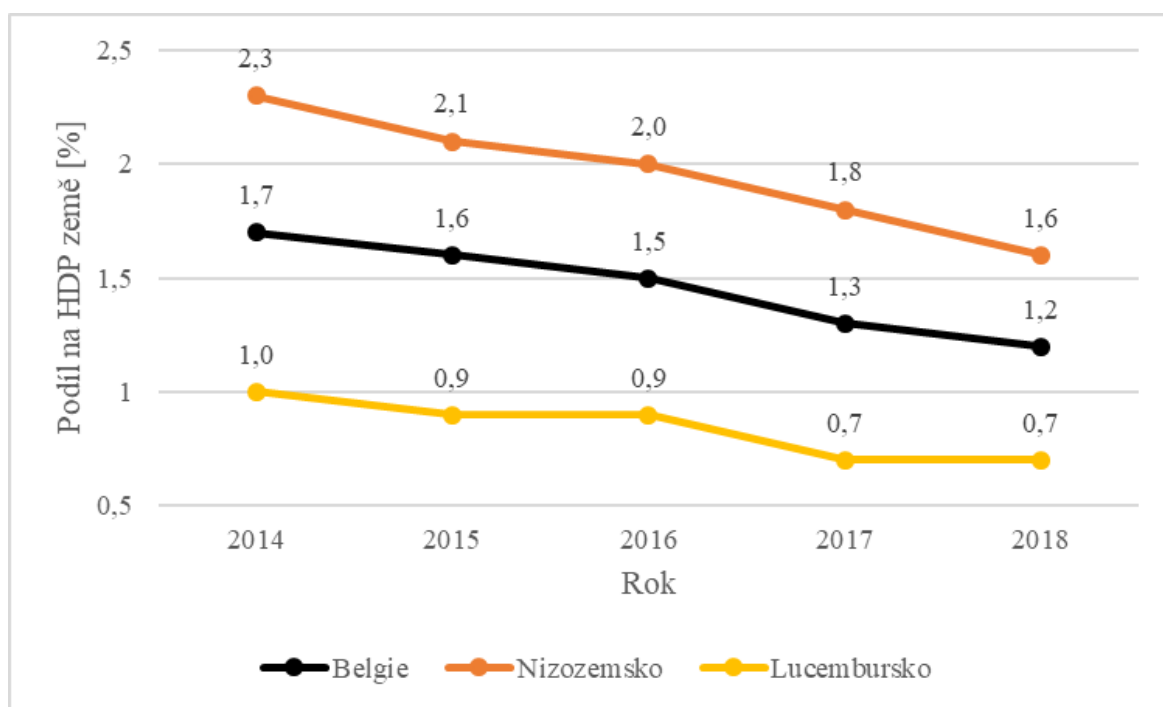
Tabulka 9: Výdaje na politiku zaměstnanosti (2015)

	Aktivní politika zaměstnanosti [% HDP]	Pasivní politika zaměstnanosti [% HDP]
Belgie	0,72	1,6
Nizozemsko	0,77	2,1
Lucembursko	0,66	0,9

Zdroj: Zpracováno dle dat OECD

Dále na grafu č. 35 vidíme časovou řadu, která vyjadřuje podíl výdajů jednotlivých sledovaných zemí v rámci pasivní politiky zaměstnanosti na HDP. V souvislosti s ekonomickým růstem a zároveň klesající nezaměstnaností ve sledovaných letech je logický trend poklesu těchto výdajů. Nejvýraznější pokles sledujeme v případě Nizozemska, a to až o 0,7 % HDP. V případě Belgie se jedná o pokles o 0,5 % HDP a v případě Lucemburska o 0,3 % HDP. Zároveň v posledních dvou sledovaných letech je u Lucemburska patrná stagnace těchto výdajů.

Graf 35: Podíl výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti na HDP (2014–2018)

Zdroj: Zpracováno dle zpráv jednotlivých zemí o vlastních rozpočtech na webu EK

5.1 Aktivní politiky zaměstnanosti

Belgie

Provádění aktivní politiky zaměstnanosti je ve sdílené kompetenci regionů, komunit a federální vlády. V roce 2015, kdy v souvislosti s historicky nejdelším vyjednáváním o vládě byla provedena tzv. 6. státní reforma, došlo k výraznému přenosu pravomocí v této oblasti na jednotlivé regiony. Jednotlivé regiony jsou tedy zodpovědné za organizaci rekvalifikačních kurzů, pracovních pobídek, přímou tvorbu pracovních míst, ale i kontrolu aktivit v souvislosti s hledáním zaměstnání. Organizaci těchto aktivit by měla předcházet diskuze s lokálními zaměstnavateli, výsledkem které by měla být identifikace potřebných profesí. Na základě toho dochází k vypisování jednotlivých kurzů a rekrutování zájemců. Každý region po této reformě disponuje vlastní institucionální soustavou úřadů, které zajišťují ať už aktivní nebo pasivní politiku zaměstnanosti.

Belgická federální vláda poskytuje daňové úlevy a dotace na platy nebo granty pro zaměstnavatele ochotné zaměstnat tělesně postižené osoby. Toto funguje v celé zemi na dobrovolné bázi. Výjimku představují státní instituce, které mají stanovenou kvótu 3 % na

zaměstnanec s postižením. Finance taktéž proudí do zakládání a provozu chráněných dílen, kde dochází k úspěšnému zapojování lidí s hendikepem do pracovního procesu.

Dle zjištění OECD je v posledních letech pozorováno zaměření aktivní politiky zaměstnanosti na mladou generaci (pod 30 let). Dochází k dlouhodobé aktivní podpoře studentských stáží, aby čerství absolventi při nástupu do prvního zaměstnání již částečně disponovali odbornými zkušenostmi. [35]

Belgická vláda finančně podporuje tvorbu „part-timeových“ pozic a pozic pro stáže, které jsou vhodné pro studenty nebo čerstvé absolventy. Zároveň se snaží nabízet podobné pozice ve vládních institucích. To vše jednak v koordinaci se soukromým sektorem, tak i se školami a univerzitami.

Lze zmínit konkrétní snahy o tvorbu dlouhodobých pracovních míst a tréninkových programů pro mladé. Příkladem může být snaha frankofonních Belgičanů v roce 2015. Tato komunita představila a zajistila financování pro 93 především tréninkových projektů v celkové hodnotě 360 milionů eur (138 milionů eur bylo uhrazeno skrz ESF). Cílem těchto projektů bylo snížit vysokou nezaměstnanost mladé generace v regionu Brusel.

Vláda Belgie se taktéž zapojuje do iniciativy The Youth Guarantee. Zde jsou zapojeny všechny členské státy. Podstatou je zajištění kvalitního zaměstnání, kontinuálního vzdělávání, kvalifikace a stáží právě pro mladou generaci.

Nizozemsko

Do aktivních opatření na trhu práce investovala nizozemská vláda nejvíce v období vrcholící finanční krize v letech 2009 až 2010. Jednalo se o částky v obou případech přesahující 4,5 milionů eur. V dalších letech investice klesaly. Pokles investic byl zapříčiněn převážně snížením investic na pracovní pobídky. Vedle pracovních pobídek byly nemalé prostředky vynaloženy na rekvalifikační kurzy, dotovaná pracovní místa nebo přímá tvorba pracovních míst.

Standardně jsou občanům dostupné tzv. „*Career centres*“, kde si lidé mohou domluvit pohovory a osobnostní nebo kariérní testy. Na základě těchto testů jim je poskytnuto odborné vedení při výběru vhodného zaměstnání. Způsobem, jakým se snaží nizozemská společnost reintegrovat na trhu práce dlouhodobě nezaměstnané osoby, jsou tzv. „*umístěnky*“ (překlad autora). Těmto osobám je nabídnuta konkrétní pozice, je však čistě na nich, zda se ji rozhodnou přijmout. [36]

Opatření, jako například pracovní pobídky, jsou řízena centrální nizozemskou vládou. Ostatní opatření jsou v plné nebo sdílené kompetenci jednotlivých nizozemských provincií, které své aktivity koordinují s aktuálními potřebami na jednotlivých dílčích trzích práce. Tato opatření byla hojně využívána v době finanční krize na konci předminulé dekády a částečně i v navazující hospodářské krizi. V současnosti, kdy se Nizozemsko pohybuje v žebříčcích na předních příčkách v míře nezaměstnanosti, nejsou některá opatření, jako třeba pracovní pobídky nebo dotování pracovních míst, příliš hojně využívána. [37]

Stejně tak jako všechny ostatní země Evropské unie je i Nizozemsko zapojeno v iniciativě *The Youth Guarantee*.

Nizozemská vláda vyvíjí i vlastní aktivity pro snížení zaměstnanosti mladé generace. V prvé řadě aplikuje tlak absolvování povinné školní docházky, která je v Nizozemsku do 18 let. Vláda dále investuje desítky milionů eur ročně na tvorbu pracovních studií. Další finance jdou soukromým zaměstnavatelům jako příspěvek na vytvoření právě takových pozic. [38]

Lucembursko

Mezi nejčastější nástroje aktivní politiky zaměstnanosti v Lucembursku patří přímé vytváření pracovních míst, poskytování dotací zaměstnavatelům na náklady práce a podpora cíleného najímání příslušníků problematických skupin (mladí, staří, minority, sociálně slabí). Cílené najímání se provádí tak, že dojde ke stanovení kvóty na počet osob, které budou přijaty a následně se tato kvóta naplňuje. Zaměstnavatel má možnost požádat vládu o příspěvek na vytvoření pozice, mzdu a zaškolení pro potenciálního zaměstnance. Vzhledem ke specifčnosti problematiky probíhá cílené najímání často prostřednictvím pracovních agentur.

V krizových letech patřily mezi nejčastější aplikace aktivní politiky finanční podpora a daňové úlevy pro zaměstnavatele při najmutí dlouhodobě nezaměstnaného.

Vedle zmíněných způsobů existuje v zemi i řada standardních způsobů provádění aktivní politiky zaměstnanosti. Existuje síť poradních a školicích středisek, jejichž cílem je poskytovat soustavnou podporu a zázemí těm nezaměstnaným, kteří mají zájem se znovuzapojit do pracovního režimu. Aplikace těchto opatření spadá většinou přímo na zaměstnavatele, kteří o ně přímo žádají příslušnou vládní instituci. [39]

Všechny sledované země využívají standardních prostředků v rámci aktivní politiky zaměstnanosti. Množství alokovaných financí do aktivní politiky zaměstnanosti se liší u každé země. Země se shodují v dlouhodobé aktuálnosti problematiky nezaměstnanosti mladé generace, a proto právě zde výrazně soustředí své snahy i finance. Lze tvrdit, že země vykonávají v tomto ohledu dobrou práci, protože jejich úrovně nezaměstnanosti jsou dlouhodobě relativně nízké a posledních letech mají klesající charakter.

5.2 Pasivní politiky zaměstnanosti

Belgie

Za věci související s pasivní politikou zaměstnanosti je zcela zodpovědná federální vláda prostřednictvím Ministerstva práce a zaměstnanosti a jemu příslušných institucí. Belgie má velmi kvalitní a fungující systém dávek, který je financován ze sociálního pojištění, které jednotliví zaměstnanci automaticky odvádějí ze svých platů. Srážka z hrubé mzdy je 13,7 %.

Podpora v nezaměstnanosti v Belgii spadá do kompetence National Employment Service (RVA), kde se nezaměstnaní registrují. Na základě posouzení jednotlivých případů, a to včetně komplexního posouzení jednotlivých domácností, jejich profesní minulosti a objemu vydělaných peněz v minulých letech, je nezaměstnanému jedinci poskytnuta finanční pomoc. [35]

Nezaměstnaní dostávají 65 % jejich poslední výplaty po dobu tří měsíců. V následujících devíti měsících dostávají 60 % z jejich poslední výplaty. V obou případech však existuje strop poskytovaných financí a to 2 466 eur během prvních šesti měsíců a 2 298 v průběhu druhých šesti měsíců. Chce-li nezaměstnaný dosáhnout na podporu v nezaměstnanosti musí se registrovat na úřadě RVA, který následně rozhodne o nároku. Belgický systém nestanovuje nejdelší možnou dobu pobírání podpory. [40]

Nizozemsko

Pasivní politika zaměstnanosti je prováděna výhradně centrální nizozemskou vládou a spadá do kompetencí Ministerstva sociálních věcí a zaměstnanosti a pod něj spadajícímu úřadu UWV (Employee Insurance Agency).

System je nastaven tak, že v prvních dvou měsících nezaměstnanosti je jedinci vypláceno 75 % z průměrné vydělané částky za období posledních dvanácti měsíců. V následujících dvou měsících je podíl snížen a vyplácí se 70 %.

Pro nárok na podporu v nezaměstnanosti je nutné splnit tzv. „podmínku 26 z 36“. To znamená, že osoba musela být zaměstnaná po dobu alespoň 26 týdnů z 36 týdnů předcházejících prvnímu dni nezaměstnanosti. Při splnění této podmínky má nezaměstnaný nárok na podporu v nezaměstnanosti po dobu tří měsíců. Horní hranice pro pobírání podpory je stanovena na 24 měsíců.

Zdroje financování podpory v nezaměstnanosti jsou získávány prostřednictvím systému sociálního pojištění, kdy každému zaměstnanému je ze mzdy stržena příslušná částka. [41] Tato částka odpovídá 27,65 % hrubé mzdy. Maximální roční odvod je však zastropen na hodnotě 55 927 eur. [42]

Lucembursko

Pasivní politika zaměstnanosti spadá do kompetencí Ministerstva práce, zaměstnanosti, sociálních věcí a solidarity, pod které spadá i lucemburský úřad práce (ADEM – Agence pour le développement de l'emploi).

Aby měl nezaměstnaný nárok na podporu v nezaměstnanosti, musí být rezidentem Lucemburska, být nezaměstnaný proti své vůli a být registrovaný v ADEM. Další podmínkou je, že osoba byla zaměstnaná alespoň na částečný úvazek po dobu alespoň 26 týdnů během 12 měsíců předcházejících registraci. Maximální doba podpory je rovna období, kdy dotyčný během posledních dvanácti měsíců pracoval. Pracoval-li v posledních dvanácti měsících po dobu osmi měsíců, má nárok na podporu v době trvání osmi měsíců.

Výše podpory je 80 % z průměrného hrubého výdělku za poslední 3 měsíce zaměstnanosti. Výše příspěvku však může být maximálně 2,5násobku minimální mzdy. Ta se v roce 2019 pohybovala přibližně na úrovni 2 000 eur. [43]

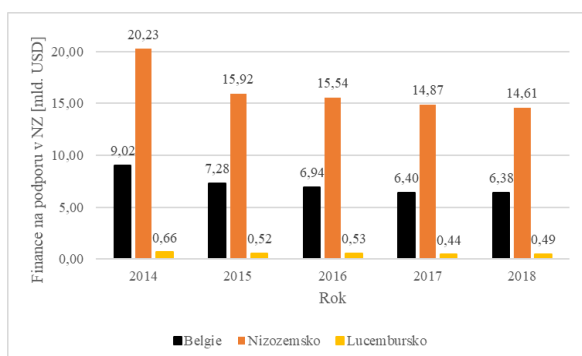
Financování podpory v nezaměstnanosti probíhá automatickým stržením částky z hrubé mzdy. Srážka je v současnosti na úrovni 25,12 %.

Nastavení pasivních politik zaměstnanosti je ve sledovaných zemích velmi podobné. Prováděna je prostřednictvím příslušných vládních úřadů. Způsob financování je veden skrze systém sociálního pojištění strhávaného ze mzdy zaměstnance. Zatímco v Nizozemsku a Lucembursku se srážky pohybují nad úrovní 25 %, v případě Belgie

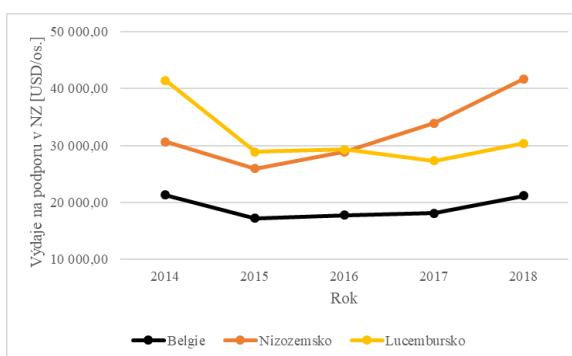
hovoříme o hodnotě o více než deset procent nižší. Zajímavou skutečností lze pozorovat v Belgii, kde na rozdíl od ostatních zemí neexistuje horní časová hranice pro pobírání podpory v nezaměstnanosti.

V úvodu této kapitoly bylo zmíněno, že vzhledem k charakteru chování ekonomiky v posledních letech klesal podíl výdajů zemí na pasivní politiku zaměstnanosti. Stejná skutečnost je patrná i na nominálních částkách v případě Belgie a Nizozemska. Lucembursko vzhledem ke své specifčnosti vykazuje pouze nepatrný pokles. Vzhledem ke způsobu přepočtu z úrovně HDP, byly částky ponechány v amerických dolarech (viz graf č. 36). Graf č. 37 uvádí přepočet celkového obnosu podpor v nezaměstnanosti na jednu nezaměstnanou osobu za rok.

Graf 36: Finance na pasivní politiku zaměstnanosti

Graf 37: Roční částka na nezaměstnaného

Zdroj: Zpracováno dle EK a WB

Zdroj: Zpracováno dle EK a WB

5.3 Využití podpůrných programů Evropského sociálního fondu

Belgie

Belgie aktivně využívá financování prostřednictvím ESF ke zvýšení kvalifikace pracovníků a k sociální kohezi. Centrální vláda aktivně apeluje na vzájemnou kooperaci jednotlivých regionů při tvorbě pracovních míst a provozování kvalifikačních a rekvalifikačních programů.

Belgické regiony prostřednictvím desítek až stovek různých programů investují peníze z ESF především do rozvoje kvalifikace za účelem přivést více lidí na trh práce. Investice probíhají na všech úrovních vzdělávacího systému. Cílem je podpořit ty nejvíce nezaměstnaností ohrožené skupiny, například čerstvé absolventy nebo dlouhodobě nezaměstnané. [44]

Pro období 2014–2020 byl také představen Operační program Vlámsko (*OP ESF Flanders 2014-2020*) s celkovým rozpočtem přesahujícím 1 miliardu euro. ESF z této částky pokryje celkem 398 milionů eur. Mezi priority tohoto programu patří podpora udržitelnosti, tvorba kvalifikovaných pracovních pozic a mobility pracovníků. Dále také chce investovat do vzdělávání jak jednorázového, tak celoživotního. Tyto priority spotřebují přibližně 60 % celkového rozpočtu operačního programu.

Asi 20 % financí je určeno pro podporu sociálního začleňování, podporu rovnosti a boji proti chudobě. Zacílení těchto projektů je na nejvíce rizikové skupiny obyvatelstva, například na Romy.

Další součástí operačního programu je přijetí strukturálních opatření, která budou motivovat starší generaci k pokračování v práci, případně přijmutí zkráceného úvazku penzisty. Tato opatření jsou aplikována jak na regionální, tak i na federální úrovni.

Očekávaným výsledkem Operačního programu Vlámsko je zajištění toho, aby na 250 tisíc lidí využilo možnosti vzdělávání, našlo si práci nebo začalo samostatně podnikat. [45]

Druhým významným operačním programem je Operační program Brusel-region hlavního města: Investice pro růst a zaměstnanost (*OP ESF 2014-2020 of the Brussels-Capital Region: “Investment for growth and jobs”*). Hodnota tohoto operačního programu byla stanovena na 98 milionů eur. 52 milionů eur bude pokryto z fondů EU.

Hlavním úkolem projektů v rámci tohoto operačního programu je podpora lepšího přístupu k pracovním pozicím pro všechny, boj proti diskriminaci a podpora začleňování znevýhodněných osob. V posledním zmiňovaném je brán zvláštní ohled na podporu mladých lidí při vstupu na trh práce.

Na podporu mladých lidí na trhu práce je vyčleněno přibližně 30 % z plánovaného rozpočtu. Finance jsou alokovány do informačních kampaní ohledně fungování na trhu práce pro studenty a čerstvé absolventy. Další finance jsou využity pro poskytnutí konkrétních pracovních nabídek zaměstnání, částečných úvazků a stáží. Očekává se, že na konci období bude až 3 900 osob disponovat pracovní zkušeností zprostředkovanou skrze tento operační program.

Až 40 % z celkového objemu financí je alokováno směrem k opatřením, která mají lidem usnadnit přístup a pohyb na trhu práce. Tato opatření zjednoduší posuzování

vhodnosti pracovních nabídek pro jednotlivé uchazeče. Zároveň skrze tyto programy chce vláda apelovat na rozvoj „freelancingu“ a především podnikání s ohledem na možnost velmi snadné přeshraniční mobility pracovníků.

Další prostředky jsou investovány do zlepšení sociální a profesní integrace. Tím se rozumí například investice do budování jeslí a školek pro děti rodičů, kteří se chtějí vrátit na trh práce. Dalším důležitým faktorem je boj proti všem formám diskriminace, především na základě pohlaví a na základě různých zdravotních nebo tělesných postižení. [46]

Třetím prováděným operačním programem je Operační program Valonsko-Brusel 2020.eu (*ESF OP Wallonie-Bruxelles 2020.eu*). Rozpočet tohoto programu dosahuje hodnoty téměř 1,2 miliardy eur z čehož 614 milionů eur je kryto z fondů EU. Obecným cílem tohoto programu je zvyšování produktivity a snižování nezaměstnanosti. Mezi další cíle patří sociální inkluze. Program cílí na nejvíce zranitelné skupiny obyvatel, především na dlouhodobě nezaměstnané a mladé.

Mezi hlavní oblasti investic patří investice do udržitelného začleňování mladých na trhu práce. Hlavním cílem je co nejvíce usnadnit přechod ze školy na trh práce, respektive do zaměstnání. Toho chtějí dosáhnout především formou stáží, kurzy a možností zapojit ještě studující do pracovního procesu. Další investice putují na osoby, které nedosáhly potřebného vzdělání. Cílem je, že na konci období 18 300 osob zvýší svoji kvalifikaci, 15 600 osob bude motivováno dále studovat a prohlubovat si odbornou kvalifikaci a 18 000 najde stabilní a kvalitní zaměstnání.

Asi 38 % rozpočtu je alokováno na podporu sociální a profesní integrace problematických osob a osob s vyloučených lokalit. Výsledkem by mělo být snížení stigmatizace z důvodu chudoby, špatného vzdělání, etnického původu nebo pohlavní identity. Ve výsledku se očekává až 12 400 osob, které budou dále vyhledávat stabilní zaměstnání, případně vzdělání.

Dalších přibližně 35 % financí je věnováno rozvoji vzdělávacích a kvalifikačních systémů. Zvláštní ohled je věnován prohlubování odbornosti aspirantů na technické a technologické pozice, ale i u manuálních profesí. Z dlouhodobého hlediska by měla mít tato opatření pozitivní vliv na zaměstnatelnost lidí a konkurenceschopnost firem na trhu.

I tento operační program důsledně apeluje na schopné lidi a snaží se podporovat celoživotní vzdělávání, freelancing nebo zakládání vlastního podnikání. [47]

Nizozemsko

Nizozemsko v období 2014-2020 pracuje pouze s jedním operačním programem, kterým je Operační program ESF 2014-2020 (*Operational Programme ESF 2014-2020*). Prostřednictvím tohoto operačního programu má nizozemská vláda v úmyslu investovat více než jednu miliardu eur, z čehož více než 500 milionů eur je hrazeno z fondů EU. Vláda si těmito investicemi klade za cíl posílení ekonomického růstu a tvorbu pracovních míst ve všech regionech.

Přes 70 % financí putuje na „inkluzi skrze vzdělání a zaměstnanost“. Toto se týká především sociálně slabých a různými formami vyloučených osob. Tito lidé jsou na míru šitými formami (re)kvalifikace a osobního vedení reintegrovaní zpět na trh práce. Je nutné podotknout, že tento individuální přístup nemá vyhovovat pouze konkrétní osobě. Musí zároveň vyhovovat i konkrétní nizozemské provincii, kde osoba žije a která tuto inkluzi provádí.

Dalších přibližně 20 % financí putuje na zajištění udržitelnosti zaměstnanosti. Tyto finance jsou investovány do opatření, které mají za cíl zajistit „zdravé stárnutí“ pracovní síly, organizaci a reorganizaci pracovního prostředí a pracovních podmínek za účelem udržení stárnoucí pracovní síly déle v zaměstnání.

Zbylé finance jsou investovány do speciální podpory čtyř nejvýznamnějších nizozemských měst. Konkrétně se jedná o města Amsterdam, Rotterdam, Utrecht a Haag. Tyto peníze jsou vynaloženy na vytvoření místních „pracovních iniciativ“, jejichž cílem je odbourání existující dysbalance mezi nabídkou a poptávkou na pracovním trhu ve zmíněných sídlech. [47]

Lucembursko

V období 2014-2020 je v Lucembursku aktivní pouze jeden operační program a tím je Operační program ESF 2014-2020 (*OP ESF 2014-2020*) s rozpočtem 40 milionů eur. Z této částky je více než 20 milionů eur hrazeno z fondů EU. Projekty v rámci operačního programu mají přispět k tvorbě nových pracovních pozic a posílení sociální koheze v Lucembursku. Zacílení programu je především na ty nejvíce znevýhodněné příslušníky populace. Dále také na sektory s největším vlivem na růst zaměstnanosti v zemi. Investice jsou prováděny v koordinaci národních a regionálních institucí.

Peníze z programu jsou v první řadě alokovány do způsobů propagace možností, jak nabýt nové zkušenosti a zvýšit vlastní kvalifikaci, mezi osobami hledajícími zaměstnání. Specifická pozornost je věnována osobám starším 45 let. Dalším cílem je zajištění udržitelné integrace mladé generace na pracovním trhu.

Dalším bodem zaměření programu je snaha o snižování celkové míry nezaměstnanosti, a to převážně u mladé generace. V rámci projektů rezonuje důrazný apel na reintegraci těch, kteří se dobrovolně nepohybují na trhu práce, zpět na pracovní trh. Jde především o ty osoby, které žijí ze státní podpory nebo o osoby, které dlouhodobě stagnují na pozicích s minimální mzdou.

Posledním bodem jsou investice do vzdělávání, tréninků, školení a celoživotního vzdělávání. Cílem těchto aktivit je zvýšení schopností a kvalifikace pracovníků. Především těch ve věku nad 45 let. Jako výsledek těchto investic se očekává zvýšení kvalifikace těch, kteří usilují o zaměstnání. Dále také zvýšení zaměstnanosti žen, starších lidí a imigrantů. [48]

Sledované země představily vlastní operační programy v rámci ESF, ze kterých jsou následně alespoň částečně hrazeny jednotlivé projekty. Zatím co Nizozemsko a Lucembursko pracují pouze s jedním programem, Belgická vláda se rozhodla agendu rozdělit na tři samostatné programy. Kombinovaná hodnota belgických programů je výrazně vyšší (přes 150 %) v porovnání s populačně větším Nizozemskem.

Při rozpočítání hodnoty operačních programů na obyvatele, vychází v programovém období 2014–2020 na každého občana Belgie v průměru přibližně 144 eur. Více než o polovinu nižší částka připadá na každého občana Lucemburska. Konkrétně přibližně 65 eur na osobu. V případě Nizozemska hovoříme o částce 57 eur na osobu. Tyto částky korespondují s charakterem ekonomik zemí. Belgie jako nejchudší z těchto zemí čerpá nejvýznamnější podporu. U Nizozemska, které je bohatší, je částka nižší. Vzhledem k velikosti Lucemburska, jeho populaci a charakteru jeho ekonomiky není vhodné zemi s ostatními srovnávat.

6 Výsledky a diskuse

Trojice zemí Beneluxu–Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, patří v rámci Evropy mezi ekonomicky vyspělé a bohaté země. Veřejný sektor, vlády i státní finance jsou dlouhodobě stabilní. Země se nepotýkají s žádnými zásadními existenčními problémy. Obecná míra nezaměstnanosti je v případě všech tří zemí pod průměrem Evropské unie i Eurozóny. Nejlépe ze srovnání vychází Nizozemsko, které vedle České republiky a Německa uzavírá trojici zemí s nejnižší mírou nezaměstnanosti (údaje z listopadu 2019). Lucembursko se v žebříčku členských zemí s podprůměrnou nezaměstnaností nachází přibližně v polovině a Belgie v poslední čtvrtině. Země si tyto pozice drží dlouhodobě a stabilně.

Co se týče absolutního počtu nositelů pracovní síly v jednotlivých zemích, pozorujeme u všech zemí souhlasný trend jeho zvyšování. Nejvýraznější nárůst byl ve sledovaném období pozorován v Nizozemsku, a to o více než půl milionu osob. V případě Belgie se jednalo asi o 370 tisíc osob. Nejmenší přírůstek byl identifikován v Lucembursku, a to přibližně 85 tisíc osob. Porodnost ve sledovaných zemích je nízká, lze tedy tvrdit, že populační přírůstek, respektive přírůstek nositelů pracovní síly je dán především migrací. V případě Belgie a Nizozemska hovoříme o dvou skupinách imigrantů. Jednu skupinu představují občané dalších členských zemí EU, druhou skupinu, v souvislosti s tzv. migrační krizí, který vyvrcholila v roce 2015, představují imigranti ze třetích zemí. Lucembursko není imigrací ze třetích zemí tolik postiženo a většina příchozích jsou tedy občané z ostatních členských zemí EU.

Společným problémem zemí Beneluxu je vysoká nezaměstnanost mladé generace ve věku 15–24 let. Tyto země však nejsou jediné, které tomuto problému čelí. Jedná se o celoevropský, potažmo celosvětový problém. Evropské země, tedy i země Beneluxu, se problému snaží čelit především investicemi do kvalitního vzdělávání, které kombinuje teorii a praxi, aby absolventi byli po ukončení studií schopni být okamžitým přínosem pro potenciální zaměstnavatele. Druhou stranou téže mince je nezaměstnanost nedostudovaných osob. Zde vlády tlačí a motivují studenty, především na nižších stupních vzdělávacího systému, aby svá studia úspěšně dokončili. Je otázkou, jak účinné tyto snahy jsou, respektive jaký rozdíl v množství „studentů-odpadlíků“ by se ve skutečnosti projevil.

Za zmínku stojí způsob, jakým úřad Eurostat stanovuje věkové kategorie v rámci sledování struktury míry nezaměstnanosti podle věku. První je věková kategorie 15–24 let. Interval má tedy rozsah 9 let. Věkový rozsah zahrnuje mladou generaci. Do intervalu patří jak studijní odpadlíci, tak i úspěšní absolventi jak sekundárního, tak i terciálního vzdělávání. Je možné, že právě z důvodu velkého rozsahu a faktu, že interval obsahuje několik různě vzdělaných kategorií osob, se hodnoty míry nezaměstnanosti pohybují v tak vysokých číslech.

Ostatní věkové kategorie více méně korespondují s běžnými lidskými životními etapami. Kategorie 15–74 let zahrnuje kompletní soubor nezaměstnaných ekonomicky aktivních osob. Kategorie 20–64 let se od předchozí kategorie odlišuje odečtením příliš mladých a příliš starých osob. Zahrnuje tedy osoby přibližně od doby ukončení sekundárního vzdělání až do důchodového věku. Další kategorie 25–29 let zahrnuje osoby na vrcholu produktivity. V porovnání s ostatními kategoriemi (s výjimkou 15–24) je často nepatrně vyšší. To je dáno odchody na mateřskou a rodičovskou dovolenou. Tyto osoby poté často zažívají potíže při znovuzачlenění na pracovní trh. Zde se nabízí prostor pro jednotlivé země, jak intenzivněji využít svých možností, aby těmto osobám návrat na trh práce usnadnily. Další kategorie 25–54 let rozšiřuje předchozí kategorii o další roky, kdy je většina pracovní síly produktivní, a ještě nezažívá příliš obtíží při hledání zaměstnání. Poslední kategorií je 55–64 let a zahrnuje osoby těsně před dosažením důchodového věku.

Při srovnání nezaměstnanosti podle pohlaví pozorujeme v zemích Beneluxu velmi podobné skutečnosti. V případě všech tří zemí hovoříme o výrazně nižších hodnotách v porovnání s hodnotami za celou Evropskou unii a Eurozónu. Ze srovnání mezi zeměmi vychází nejhůře Belgie. Lucembursko společně s Nizozemskem nabývá velmi podobných hodnot, které jsou oproti Belgii přibližně o dva procentní body nižší. Belgie zároveň byla jediná země, u které v některých sledovaných letech převyšoval procentuální počet nezaměstnaných mužů nad procentuálním počtem nezaměstnaných žen.

Poslední strukturou, která byla podrobena zkoumání je struktura míry nezaměstnanosti podle úrovně dosaženého vzdělání. Všechny tři zkoumané země vykazují podobné změny v průběhu let. V porovnání s hodnotami za celou Evropskou unii a Eurozónu nabývají nižších hodnot. Jedinou výjimku představuje rok 2018, kdy byla míra

nezaměstnanosti osob s ukončeným terciálním vzděláním v Lucembursku nepatrně vyšší než průměrná hodnota v Evropské unii.

Zajímavé výsledky poskytuje kapitola 4.3, kde byla ověřována platnost Phillipsovy křivky a Okunova zákona. V případě Phillipsovy křivky lze hovořit pouze o částečné platnosti. Teorii stoprocentně neodpovídaly hodnoty ani jedné ze sledovaných zemí. Nejvíce patrný soulad byl pozorován v případě Belgie a Lucemburska. V případě Nizozemska byl odklon skutečných hodnot od teorie výraznější.

William Phillips formuloval svoji teorii před více než půl stoletím. Zatímco v 50. letech mohla platit, od té doby došlo k zásadním změnám v charakterech a propojenosti snad téměř všech ekonomik světa vlivem globalizace a s tím související větší integrace (např. EU). V průběhu let byly formulovány různé modifikace, o žádné se však nedá tvrdit, že by byla plně platná.

Výsledky v případě ověření Okunova zákona jsou nejednoznačné a korelace mezi změnou nezaměstnanosti a změnou HDP nebyla v případě subjektů této práce prokázána. V případě Belgie a Nizozemska nabývaly koeficienty determinace příliš nízkých hodnot k tomu, aby bylo možné považovat model za statisticky významný. V případě Lucemburska byla hodnota koeficientu determinace vyšší, avšak samotný model stále nelze považovat za statisticky významný.

Podobně jako v případě Phillipsovy křivky byl i Okunův zákon formulován před více než půl stoletím. Lze tvrdit, že byl formulován na základě jiných skutečností, než pozorujeme v dnešním světě. Ekonomové se shodují na pouze omezené využitelnosti Okunova zákona, například k predikcím změn HDP. V krátkém období má pro predikce pouze omezenou platnost. Pro predikce v dlouhém období byl již mezi odborníky zavrhnut.

Z dalšího studia je patrné, že všechny sledované země využívají stejných prostředků při provádění aktivní i pasivní politiky zaměstnanosti.

V rámci aktivní politiky zaměstnanosti využívají země tradičních způsobů. Ať už se jedná o zaškolovací nebo rekvalifikační kurzy, poradenská centra, přímou tvorbu anebo přímou finanční podporu při tvorbě pracovních pozic. Pozitivní zjištění představuje skutečnost, která je běžná v Belgii a Nizozemsku. Zde spadá systém zaškolování a

rekvalifikace do kompetencí nižších územně-správních jednotek, které mají povinnost provádět konzultace s místními zaměstnavateli. Dochází ke koordinaci snah zaměstnavatelů obsadit požadované místo a snahou samosprávného celku poskytnout k tomu adekvátního uchazeče. Tato koordinace je velmi pozitivní v tom smyslu, že nedochází k utrácení peněz za vzdělávání jedinců, kteří poté na trhu práce stejně nenajdou uplatnění. Z celospolečenského hlediska jde o snahu zbytečně neplýtvat veřejnými penězi a zároveň neplýtvat časem konkrétních zájemců o práci. Je důležité zmínit, že z celoevropského pohledu se nejedná o standard. Mnohé další země Evropské unie tedy mají možnost na příkladu Belgie a Nizozemska čerpat větší či menší inspiraci.

Financování pasivní politiky zaměstnanosti je v případě všech tří zemí prováděno povinným odvodem z hrubé mzdy. I vzhledem k podobnosti zemí Beneluxu je zajímavá skutečnost, že Belgie procentuální výší odvodu na sociální pojištění poměrně vybočuje z trendu nastaveným a provozovaných zbylými zeměmi. Odvody na sociální pojištění občanů Belgie jsou o více než 10 % nižší než pro občany Nizozemska, respektive občany Lucemburska. Další zajímavou skutečností je zjištění, že nezaměstnaný občan Belgie, projevuje-li aktivní, avšak neúspěšnou snahu hledat zaměstnání, má teoretickou možnost čerpat podporu v nezaměstnanosti po neomezenou dobu. Zde pochopitelně existuje riziko, že této skutečnosti využívají někteří nepřilíš poctiví občané a žijí tak dlouhodobě na účet belgických daňových poplatníků. Jedná se však o nedokonalost systému, kterou belgická vláda zřejmě nepovažuje za palčivou, a tedy se v současnosti nevěnuje pozornost snahám tento systém změnit.

V souvislosti růstem HDP a klesající nezaměstnaností u sledovaných zemí jsou částky vynakládané na pasivní politiku nezaměstnanosti rok od roku nižší nebo stagují. To platí z pohledu procentuálního podílu na HDP země.

Země Beneluxu aktivně čerpají prostředky z Evropského sociálního fondu. Jednotlivé vlády formulovaly komplexní operační programy, které jsou vždy z podstatné části spolufinancovány jednotlivými vládami a prostředky z ESF. Na základě těchto operačních programů jsou následně financovány jednotlivé projekty, kterých je každý rok představeno stovky. Jedná se o praxi běžnou ve všech členských zemích, země Beneluxu zde tedy nijak nevybočují.

Nominálně v rámci projektů hrazených z ESF nejvíce investuje Belgie, následuje Nizozemsko a poté Lucembursko. Při přepočtu prostředků na obyvatele jednotlivých zemí opět dominuje Belgie, která je následovaná Lucemburskem a trojici uzavírá Nizozemsko.

Vzhledem ke skutečnosti, že míry nezaměstnanosti všech tří sledovaných zemí se pohybují relativně nízko, tak lze tvrdit, že jednotlivé země využívají disponibilních prostředků, metod a financí poměrně efektivně. Nabízí se otázka, jaké změny přinese očekávané ochlazení světové ekonomiky v následujících letech. Případná krize může mít zcela zásadní vliv na propad životní úrovně v jednotlivých zemích, respektive nepříznivý vliv na celkovou kondici jednotlivých ekonomik.

Dalším faktorem, který na sledované ukazatele bude mít jednoznačně vliv je nastupující trend „Průmysl 4.0“, tedy trend digitalizace a automatizace, který již v dnešní době má negativní vliv na rušení některých, především manuálních pracovních pozic. Do budoucna lze tedy čekat nástup problematiky související s rušením, především nízko kvalifikovaných pozic. Je tedy na jednotlivých zemích, zda a jakým způsobem se dokážou těmto novým skutečnostem postavit a přizpůsobit.

7 Závěr

Nezaměstnanost je fenomén, který prostupuje každou společností – vyspělou i rozvojovou. Jednotlivé země napříč světem vykazují snahy držet míru nezaměstnanosti na nízké a stabilní úrovni. Cílem této práce bylo vyhodnotit stav nezaměstnanosti v zemích Beneluxu a posoudit aktivity těchto zemí v rámci výše zmíněných snah. S ohledem na stanovené cíle byly dále srovnávány hodnoty míry nezaměstnanosti mezi jednotlivými sledovanými zeměmi, stejně tak i vůči hodnotám celé Evropské unie a Eurozóny. Dílčími cíli bylo vyhodnotit aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti, a ověřit platnost dvou významných ekonomických teorií – Phillipsovy křivky a Okunova zákona.

Na základě podrobné analýzy míry nezaměstnanosti ve sledovaných zemích lze konstatovat, že země Beneluxu dosahují relativně nízkých a stabilních hodnot. Sledované skutečnosti si jsou v rámci Beneluxu velmi podobné. Podobnost je nejvýraznější především mezi Belgií a Nizozemskem. Vzhledem ke geografické i populační velikosti a charakteru ekonomiky Lucemburska je v tomto případě podobnost méně výrazná. V rámci EU i Eurozóny patří sledované země mezi členské země s nadprůměrnými hodnotami sledovaných ukazatelů.

Sledované země vykazují standardní aktivity v rámci aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti. Pozitivní skutečnost představuje fakt, že belgické a nizozemské municipality jsou povinny při zaškolování a rekvalifikaci konzultovat tyto aktivity s lokálními zaměstnavateli. Tato skutečnost představuje možnou inspiraci pro ostatní členské země, jak efektivněji provádět aktivní politiku zaměstnanosti. Stejnou inspiraci mohou čerpat i špičky EU. Vyžadování totožných postupů po všech členských státech může představovat výraznou úsporu, respektive efektivnější vynaložení peněz evropských daňových poplatníků.

Pasivní politika zaměstnanosti je v zemích Beneluxu prováděna standardně. Negativní skutečností je teoretická možnost Belgičanů pobírat podporu v nezaměstnanosti po neomezenou dobu. Tato skutečnost by neměla sloužit jako inspirace pro další členské země ani pro nepoctivé osoby, které by chtěly tohoto stavu zneužívat. Naopak se nabízí šance pro místní zákonodárce vyvinout snahu tuto skutečnost zrušit.

Na základě snahy ověřit platnost výše zmíněných ekonomických teorií bylo dospěno ke zjištění, že nelze hovořit o stoprocentní platnosti ani Phillipsovy křivky ani Okunova zákona. Tyto teorie jsou dnes považovány za zastaralé. Vzhledem k tomu, že byly

formulovány v dobách výrazně rozdílného ekonomického prostředí, je jejich platnost v současnosti velmi omezená.

Závěrem lze konstatovat, že na základě nastudované problematiky v kombinaci s výsledky analýz a srovnání si stojí země Beneluxu velmi dobře a čelí slušné perspektivě i pro minimálně blízkou budoucnost. Je otázkou, zda nastanou neočekávané situace, které by mohly tyto skutečnosti nějakým způsobem narušit.

8 Seznam použitých zdrojů

[1] Buriánek Jiří, 2017, Deskripce – sociologická encyklopedie [online]. [Cit, 14. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.encyklopedie.soc.cas.cz/w/Deskripce>

[2] First Visit – Eurostat. European Commission [online]. [cit. 14. 4. 2018]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/help/first-visit>

[3] HOLMAN, Robert. Základy ekonomie: pro studenty vyšších odborných škol a neekonomických fakult VŠ. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-007-2.

[4] DVOŘÁKOVÁ, Zuzana. Management lidských zdrojů. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-893-4.

[5] COLLINS, John. The General Theory of Employment, Interest and Money. London: The Macat Library, 2017. ISBN 978-1912127900

[6] Labor Market. Investopedia: Sharper insight, better investing. [online]. Investopedia 2019 [cit. 28.10.2019]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/l/labor-market.asp>

[7] Trh práce – Mikroekonomie – Miras. [online]. 2000 [cit. 22.03.2019]. Dostupné z: <https://www.miras.cz/seminarky/mikroekonomie-n11-trh-prace.php>

[8] KLEMMER, Paul a Rüdiger WINK, ed. Preventing unemployment in Europe: a new framework for labour market policy. Cheltenham: Edward Elgar, 2000. ISBN 1-84064-513-X.

[9] Dwivedi, D. N. Macroeconomics: Theory and Policy. 1. vydání, USA: Tata McGraw-Hill Education, 2005. ISBN 9780070588417.

- [10] Revenga, Ana; Riboud, Michelle; DEC; Revenga, Ana**Riboud, Michelle**DEC. 1993. Unemployment in Mexico: its characteristics and determinants (English). Policy, Research working paper; no. WPS 1230. Washington, DC: World Bank. <http://documents.worldbank.org/curated/en/621071468757231015/Unemployment-in-Mexico-its-characteristics-and-determinants>
- [11] STIRATI, Antonella. The theory of wages in classical economics: a study of Adam Smith, David Ricardo, and their contemporaries. Brookfield, Vt., USA: E. Elgar, c1994. ISBN 1852787104.
- [12] Unemployment - Unemployment rate - OECD Data. OECD Data [online]. [cit. 14.04.2019]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>
- [13] HUSSMANN, Ralf, Farhad MEHRAN a Vijaya VARMA. Surveys of economically active population, employment, unemployment, and underemployment: an ILO manual on concepts and methods. Geneva: International Labour Office, 1990. ISBN 9221065162.
- [14] Unemployment: Definition, How It's Used, Causes, Impact. The Balance—Make Money Personal [online]. [Cit. 14. 4. 2019] Dostupné z: <https://www.thebalance.com/what-is-unemployment-3306222>
- [15] ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9.
- [16] NOVÝ, Ivan a Alois SURYNEK. Sociologie pro ekonomy a manažery. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1705-0.
- [17] MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-08-3.

[18] Capitalism and unemployment — a Marxist view | Green Left Weekly. Green Left Weekly | Activist news and media for the 99 % [online]. [Cit. 16. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.greenleft.org.au/content/capitalism-and-unemployment-â□□-marxist-view>

[19] Disguised Unemployment in India: A Probing Look | My India. India Map, Map of India [online]. 2019 Maps of India All Rights Reserved [online]. [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <https://www.mapsofindia.com/my-india/social-issues/disguised-unemployment-in-india-a-probing-look>

[20] NĚMCOVÁ, Ingeborg a Milan ŽÁK. Hospodářská politika. Praha: Grada, 1997. ISBN 8071694622.

[21] STIGLITZ, Joseph E. Employment, social justice and societal well-being. International Labour Review, 2002, 141.1-2: 9-29.

[22] DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivanka KOHOUTOVÁ. Sociální politika. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.

[23] DVORÁKOVÁ, Zuzana. Řízení lidských zdrojů. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice ekonomie. ISBN 9788074003479.

[24] Evropská strategie zaměstnanosti – Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování – Evropská komise. European [online].

Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=cs>

[25] Rozhodnutí Rady EU 2015/1848 o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států

[26] JENÍČEK, Vladimír. Vyvážený rozvoj: na globální a regionální úrovni. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-195-6.

[27] Rozhodnutí Rady EU 1304/2013 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1081/2006

[28] Evropský sociální fond - Evropská komise. European Commission [online]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=cs>

[29] Belgium Economy Profile 2019. IndexMundi - Country Facts [online]. Dostupné z: https://www.indexmundi.com/belgium/economy_profile.html

[30] Unemployment in Brussels at lowest level since 1992 | Flanders News. 301 Moved Permanently [online]. Dostupné z: <https://www.vrt.be/vrtnws/en/2019/11/05/unemployment-in-brussels-at-lowest-level-since-1992/>

[31] Netherlands Government Budget. TRADING ECONOMICS | 20 million INDICATORS FROM 196 COUNTRIES [online]. Copyright ©2020 TRADING ECONOMICS [cit. 23.01.2020]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/netherlands/government-budget>

[32] The Biggest Industries In The Netherlands - WorldAtlas.com. World Map / World Atlas / Atlas of the World Including Geography Facts and Flags - Worldatlas.com - WorldAtlas.com [online]. 2020 worldatlas.com [cit. 27.01.2020]. Dostupné z: <https://www.worldatlas.com/articles/which-are-the-biggest-industries-in-the-netherlands.html>

[33] Luxembourg: immigration rate 2008-2018 | Statista. • Statista - The Statistics Portal for Market Data, Market Research and Market Studies [online]. Copyright © Statista 2020 [cit. 28.01.2020]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/594779/immigration-rate-in-luxembourg/>

[34] Migration and migrant population statistics in EU-28 | The European Migration Network. The European Migration Network | [online]. Dostupné z: <https://emn.ie/useful-statistics/migration-and-migrant-population-statistics-in-eu-28/>

[35] Van Dooren, G., Struyven, L. & Cooman, S. (2014). National report on the labour market position of vulnerable groups in Belgium. Leuven: University of Leuven. [cit. 03.03.2020]. Dostupné z:

[http://www.inspires-research.eu/userfiles/D2_1%20National%20report%20Belgium\(1\).pdf](http://www.inspires-research.eu/userfiles/D2_1%20National%20report%20Belgium(1).pdf)

[36] LAMMERS, Marloes, Kok, Lucy. Long term effects of active labour market policies. [online]. (PDF). [cit. 03.03.2020]. Amsterdam: SEO Amsterdam Economics, Dostupné z: http://www.seo.nl/uploads/media/DP_90_Long_term_effects_of_active_labour_market_policies.pdf

[37] Tijdens, Kea. Labour Market Measures in the Netherlands 2008–13: The Crisis and Beyond. [online]. (PDF). Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---inst/documents/publication/wcms_449931.pdf

[38] Youth and employment | Youth Policy | Government.nl. Information from the Government of The Netherlands | Government.nl [online]. Dostupné z: <https://www.government.nl/topics/youth-policy/youth-and-employment>

[39] Active labour market policy use in Luxembourg: evidence from a firm survey | SpringerLink. Home - Springer [online]. Copyright © 2020 Springer Nature Switzerland AG. Part of [cit. 03.03.2020]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1186/s12651-019-0262-3#Sec10>

[40] Unemployment benefits | Flanders.be. Vlaanderen.be | De officiële website van Vlaanderen [online]. Dostupné z: <https://www.vlaanderen.be/en/working/unemployment-benefits>

[41] Unemployment benefits in the Netherlands | I amsterdam. [online]. Copyright © 2020 I amsterdam [cit. 03.03.2020]. Dostupné z: <https://www.iamsterdam.com/en/work/employment-laws-and-benefits/unemployment-benefits>

[42] Expat Guide to The Netherlands | Expatica. Expatica | The largest online resource for expat living [online]. Copyright © 2000 [cit. 03.03.2020]. Dostupné z: <https://www.expatica.com/nl/about/gov-law-admin/social-security-in-the-netherlands-your-dutch-social-security-benefits-100578/#whopays>

[43] Applying for unemployment benefit as an employee | Portail de l'emploi [online]. [cit. 03.03.2020]. Dostupné z: <https://adem.public.lu/en/demandeurs-demploi/demander-indemnites-chomage/residents/salaries.html>

[44] The ESF in Belgium. European Commission. [online]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=371&langId=en>

[45] Operational Programme ESF Flanders 2014-2020 - Regional Policy-European Commission. European Commission. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/belgium/2014be05sfop002

[46] Brussels-Capital Region: Investment for growth and jobs. European Commission. [online]. [cit. 07.03.2020]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/opempl/detail.cfm?cci=2014BE05M9OP002&lan=en

[47] Operational Programmes. European Commission. [online]. [cit. 07.03.2020]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=576&langId=en>

[48] Luxemburg ESF. European Commission. [online]. [cit. 07.03.2020]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/opempl/detail.cfm?cci=2014LU05SFOP001&lan=en